DISPVTATIO

DE

STATV VITÆ DELIGENDO

ET

RELIGIONIS INGRESSV,

Quæstionibus XII. comprehensa:

AVCTORE

LEONARDO LESSIO *Soc.* IESV *Theologo & S. Theologiæ Professore.*

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Viduam & Filios Io. Moreti.
M. DC. XIII.

Admodum Rdo Domino ac Patri
D. IOANNI DRVSIO
ABBATI PARCENSI
LEONARDVS LESSIVS

Salutem & omne bonum.

VARIIS annis diuerſæ mihi quæſtiones propoſitæ de Religionis ingreſſu, & vitæ deliberatione. Ex his cuiuſdam viri magni hortatu nonnullas ſelegi, quæ magis ad vſum pertinere videbantur, eaſque recognitas, ac teſtimonijs ex Iure canonico & ſanctis Patribus auctas, in ordi-

nem digeſſi, vt integri ac ordinati Tractatus formam implerent.

Scopus, quem potiſſimùm in hoc ſpectaui, alius non eſt, quàm vt homines intelligant ac ſecum reputent, quanti momenti ſit, maturè ac ſapienter de ſtatu vitæ deliberare; cùm hîc de æternitate agatur, & ſalus vel miſeria ſempiterna ex eo delectu plerumque dependeat. Nihil prudenti delectu ſalutarius, nihil inconſulto ac temerario periculoſius. Et tamen, quæ hominum vecordia eſt, & futuri ſecuritas, nihil in rebus humanis agitur inconſideratiùs. Non enim in hac deliberatione ſpectatur à pleriſque quid ipſis futurum videatur ſalutarius; ſed quid ad quæſtum, ad honores, ad voluptates,

ptates, & corporis commoda conuenientius: quasi vel negotium salutis sit fabula, vel sponte nobis illa, & absque nostra cura obuenire debeat. Magnus profectò est hic error, & innumeros errores secum trahit. Sicut enim in disciplinis minimus error in principijs, (ex quibus totum corpus doctrinæ per multas argumentorum ambages deducitur) in progressu fit maximus; ita in moribus error in statu vitæ, ex quo tota series operum deriuatur, sensim crescit, & infinitis erroribus ac peccatis homines implicat, quibus maxima pars mundi in æternum exitium incurrit. Vnde perspicere licet, quanti res sit momenti, vt prudens & seria de hoc negotio in-

eatur consultatio, priusquam aliquod certum vitæ genus amplectamur.

Occurrunt in hac deliberatione nonnullæ dubitationes ac difficultates, quæ illam euertere, vel eius executionem impedire aut suspendere possent; quas simul conatus sum breuiter enodare. Processi more simplici, aperto, scholastico seu dogmatico; non Rhetorico & diffuso: quia nudam veritatem, vt Theologum decet, ob oculos ponere volui. Satis illa per se virium habet, vt intelligentes permoueat.

Hunc Tractatum seu Disputationem R.P.V. oblatum venio, vt sub nominis eius luce in publicum exeat. Merebantur id præ-

claræ

claræ dotes, quibus & in Religione, & in Repub. tamquam ſidus quoddam fulges: & poſtulabat obſeruantia, qua noſtra Societas, & in primis hoc Collegium Louanienſe te proſequitur. Nota eſt modeſtia & Religioſa conuerſatio, qua ante prælaturam in monaſterio vixiſti: nota ſapientia, publicis honoribus Vniuerſitatis conteſtata: nota prudentia & dexteritas, qua domeſticum conuentum tot annis religiosè adminiſtraſti. Manifeſtum, quibus gradibus & meritis ad hoc faſtigium honoris & poteſtatis aſcendiſti. Ob haſce tuas dotes, ab Ordinibus Brabantiæ perpetuus Commiſſarius pro negotijs Reipub. es deputatus; & à ſacra Religione

tua, Visitator multorum monasteriorum, quæ hac prouincia continentur, institutus. Nullum poterat virtutis ac prudentiæ tuæ, & iudicij publici testimonium dari luculentius. Qua verò hactenus fide & integritate, qua prudentia & moderatione, in vtroque munere te gesseris, nihil attinet commemorare, nè vel in os te laudare (quod à meis moribus alienum, & tuo pudori ingratum) vel rebus perspicuis velle lucem adferre videar. Accedit, quòd hoc Tractatu disputatur de Religionis ingressu. Cui ergo aptiùs dedicetur quàm Religioso viro, & nobilissimæ Religionis Præsidi ac moderatori, cuius est Religionem commendare, ad Religionem admitte-

mittere, & admiſſos Religione imbuere?

En cauſas, admodum R[de] DOMINE, cur hoc opuſculum tuo nomini inſcribendum cenſuerim. Spero eo animo à te ſuſceptum iri, quo à nobis offertur. DEVM Opt. Max. precor, vt te in plurimos annos publico bono incolumem cuſtodiat, & innumeris præclarè factis auctum ac ornatum tandem æterna beatitudine remuneret. Louanij, xxx. Iulij, M.DC.XIII.

AD LECTOREM RELIGIONIS INEVNDÆ CONSILIA VERSANTEM.

*P*AVCA *tibi breuibus volui conſcribere chartis,*
Quiſquis adhuc dubiæ carbaſa credis aquæ;
Quemq́; ſubit tandem, poſt longa pericula vitæ,
Tædia poſt mundi longa, quietis amor.
Quid facias, moneo, circũſpice; non leue verſas
Conſilium, maribus res eget hæc animis.
Prælia cũ inſolitâ tibi ſunt bellanda cateruâ:
Bella ciet, nullus qui tuus hoſtis erat.
Ipſe pater validis natum prior appetit armis,
Mater ad has acies claßica prima canit.
Quin ſoror inſanas imitatur Amazonis iras,
Dulcia nec fratris nomina frater amat;
Et conſanguineæ circumſtant agmina turbæ,
Párſque agit vna minis, párſque agit vna prece.

Telá-

Teláque sunt lacrymæ, gemitúsque precésque, sagittæ;

Tela etiam armatum transadigenda caput.

Non fallo, mihi crede, iter hoc priùs iuimus ipsi;

Nulla tot implexis est via plena dolis.

Scilicet è Belgis dominã quis iturus in Vrbem,

Absque duce, Alpinas audeat ire niues?

Tu labyrintheos, nullo duce tutus, in orbes

Induis imprudens absque timore pedem?

O quid agis! mentem melioribus adijce curis,

Aeterna, æterna, hoc statq; caditq; salus!

Non pater, aut patre maior auus, non denique mater,

Non vlla est fratrum turba roganda tibi.

Cura domus, patris est; matris, sit cura culinæ;

Cura tui, fratrum non facit officio.

Dic: petis à Medico, surgant quibus artibus ædes?

Quaq; leues podagram, consulis, arte, fabrũ?

Quis

Quis ferat agricolam de ponto vndiſque docentem?

Aut ſi de raſtris dicere nauta velit?

Sæpè tibi monitis opplebit inanibus aurem,

Nec,quam rem moneat, ſat ſciet, ipſe pater

Sæpè tibi, caueas fili dulciſsime, dicet,

Ne nimium ſumas, anxia mater, onus.

Primus adhuc tenero vernat tibi ſãguis in ore,

Necdum etiam magnis par potes eſſe viris.

O fili! ô quoties optaui, vt paruulus heres

Te referens, noſtro luderet in gremio!

Ecce vetat teneram Chriſto ſacrare iuuentam,

Nec graue coniugij ferre capiſtra, putat!

I nunc, & tantis adhibe de rebus agundis

Matris conſilium, conſiliumq́ patris:

Vt ſi cæruleo facturus vela profundo,

Aurigam poſcas æquor arare rotis.

Nĩ faciam tamen, inquis, & impia iuſſa capeſſam,

In tabulis heres alter auitus erit.

Pone

Pone metum; immeritas ita patrem sumere pœnas
Posse putas? vanæ sunt, ea verba, minæ.
Non licet innocuam tabulis expungere prolem,
Si pater in mores nil quod agatur habet.
Nouimus antiqui quæ sit stata Iuris amussis:
Si dubitas, huius consule scripta libri.
Si dubitas etiam, sint veráne cetera, paucis
Quæ tibi tentaui claudere verba metris;
Non moror, vt dubites quantum dubitasse lubebit,
Dum liber hic testem se probet esse meum.

Hermannus Hugo
Societatis Iesu.

Idem

Idem de hoc libro.

DISCEDE, *moneo, quiſquis hunc legis librum;*
Niſi fors abire cum nouâ velis mente
Spernendi honores, ſpeſq; reſq; mortales,
Magnumq; inane, quod priùs ſequebare.
Tot namque claris, fortibuſq; tot verbis,
Rationibuſq; tam potentibus ſuadet;
Vt, cùm ſecundam, tertiamq; pagellam
Vix otioſus, oſcitanſq; verſarem;
Niſi me catenis, nexibuſq; ſoluiſſem
Quibus implicatum longa traxerat vita,
Quoſq; ipſe nuper ruperam, ſatur fraudum,
Iterùm catenas, compedeſq; rupiſſem.

QVÆ-

QVAESTIONES HIC EXPLICATAE.

VIII. An

DISPV-

DISPVTATIO DE STATV VITÆ DELIGENDO ET RELIGIONIS INGRESSV.

QVAESTIO I.

Qua ætate adoleſcens, vel puella ingredi poſſit Religionem?

RESPONDEO, & dico Primò: Ante annos pubertatis non poſſunt inuitis parentibus, vel tutoribus, religionem intrare aut habitum ſuſcipere: quòd ſi contrà fecerint, poſſunt repeti; & Religio compelli Officio Iudicis eccleſiaſtici, reſtituere. 1

Colligitur manifeſtè ex reſcripto Alexandri III. cap. Ad noſtram. & ex cap. Significatum, de regularibus; & ex Concilio Toletano XI. cap. 6. & Concil. Triburienſi cap. 24. Vide cap. 1. & 2. 20. q. 2. Eſtque

communis & certa DD. ſententia. Ita enim ſtatuerunt Iura: quia ante annos pubertatis non præſumuntur habere ſat iudicij, vt de ſtatu vitæ deliberent & decernant. Vnde in omnibus ſub poteſtate parentum vel tutorum (qui loco parentum ſunt) illos eſſe voluerunt, donec ad pubertatem peruenerint.

2 *Pubertatis* autem limes ab eodem Iure conſtitutus eſt, in maſculo quidem annus decimuſquartus ætatis completus, ſeu initium quintidecimi: in femina annus duodecimus completus, ſeu initium decimitertij, vt patet ex Iuribus allatis, & alijs plurimis. Eadem etiam eſt ætas, qua licet ordinariè matrimonium contrahere. Itaque maſculus ante annum ætatis decimumquartum completum, vel (quod idem eſt) ante quintumdecimum inchoatum, non poteſt, abſque parentum bona venia, religionem intrare tradendo ſe monaſterio, aut habitum ſuſcipiendo; neque puella ante annum duodecimum completum.

LIMES PVBERTATIS.

3 Aduerte tamen, ſi parentes ſciant filium impuberem religionem ingreſſum habitum ſuſcepiſſe, & per annum integrum & diem diſſimulando non contradixerint, non habere ampliùs ius repetendi, ſed liberum eſſe puero manere: vt expreſsè habetur in duobus Concilijs loco citato, & in Concilio Mogun-

Moguntino cap. Si quis. extrau. de Regularibus.

Dico Secundò, Impuberes tamen cum bona parentum venia religionem intrare poſſunt, & habitum ſuſcipere: quo facto parentes non habent ampliùs ius repetendi. Colligitur ex Iuribus proximè citatis. Ratio eſt, quia quod ſemel placuit, ampliùs diſplicere in alterius iniuriam non poteſt: & quod ſemel Deo oblatum, poſteà non poteſt repeti. In poteſtate tamen impuberis eſt, ſimulatque ad pubertatem venerit, factum ſuum ratificare, & ſe obſtringere ad manendum; vel irritum reddere, & egredi. Non enim illum oblatio parentum obſtringit ad manendum in religione, niſi in ætate legitima conſenſerit: imò niſi ipſe ſe obligarit. 4

Nec obſtant canones illi qui habentur 20.q.1.nempe 2.3.4.6.quibus apertè indicatur, eos qui in annis pueritię à parentibus oblati ſunt monaſterio, & ſuſceperũt habitum, non poſſe ad ſæculum redire: quia intelligendi ſunt de iis, qui in ætate legitima conſenſerunt, ſaltem tacitè, retinẽdo habitum, vel munia profeſſorum obeundo: vt Gloſſa ibidem exponit: & apertè inſinuat Clemens III. cap. Cùm virum. extra. de Regularibus. Olim enim ſi quis ætatem debitam conſecutus per triduum geſtaret habitum 5

EXPONVNTVR CANONES.

professorum, censebatur eo ipso tacitè professus: vt patet cap. Ad nostram. extra. de Regular. & cap. Constitutionem, de Regular. in 6. Similiter si tali habitu suscepto faceret opus professis proprium, statim efficiebatur professus, neque tunc requirebatur triduum. cap. Vidua. extra. de Regularibus. Simili modo, si puber ingrediebatur religionem non animo probandi, sed absolutè animo renuntiandi sæculo, & mutandi vitam, statim fiebat religiosus, nec poterat ampliùs religionem deserere, quamuis ad laxiorem transire permitteretur. cap. Consulti. cap. Statuimus. extra. de Regular. poterant enim renuntiare anno probationis, & statim profiteri. Verùm nunc aliter statutum est per Concilium Tridentinum, vt infrà dicemus.

QVANDO SVI IVRIS IN HOC NEGOTIO.

6. Dico Tertiò: Adepta pubertate (id est completo anno decimoquarto in mare, & duodecimo in femina) efficiuntur sui iuris, & liberi à parentum potestate quoad religionis ingressum: ita vt parentes non possint eos cogere vt intrent, aut impedire ne intrent.

Est communis DD. sententia, & certa Ecclesiæ doctrina, de qua nefas est dubitare. Probatur ex Concilio Triburiensi cap. 24. vbi sic statuitur: *Si verò in fortiori ætate*

(nem-

(nempe adepta pubertate) *adolescentula vel adolescens seruire Deo elegerit, non est potestas parentibus prohibendi.* Idem statutum in Concil. Toletano x. cap. 6. *Parentibus sanè filios suos religioni contradere non ampliùs quàm vsque ad quartum decimum eorum ætatis annum licentia poterit esse. posteà verò siue sit voluntas parentum, siue suæ deuotionis solitarium votum, erit filijs licitum religionis assumere cultum.* Vnde patet, ante annum decimumquartum filios non esse sui iuris, sed sub potestate parentum: sed post illum annum ita esse sui iuris vt possint liberè religionem ingredi, vel non ingredi, siue parentes consenserint, siue non.

Idem patet ex rescripto Cælestini III. c. Cùm simus. extr. de Regular. & ex multis alijs iuribus: ipseq; Ecclesiæ vsus plusquam à mille annis receptus toto orbe id comprobat. Constat enim, numquam parentibus licuisse filios post pubertatem vel inuitos ad religionem compellere; vel eos, qui religioni se addicere vellent, impedire; sed summam semper illis relictam libertatem.

Iure quidem naturæ (hoc est seposita lege positiua) quilibet habilis est ad religionem, simulatque sufficientem discretionem & prudentiam nactus fuerit, vt possit intelligere, talem statum sibi esse salutarem. Ve- 7

rùm quia incertum eſt quo tempore id in ſingulis accidat (alij enim citiùs, alij tardiùs hanc prudentiam aſſequuntur) Eccleſia, quæ Spiritu ſancto regitur, conſtituit certum limitem in vtroque ſexu, qui paſſim in omnibus locum habeat: ita vt cùm ad eum ventum fuerit, omnino iudicandum ſit (niſi de contrario planè conſtet, vt ſi eſſet amens, vel planè ſtupidus) ſufficientem rationis vſum & intelligentiam adeſſe; ante verò illum, id non ſit iudicandum. Hic eſt annus decimusquartus completus in puero, & duodecimus completus in puella. Idem limes conſtitutus contrahendo matrimonio.

Quòd ſi hæc ætas iudicio Eccleſiæ ſufficiens eſt, vt quis de ſtatu vitæ deliberet, & religionem eligat; quantò magis ſufficit ętas ſexdecim, ſeptemdecim, vel octodecim annorum?

8 IMPRVDENS IVDICIVM. Ex quo ſequitur Primò, Valdè imprudenter eos agere qui tales nimis iuuenes eſſe iudicant, & differendos ſentiunt. Præferunt enim iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ & omnium Doctorum, qui non ſolùm annum decimumſextum, ſed etiam decimumquartum ſufficere iudicarunt. Olim ante Concil. Tridentinum annus decimusquartus completus in puero, & duodecimus completus in puella ſatis erat ad profeſſionem, quæ vincu-

vinculum insolubile iniicit. Modò per Concil. Tridentinum id est sublatum. nam statuit, vt professio non valeat ante expletum annum probationis, & sextumdecimum ætatis: & consequenter decernit vt professio post illud tempus sit valida. Quòd si Concilium Oecumenicum iudicauit hoc tempus sedecim annorum abundè sufficere ad professionem, quæ vinculum insolubile imponit: quanto magis censuit sufficere ad inchoandum Nouitiatum, quo nullum vinculum inijcitur?

Seß. 25. cap. 15. de reformat.

9 Accedit quòd ætas quatuordecim annorum in adolescente, & duodecim in puella, sufficiat ad contrahendum matrimonium, vt omnes norunt: quanto potiori ratione sufficiens censeri debet ad capessendam religionem? In matrimonio enim quod sæpè mille difficultatibus implicat hominem, non conceditur tempus probationis, & spatium experiundi, vt si non placeat, possis resilire: sed statim ipso consensu exteriùs expresso, insolubile & grauissimum vinculum contrahitur. In religione conceditur annus integer, vel biennium probationis, vt si displiceat, possis deserere. Itaque longè maiore opus est maturitate, vt prudenter statuas de ineundo matrimonio, quàm de capessenda religione: & tamen ad matrimonium iudi-

cio Ecclesiæ, & decretis vtriusque Iuris sufficit ætas pubertatis, nempe quatuordecim annorum.

10 INIVRIA. Sequitur Secundò, Eos facere iniuriam adolescenti aut puellæ iustam ætatem habenti, qui vi, fraude, minis impediunt ne religionem intrent. Cùm enim illi hac in re sint sui iuris, & planè liberi à suorum potestate, agitur contra ius illorum, dum vel impediuntur ne intrent, vel coguntur vt intrent: ac proinde fit illis iniuria: quæ cùm sit in re graui & maximi momenti, non video, quo modo possit excusari à peccato mortali. Quod confirmari potest ex Concil. Trident. sess. 25. cap. 18. de Regularibus. vide hac de re plura infrà q. 8.

11 NOVITIATVS. Petes, quando possit inchoari Nouitiatus hoc tempore post Concil. Trident.

Respondeo posse inchoari ab adolescente anno decimoquarto completo; & à puella anno duodecimo completo; non anteà, Ratio est: Quia in ea ætate, & non anteà, poterat inchoari iure antiquo: Concilium autem nihil hac in re innouauit; sed idem inchoandæ probationis tempus, quod iure antiquo seruabatur, reliquit: solùm autem circa professionem quædam de nouo constituit, nempe vt professio non fiat nisi anno probationis exacto, & decimosexto ætatis

com-

completo: cùm anteà liceret renũtiare anno probationis, & valeret professio absque probatione anno decimoquarto cõpleto facta: vt ex multis iuribus extrau. de Regularibus constat: vt cap. Vidua. cap. Ad nostrá. cap. Significatum. cap. Ad Apostolicam. cap. Cùm virum, &c. Quòd autem probatio, qua parte pubertatem antecedit, non sit valida; colligitur ex Iuribus supradictis nu. 1. & 6. Ratio est; tum quia ante illud tempus non censetur habere sat iudicij & prudentiæ ad experiundas religionis austeritates; tum quia anteà non potest experiri difficultates, quas adfert certamen castitatis, quod primùm in pubertate sentiri solet. Itaque vt probatio valida sit & sufficiens ad professionem, debet necessariò per annum durasse post adeptam pubertatem: ea finita, nihilominùs differenda professio vsque ad annum sextumdecimum completum. Quòd si annus quartusdecimus completus sufficiens est ad ingrediendam religionem probandi causa, vt ostensum est: quanto magis sufficiens censeri debet annus decimussextus, decimusseptimus, decimusoctauus? Nullo itaque colore, nulla probabili ratione excusari possunt, quicumque illi sint, qui tam claræ veritati se opponunt.

QVAESTIO II.

An expediat iuuenes ingredi?

12 QVIDAM putant id minimè expedire: quia priùs exercendi ſunt in præceptis & vita communi, quàm in conſiliis quæ ad perfectionem pertinent. Deinde iuuenes non cognoſcunt ſuas vires, nec intelligunt quid ipſis ſit conducibilius. Itaque cenſent differendos in 24. vel 25. annum ætatis, vt interim vires ſuas probent, & conſiderent an iugum religionis ferre poterunt. Sed hoc inſipiens eſt conſilium, ſacris Scripturis, ſanctis Patribus, & rectæ rationi aduerſum.

13 Itaque reſpondeo & dico Primò, valdè expedire, eſſeque ſaluberrimum conſilium vt quis iuuenis ſe religioni mancipet, antequam corruptelas ſæculi ſuo damno ſit expertus. loquor de illis maximè qui ad annos pubertatis peruenerunt, & iam liberè ſe poſſunt religioni addicere.

Hæc ſententia eſt omnium DD. & ſanctorum Patrum; quam etiam vſus Eccleſiæ & experientia confirmat.

PROBATVR EX SCRIPTVRIS.

Probatur Primò ex Scripturis: Threnorum 3. *Bonum eſt viro cùm portauerit iugum ab adoleſcentia ſua: ſedebit ſolitarius & tacebit: quia leuauit ſe ſuper ſe.* Quem locum S.Tho-

S. Thomas, & passim alij pietatis magistri intelligunt de eo, qui in primo adolescentiæ flore iugum religionis capessit. Rationem insinuari aiunt illis verbis, *sedebit solitarius*, &c. nimirum quia talis in ea ætate à mundi tumultu & sæculari conuersatione segregatus, facilè se supra se, id est supra naturæ suæ conditionem (quæ tunc facilè obedit spiritui) leuabit, & ad diuina eriget, Angelorumque vitam & sanctitatem imitabitur. Confirmat id S. Thomas ex B. Anselmo lib. De similitudinibus c. 78. vbi Anselmus eos qui ab ineunte ætate in religione sunt educati, ait similes esse Angelis, qui numquam ceciderunt, sed ab initio in Dei seruitio perstiterunt; eos verò qui à sæculari vita conuersi sunt, esse similes hominibus, qui post varios lapsus & errores tandem ad bonum traducuntur.

Lib. contra retrah. à relig. cap. 3.

14 Marci 10. *Offerebant ei paruulos vt tangeret eos. Discipuli autem comminabantur offerentibus: quos cùm videret Iesus, indignè tulit, & ait illis: Sinite paruulos ad me venire, & ne prohibueritis eos: talium enim est regnum Dei*. Si Dominus indignabatur in eos qui paruulos (τὰ παιδία hoc est puerulos, vt Matthæus & Marcus; τὰ βρέφη infantes, vt Lucas) qui nondum spiritualia capere poterant, impediebant ne ad Christum accederent

rent

rent benedictionis causa: quanto magis indignatur in eos, qui adolescentes iam spiritalis doctrinæ capaces, ad Christum accedere imitatione vitæ cupientes, eiusque consilia sectari, impediunt & auertunt? *Nulla ætas immatura regno Dei*, inquit Ambrosius.

15 Prætereà, is cui Dominus Matth. 19. & Luc. 10. ait: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me*: adolescens erat, Gręcè νεανίσκος, id est adolescentulus: qualis est quatuordecim, quindecim, sedecim annorum. S. Ioannes Euangelista iuuenis, & à sæculi corruptione adhuc immunis, Dominum secutus est, & idcircò singulari amore à Domino dilectus, adeò vt passim vocetur in Scriptura *Discipulus dilectus, Discipulus quem diligebat Iesus*: vnde & maxima ei mysteria præ ceteris à Domino reuelata: vt refert Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum. Plurimi etiam in veteri Testamento ab ineunte ætate Domino consecrabantur: vt Sampson, Samuel, Nazaræi.

16 Secundò, Idem probatur ex sanctis Patribus, qui omnes docēt, post vocationem diuinam non esse differendam executionem, sed primo quoque tempore parendum Deo vocanti. qua de re plura infrà q. 6. Idem patet innumeris Sanctorum exemplis. Nam

EX PATRIBVS.

S.Pau-

S. Paulus primus Eremita, & S. Antonius, & S. Hilarion, anno decimoquinto ętatis, venditis omnibus & in pauperes distributis, se in desertum contulêre, & totos Deo mancipa- runt: S. Simeon Stylita anno decimotertio. S. Benedictus valdè iuuenis erat quãdo omnia deseruit, nempe decem vel duodecim annorũ. S. Maurus anno duodecimo, S. Placidus & multi alij tempore S. Benedicti à puero religioni traditi. S. Ioannes Calybita cùm esset annorum circiter quatuordecim, relictis ædibus & opibus paternis, neutri parenti re indicata, in longinquum monasterium se abdidit, orationi & ieiunio vacaturus. S. Romualdus anno vigesimo, S. Thomas decimoquarto, S. Franciscus à Paula decimotertio, S. Antoninus decimotertio appulit animum, decimoquarto receptus: S. Vincentius Ferrerius decimooctauo, S. Laurẽtius Iustinianus decimonono, S. Bonauentura vigesimosecũdo, Venerabilis Beda ab anno septimo in religione educatus. Denique in multis Ordinibus etiam pueri recipiuntur: idque iam à mille & ampliùs annis seruatum. Et hoc tempore præstantissimi quique in Italia & Hispania religiosi & eruditione clarissimi, à primis adolescentiæ annis se ad religionem contulerunt.

Idem probari potest multis rationibus. 17

Cùm

PROBATVR RATIONE.

Cùm quis religionem ingreditur, ſeipſum Deo in ſacrificium offert: atqui lex diuina Leuitici 1. Malachiæ 1. & alibi præcipit, vt id quod Deo in ſacrificium offerendum eſt, ſit ſanum, integrum, purum, abſque macula: ergo qui religionem ingredi cogitat, ſtatim id exequi debet, vt Deo puram hoſtiam (hoc eſt corpus & animum nondum peccati labe inquinatũ) exhibeat. Cur enim expectet donec peccatis inquinetur, & corpus libidine, animus impuris fœdetur affectibus?

18 Secundò, Eo tempore homo ad religionem eſt aptiſſimus, quo animus praua conſuetudine nondum eſt corruptus, ſed inſtar tabulæ raſæ, ad omnem formam ſuſcipiendam facilis. Præcipua enim difficultas quæ in religione ſentiri ſolet, prouenit ex praua conſuetudine, & inclinatione vitæ præteritæ, & ex memoria eorum quæ quis in ſæculo eſt expertus. Atqui tempus illud quo quis eſt aptus religioni, & nondum corruptus ſæculi venenis, ſunt primi pubertatis anni: tunc enim nondum vitioſi habitus contracti, nondum gulæ & veneris blandimenta mentem deprauarunt, nondum ambitio & auaritia regnum animę poſſedit: itaque hoc tempus religioni capeſſendæ aptiſſimum. Cõfirmatur, Quia prauæ cõſuetudines quas adoleſcentia, dum diutiùs moratur in ſæculo,

lo,contrahit,ægerrimè posteà deponuntur, iuxta illud Prouerb. 22. *Adolescens iuxta viam suam etiam cùm senuerit,non recedet ab ea.*Et illud Poëtæ:

Quo semel est imbuta recens seruabit odorem,
Testa diu. ———

Omnes virtutes & omnia vitia ex frequentatione & consuetudine bonorum vel prauorum actuum generantur: vt docet Aristoteles lib.2. Ethicorum,cap.1. Vnde concludit: *Ο'υ μικρὸν ὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι,ἀλλὰ πάμπολυ,μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν* : id est, *Non parum igitur refert sed permultum,vtrùm sic an sic à pueris assuescamus: imò verò totum in eo positum est.*

Ex quibus patet quanta vis sit consuetudinis, siue in bonum, siue in malum : adeò vt consuetudo dicatur esse *altera natura:* quia instar nouæ & accessoriæ naturæ inclinat,vrget,impellit. Si tanta est vis consuetudinis, omni ope conandum est, tum vt prauam consuetudinē anticipemus,& nos Deo consecremus priusquam illa nos cōprehendat, suisque vinculis constringat,& captiuos teneat; tum vt quàm citissimè bonæ & sanctæ consuetudini nos addicamus, quæ animos nostros possideat,& in bono cōfirmet.

Tertiò, idem probari potest ex omnibus aliis artibus & disciplinis, ad quas apud omnes 19

nes gentes à tenera ætate applicantur illi, qui in eis vitam sunt acturi. Qui enim futuri sunt clerici, à pueritia in clericatu erudiũtur: qui milites, in exercitiis militaribus, simulatque per ætatem apti sunt, instrui debent; vt Vegetius præscribit: qui fabri, sartores, sutores, textores, ab ineunte ætate hæc discere incipiunt. Cur non etiam qui religiosi futuri, statim vt idonei fuerint, in disciplina religionis se exerceant, & religioni addicant, præsertim cùm ea sit difficilior, & maioris momenti, quàm omnes artes humanæ?

20 Quartò denique, flexus ille ætatis, qui est ab anno decimooctauo vsq. ad vigesimumquintum, maximis periculis est expositus. Tunc enim viget iuuenilis feruor, iuuenilis audacia & temeritas. Tunc rationis lumen voluptatum illecebris, & sensuum lenociniis præstinguitur: tunc castitatis infinita naufragia: tunc ebrietatis, crapulæ & ingluuiei dedecora: tunc lites, pugnæ, vulnera, cædes; tunc effusio animi in omnes voluptates, & Dei salutisque obliuio. Vnde innumeri in ea ætate corpore & animo pereunt; vel si superuiuant, pleni praua consuetudine, prauis iudiciis & moribus, & sæpè pleni tædio, cholera, morbis, reliquum vitæ miserè trãsigunt. Quę incommoda euitantur, cùm primis

mis adolescentiæ annis ipsoque iuuentutis flore sæculo quis valedicit, & religioni se mancipat.

Ex quibus perspicuum est, non solùm esse expediens & salutare vt quis statim post pubertatem religionem capessat, & probationem inchoet, sed etiam vt ante pubertatem religioni à parentibus tradatur, sicque à puero religiosis exercitijs assuescat, & omnia sæculi inquinamenta deuitet.

21 SOLVITVR ARGVMENTVM INITIO OBIECTVM.

Quod verò initio obiectum fuit, facilem habet solutionem. Absurdum enim est, & contra rectum ordinem quod assumitur, nempe hominem priùs in præceptis quàm in consilijs exercendum. Præcepta enim non ordinantur ad consilia, sed contrà consilia ad præcepta. Vt enim perfectiùs seruentur præcepta, suscipiuntur consilia. perfectio enim consistit in dilectione Dei & proximi, quæ præceptis continetur: non in castitate, vel paupertate, vel obedientia Prælati, quæ ad consilia pertinent. Sed hæc adhibentur tamquam adminicula quibus disponimur & iuuamur ad dilectionem, & animi cum Deo coniunctionem. Paupertas enim voluntaria tollit infinitas mentis implicationes, & impedimenta charitatis, quæ diuitiarum amor & studium adferre consueuit. Castitas omnes matrimonij, vxo-

ris,liberorum,& rei domesticæ curas: Obedientia libertatem euagandi, & sectādi propriæ voluntatis adimit arbitrium; & simul ad omnem virtutem dirigit, omniaque errata corrigit. *Quidquid est in mundo*, ait B. Ioannes epist. 1. c. 2. *concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.* Concupiscentia carnis tollitur per castitatem: concupiscentia oculorum per paupertatem: superbia vitæ per subiectionem & obedientiam.

PERFECTIO NON CONSISTIT IN CONSILIIS, SED IN DILECTIONE.

22 Ex quibus perspicuum est, in consiliis non consistere perfectionem, sed amolitionem impedimentorum perfectionis, vt faciliùs, tutiùs, & cumulatiùs perfectionem assequamur. Vnde cùm sint media ad perfectiorem præceptorum obseruationem ordinata, consequens est, ea non esse differenda, sed primo quoque tempore, primisque adolescentiæ annis complectenda: quia præceptorum perfecta custodia, quæ finis est consiliorum, non est differenda, sed statim omni ope ad eam nobis conandum. Debemus enim *diligere Deum ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, & ex tota fortitudine*, vt nobis præcipitur Deuter. 6. Matth. 22. Marci 12. Lucæ 10. Quo modo loquendi ostenditur, quò tendere & conari debeamus: vt docet S. Augustinus lib. de perfect. iustitię ratiocinat. 16.

Itaque

Itaque cùm media debeant adhiberi ante finem; perspicuum est, consilia quæ sunt media perfectionis, primo quoque tempore amplectenda.

Denique, quis non videat saluberrimum esse consilium, vt quis se quàm citissimè omnibus huius sæculi vinculis, omnibus salutis impedimentis, animorum corruptelis, peccatorum illecebris, damnationis æternæ periculis eximat, & obsequio diuino, salutique curandæ se totum mancipet? Cur enim differat, & in illis periculis ac impedimentis moram trahat? Quid lucri inde expectet? nimirum vt capiat experimentum huius mundi & vanitatum sæculi. Sed noxium plerumque hoc experimentum, & omnibus securam viam amantibus fugiendum. Primò, quia sæpissimè per hoc experimentum spiritus extinguitur. Secundò, quia intereà plurimi in omne genus vitiorũ præcipitantur: rarò enim experientia mundi absque multis peccatis transigitur. Tertiò, quia multi in ea præmaturè abripiuntur & pereunt. Quartò denique, etsi contingat posteà vt talis religionem intret, multa secum defert impedimenta, & fomenta tentationum: nimirum prauos habitus, phantasiam in multis rebus corruptam, passiones indomitas, memoriam eorum quæ expertus,

23

NOXIVM SAECVLI EXPERIMENTVM.

pertus, corpus contaminatum. Quæ omnia sæpè illi multas difficultates & certamina exhibent. Horum omnium exempla plurima suppetunt.

QVAESTIO III.

Vtrùm votum de ingredienda religione à puero emissum sit validum?

24 RESPONDEO & dico Primò: Si puer habeat tantum iudicij, vt possit discernere inter ea quæ saluti congruunt vel repugnant, & intelligere religionem esse rem salutarem Deoque gratissimam; votum eius de religione capessenda est validum, & ipsum ex parte sua obstringit: si tamen nondum annos pubertatis impleuit, à parentibus vel tutoribus in irritum reuocari potest. Est communis & certa DD. sententia. Colligunt eam DD. ex can. Mulier. 32. q. 2. Et ex cap. 1. de Regular. in 6. & ex cap. Ad nostram. extra. eodem titulo. Iura enim vsque ad annos pubertatis voluerunt pueros in omnibus, etiam ijs quæ ad propriam personam pertinent, esse sub potestate parentum & tutorum, propter imperfectionem iudicij, quæ in illa ætate præsumitur.

VALET VOTVM IMPVBERIS, SED POTEST IRRITARI.

25 Vtrùm verò, postquam ad annos pubertatis

tis peruenerint, possit eorum votum anteà nuncupatum, irritum reddi, quæstio est inter DD. Valdè probabile est posse; si tamen adolescens, vbi ad pubertatis limitem peruenerit, illud non ratificauit. Ita sentit Caiet. 1. 2. q. 189. a. 5. Nauar. cap. 12. Enchir. n. 71. Lopez. p. 1. cap. 48. & alij. Ratio est, quia illud votum ex interpretatione Iuris habet tacitam conditionem, nempe hanc, *Si parens vel tutor non contradixerit.*: quam conditionem per tractum temporis non amittit, cùm nulla circa ipsum votum facta sit mutatio, vt supponimus. Vnde ratione illius manet subiectum potestati parentum, & ab illis irritari potest, sicut anteà poterat.

26 PVBERIS NON POTEST.

Dico Secundò: Si puer limitem pubertatis (qui est initium anni decimiquinti in adolescente; decimitertij in puella) attigerit, votum tunc emissum de religione ingredienda, à parentibus nullo modo in irritum reuocari potest, sed manet firmum, & immobilem obligationem inducit. Est certa & communis sententia DD. multorum sæculorum vsu comprobata: & expressè colligitur ex Iuribus citatis, & ex alijs quæ q. 1. attulimus. Ratio est, quia Ecclesia statuit, vt in ea ætate quisque sui sit iuris in ijs quæ ad statum vitæ pertinent; nec ab vllius alterius

quàm à suo arbitrio in hoc negotio pendeat. Omnes enim stabimus ante tribunal Christi: ibi quisque rationem pro se redditurus est, non filij pro parentibus, nec parentes pro filijs. Agitur de re non exigua, sed omnium maxima, nempe de æterna vita, de æterna morte. Quisque ex sua vita, suisque factis iudicabitur, non ex alienis. Iniquissimũ ergo esset si filij ex parentum arbitrio viuere cogerentur, nec saluti suæ securissimo modo possent consulere, nisi ex parentum consensu: sicut iniquissimum est, vt subditus cogatur fidem, quam Principi sæculari iubere placuerit, amplecti.

CVR QVISQVE PVBER SVI IVRIS.

QVAESTIO IIII.

An opus sit longa deliberatione, & cum quibus ea deliberatio instituenda.

HVNC locum copiosè & eleganter tractat noster Platus. Nos breuiter, & Theologico more.

27 Tria hîc occurrunt de quibus potest fieri deliberatio. Primum, An sit expediens religionem intrare. Secundum, An mihi sit expediens. Tertium, Quænam religio ex omnibus mihi maximè conducat.

Quod ad primum attinet, res non eget deli-

deliberatione. Certum enim eſt in genere id eſſe valdè expediens ad ſalutem; cùm ſit conſilium Chriſti. Vnde id nullo modo apud Catholicos in dubium vocari poteſt. Iniuriam Chriſto facit, qui de conſilijs eius, an ſalutaria ſint, ambigit.

De ſecundo poteſt ſubinde eſſe aliqua dubitatio: quia non omnes apti ſunt ad religionis onera ſuſtinenda, propter morbos vel naturæ debilitatem. Alij etſi idonei ſint, alijs tamen impedimentis tenentur; vt qui rationibus reddendis obnoxij, vel parentibus extrema vel graui penuria preſſis ſuccurrere debent: vel ſi ex ingreſſu grauiſſima incommoda ſequerentur, v.g. tranſlatio ditionis ad hæreticos; vt interdum in filijs principum accidit. Quòd ſi nihil horum impedimentorum ſubſit, non eſt opus magna deliberatione. quia ſicut in genere ſaluberrima res eſt renuntiatio ſæculi, & religionis ingreſſus: ita & cuilibet in particulari (niſi aliquid ex dictis impedimentis interueniat) maximè expediens. Conſilium Chriſti ad omnes & ſingulos pertinet, quibus integrum illud amplecti. Nullus horum excipitur. Omnibus dictum eſt; *Qui poteſt capere, capiat.* hoc eſt, Neminem cogo, omnes inuito: cui tantum eſt animi vt rem tantam auſit ſuſcipere, ne omittat. Omnibus cõue- *Matth.19.*

Matth.19. nit: *Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni, sequere me.* Vnde patet non opus esse hîc magna deliberatione. qua de re videndus S. Thom. 2. 2. q. vlt. art. vlt.

29 De tertio, quænam ex multis religionibus cuilibet congruentissima sit, & maximè salutaris, opus est aliqua consultatione. Quomodo autem illa institui debeat, nunc aperiemus.

NON ESSE INEVNDAM CVM SAECVLARIBVS.

Dico igitur Primò, Consultationem de negotio religionis, & sæculi deserendi, non esse instituendam cum hominibus sæcularibus nihil nisi mundana sapientibus: neque in ea causa consilium ab ipsis exquirendum, etiamsi sanguine essent coniunctissimi. Ita passim monent sancti Patres, spiritus & perfectionis magistri. *Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei,* teste Apostolo: nec sæculo addictus ea quæ sunt religionis: neque diuitiarum & honorum sectator, paupertatis & humilitatis bona intelligit. Quo modo enim fieri potest vt qui temporalia ista tantopere diligit & captat, abdicationem temporalium, & sæculi desertionem probet? Monet id optimè ironica locutione Scriptura Ecclesiastici 37. *Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, cum iniusto de iustitia,* &c. q. d. Stultè facies si ab his

1.Cor 2.

his consilium petas. vnde subdit: *Non attendas his in omni consilio: sed cum viro sancto assiduus esto*, &c.

Idem in specie de propinquis docet præclarè S. Thomas opusculo 17. quod scripsit contra Retrahentes à religione cap. 10. *Ab hoc*, inquit, *consilio* (de ingredienda religione) *primò quidem amouendi sunt carnis propinqui. Dicitur enim Prouerb. 25. Causam tuam tracta cum amico tuo, & secretum extraneo ne reueles. Propinqui autem carnis, in hoc negotio amici non sunt, sed inimici; iuxta sententiam Domini Matth. 10. Inimici hominis domestici eius*. Itaque in hoc negotio propinqui, iuxta S. Thomæ, imò ipsius Christi sententiam, inimicorum loco censendi. Nemo autem ab inimico consilium petit: nemo inimici sententiæ acquiescit. Neque mirum videri debet si Dominus domesticos *inimicos* vocet (quando ab obsequio diuino auocant) quia instar capitalium inimicorum grauissima damna inferunt: sæpè enim animam occidunt, bonis æternis spoliant, & in æternam mortem præcipitant. Quid ampliùs inimicus infestissimus, imò ipse diabolus, facere potest? Simili modo Spiritus sanctus alibi dicit: *Qui diligit iniquitatem, odit animam suam*, sibique nocentissimus est inimicus. Amor itaque

30

Michea 7.

Psal. 10.

carnis est inimicitia spiritus:& blandimenta sæculi, venena animarum.

31 S. Bernardus, electum Dei organum, & summus spiritalis doctrinæ magister, sermone, *Ecce nos reliquimus omnia*, paulò ante medium, ita scribit: *Quantos mundi sapientia maledicta supplantat, & conceptum in eis extinguit spiritum, quem voluerat Dominus vehementer accendi? Noli, inquit, præcipitanter agere, diu considera, diligentiùs intuere. magnum est quod proponis, & opus habens multa deliberatione. Experire quid possis, amicos consule, ne post factum pœnitere contingat.* En consilia sæcularium & propinquorum, vt quotidiana experientia constat. Videamus nunc quid tantus vir de tali consilio sentiat. *Hæc sapientia mundi terrena, animalis, diabolica, inimica salutis, suffocatrix vitæ, mater tepiditatis, quæ solet Domino vomitum prouocare.* En iudicium S. Bernardi de hoc consilio. Deinde probat multis argumentis, non esse opus longa deliberatione. *Caue tibi*, ait sæcularis homo. respondet Bernardus: *Vt quid enim? cùm à Deo verbum non esse dubites, quid opus est deliberatione? Vocat magni consilij angelus: quid aliena consilia præstolaris? Quis enim fidelior, quis sapientior illo? Deduc me Domine, & deducar: fortior esto & inualesce. Noui ego quænam sint quæ oportet fieri*

SENTENTIA S. BERNARDI.

CONSILIA MVNDI.

fieri citò. Ab ore putei gehennæ eripior, & inducias petam, & retardabor, & cunctabor exire? Abscondi ignem in sinu meo: & exusto iam latere, iam nudatis visceribus, iam sanie defluente, diu mihi deliberandum est an expergiscar, an excutiam, an abyciam illum? Magnum omnino est quod offertur, sed eò vtiq; libentiùs & festinantiùs suscipiendum, & obuiis arripiendum manibus cum feruore & hilaritate. Denique refutat rationes sæcularium: *Probet seipsum qui de propria virtute præsumit: nam diuina quidem omnino probata est. Amicos consulat, qui non legit, Inimici hominis domestici eius. Quid frequentat Euangelium qui Euangelio non obedit? At in eo sanè legimus, promittenti cuidam sequi Dominum, sed defunctum priùs patrem sepelire volenti, responsum ab eo, vt sineret mortuos sepelire mortuos suos. Alteri quoque tantùm suis qui domi erant valedicere cupienti: Nemo, inquit, mittēs manum ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.* ita Bernardus. Cuius sententia pluris in hoc negotio æstimanda, quò ille sanctitate, doctrina, miraculis fuit illustrior, & in magisterio spiritus exercitatior.

32 Dico Secundò: Non solùm monent sancti Doctores, consilium à propinquis & sæcularibus in hac causa non esse petendum; sed etiam ob eorum blanditias, querimonias,

nias,aut minas non esse quidquam in sancto proposito mutandum aut differendum.quæ doctrina probatur tum ex sanctis Patribus, tum ex Scripturis, tum Sãctorum exemplis.

I. PROBATVR EX SANCTIS PATRIBVS.

Ex Patribus. S.Hieronymus epist. ad Heliodorum ita scribit: *Quid facis in domo paterna delicate miles? vbi vallum? vbi fossa? vbi hiems acta sub pellibus? Audi edictum regis tui: Qui non est mecum, contra me est: & qui mecum non colligit, spargit. Recordare tyrocinij tui diem, quo Christo in Baptismate cõsepultus, in sacramenti verba iurasti: pro nomine eius non te patri parciturum esse, non matri. Ecce aduersarius in pectore tuo Christum conatur occidere. Ecce donatiuum quod militaturus acceperas, hostilia castra suspirant. Licet paruulus ex collo pendeat nepos: licet sparso crine & scissis vestibus, vbera quibus te nutrierat, mater ostendat: licet in limine pater iaceat: per calcatum perge patrem: siccis oculis ad vexillum crucis euola. Solum pietatis genus est, in hac re esse crudelem.* Acris & animosa exhortatio, nec mirum, quia agitur de obsequio diuino, de corona & ignominia æterna. Pergit Hieronymus: *Neque verò nescio qua te dicas nunc compede præpediri. Non est nobis ferreum pectus, nec dura præcordia: nõ ex silice natos Hyrcanæ nutriere tigres. Et nos per ista transiuimus. Nunc tibi blandis*

vidua

vidua soror hæret lacertis: nunc illi cum quibus adoleuisti vernulæ, aiunt: Cui nos seruituros relinquis? &c. *facilè rumpit hæc vincula amor Dei, & gehennæ timor.* Et paulò pòst: *Si credunt in Christum, faueant mihi pro eius nomine pugnaturo: si non credunt, mortui sepeliant mortuos suos.*

33 Idem epist. 10. ad Furiam nobilissimam viduam: *Cui dimittes tantas diuitias? Christo qui mori non potest. Quem habebis heredem? Iesum quem & Dominum. Contristabitur pater: sed lætabitur Christus. Lugebit familia, sed Angeli gratulabuntur. Faciat pater quod vult de substantia sua; non es eius cui nata es, sed cui renata, qui te grandi pretio redemit, sanguine suo. Caue nutrices & gerulas, & istiusmodi venenata animalia, quæ de corio tuo satiari ventrē suum cupiunt. Non suadent quod tibi, sed quod sibi prosit,* &c. Vbi postremis verbis insinuat fontem, vnde omnis illa querimonia & conatus impediendi oritur, esse amorem proprium: nimirum, quia vel commodis temporalibus, vel aliquo solatio & voluptate, vel honore quem sibi imaginabantur, destituendos se putant, si filius aut filia sæculum deserat.

34 Ioannes Climacus gradu 3. *Melius est contristare parentes, quàm contristare Dominum Iesum. hic enim nos creauit & saluauit:*

illi

illi sæpè suos amando perdiderunt. Amor Dei extinguit in animo carnalem parentum amorem. Qui autem vtrosque amores in vno corde claudi posse putat, is seipsum decipit. Ne te moueant tuorum lacrymæ, ne tu tibi ipse æternas lacrymas parias. Cùm te parentes & propinqui circumdant sicut apes, imò sicut vespæ, plangentes & lamentantes; tu tibi propone peccata tua, vt dolorem dolore vincas: Hæc ille.

35 S. Augustinus epist. 38. (quã aliqui S. Paulino Augustini coætaneo tribuunt) hortatur Lætum, adolescentem nobilem & opulentum, ne parentum amore & querimonijs propositum perfectionis deserat, sed hunc prauum affectum in se & illis perimat, & Christum illis anteponat. *Ecce rapit te studium veritatis agnoscendæ, atque percipiendæ voluntatis Dei in Scripturis sanctis: rapit Euangelicæ prædicationis officium: dat signum Dominus vt vigilemus in castris, vt ædificemus turrim de qua hostem sempiternæ vitæ & prospicere & propellere valeamus: rapit militem Christi tuba cælestis ad prælium; & retinet mater?* Et infrà: *Sed quid dicit, aut quid allegat? fortè decem illos menses, quibus viscera eius onerasti, & dolores parturitionis, & labores educationis. Hoc hoc interfice verbo salutari: hoc perde matris, vt in vitam æternam*

nam illam inuenias: hoc memento vt oderis in ea, si diligis eam. Si tyro Christi es, si turris fundamenta posuisti, ne dicant transeuntes, Hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare. Carnalis affectus est iste, & adhuc veterem hominem sonat. Hunc carnalem affectum & in nobis & in nostris militia Christiana, vt perimamus, hortatur. Et infrà ostendit nos multò ampliùs debere patri & matri nostræ spiritali (Christo & Ecclesiæ) quàm parentibus carnalibus: ac proinde in hoc negotio deserendi sæculi, illis, non his parendum.

S. Gregorius lib. 7. Moralium cap. 14. docet multa incommoda ex affectu carnali erga propinquos prouenire, & hominem penitus à perfectione impediri, etiamsi iam in religione sit positus: vnde vult hunc affectum exui, & in spiritalem dilectionem cõuerti, qua non illorum carnem & commoda temporalia, sed eorum animas & salutem procuremus. Denique ita concludit: *Extra cognatos ergo quosque & proximos debet fieri, si vult parenti omnium veriùs iungi: quatenus eosdem, quos propter Deum viriliter negligit, tantò solidiùs diligat, quantò in eis affectum solubilem carnis ignorat.*

S. Bernardus epist. 104. cùm multis rationibus efficacissimè hortatus fuisset nobilem 36

&

& eruditum adoleſcentem Galterum ad deſerendum ſæculum, tandem agit de affectu materno quo ille deuinctus tenebatur, & oſtendit hunc neceſſariò eſſe vincẽdum. *Quid*, inquit, *ad hoc reſpondebo tibi; vt matrem deſeras? ſed inhumanum videtur. Vt cum ipſa maneas? ſed neque ipſi expedit vt filio ſit cauſa perditionis. Fortè vt & mundo ſimul milites & Chriſto? ſed nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Mater tua vult contraria tuæ, ac per hoc ſuæ ipſius ſaluti. Elige ergo tu ex duobus quod vis, aut vnius videlicet ſatisfacere voluntati, aut vtriuſq; ſaluti. Verùm ſi multùm eam diligis, deſere potiùs ipſam, ne ſi Chriſtum deſeras vt cum ipſa maneas, propter te pereat & ipſa. alioquin malè de te meruit, quæ te peperit, ſi propter te perit: An non propter te perit, quæ ipſum quem peperit, perimit. Ceterùm fidelis ſermo & omni acceptione dignus, vt etſi impium eſt contemnere matrem, cõtemnere tamen propter Chriſtum, piiſſimum eſt. Nam qui dicit, Honora patrem & matrem, ipſe etiam dixit: Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non eſt me dignus.*

Matth.15

Matth.10.

Idem vir ſanctus epiſt. 111. quam nomine Eliæ Nouitij ſui ad eius parentes ſcripſit, ita loquitur: *Sola cauſa qua non liceat obedire parentibus, Deus eſt. Ipſe enim dicit: Qui*

Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus. Si me verè vt boni & pij parentes diligitis: si veram, si fidelem erga filium pietatem habetis, quid me, patri omnium Deo placere satagentem, inquietatis, & ab eius seruitio (cui seruire, regnare est) retrahere attentatis? Verè nunc cognosco quia inimici hominis domestici eius. In hoc vobis obedire non debeo: in hoc vos non agnosco parentes, sed hostes. Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad meum atque vestrum, imò vniuersorum Patrem. Deinde vt ostendat nihil in hoc negotio parentibus deberi, ita pergit: *Quid à vobis habeo nisi peccatum & miseriam? hoc solum quod gesto corruptibile corpus, de vestro me habere fateor & agnosco. Non sufficit vobis, quòd me in hanc sæculi miseriam miseri miserum induxistis? quòd in peccato vestro & peccatores peccatorem genuistis: quòd in peccato natũ de peccato nutristis: nisi etiã inuidendo mihi misericordiam, quam consecutus sum ab eo qui nõ vult mortem peccatoris, filium insuper gehennæ faciatis? O durum patrem! ô sæuam matrem! ô parentes crudeles & impios! imò non parentes, sed peremptores: quorum dolor salus pignoris; quorum consolatio mors filij est: qui me malunt perire cum eis, quàm regnare sine eis. qui me rursum ad naufragium, vnde tandem nudus euasi, rursus*

Matth. 10.
Michea 7.
Matth. 10.

ſus ad ignem, vnde vix ſemiuſtus exiui; rurſus ad latrones, à quibus ſemiuiuus relictus ſum, ſed miſerante Samaritano iam conualeſcere cœpi, reuocare conantur, &c. Vide ſequentia; vbi oſtendit quanta ſit illa & quàm deteſtanda dementia. Acriora quidem iſta videri poſſent, niſi à tanta ſapientia & ſanctitate eſſent profecta. quis enim electum illud Spiritus ſancti organum audeat reprehendere? nouerat ille quanti hæc res ſit momenti. neque tamen mens ipſius eſt vt paſſim tam acriter illis ſcribatur, niſi quis videat ſe in grauia ſalutis pericula illorum importunitate conijciendum, aut illi finem ſollicitandi non faciant.

Alia plurima adferri poſſent: ſed ex his abundè perſpicitur, quis ſanctorum Patrum ſemper fuerit ſenſus: nimirum nulla ratione hac in re hominum ſæcularium (etiamſi parentes ſint carnis noſtræ) conſilia exquirenda aut ſequenda, neque eorum querimoniis aut blanditiis cedendum: idque ob duas cauſas.

38 DVPLEX CAVSA CVR INEPTI AD DANDVM CONSILIVM. IGNORATIO.

Primò, quia homines ſæculo dediti, negotium ſpiritale perfectionis non intelligũt, neque bona inuiſibilia animorum æſtimare norunt, ſplendore fucato rerum ſæcularium præſtincti. Paupertas voluntaria illis videtur miſeria; caſtitas, melancholia; obedientia, ſerui-

ſeruitus; ſobrietas, afflictio; habitus vilis aut ſimplicior, dedecus; monaſteriũ, carcer; denique omnia religionis exercitia contemptibilia, & hominibus generoſis parum digna. Contrà, maximi æſtimant diuitias, honores, opulenta matrimonia, pulchram ſobolem, veſtium ſplendorem, lauta & magnifica conuiuia, amplum famulatum, viuere ſuo arbitrio. Fieri non poteſt, vt ex huiuſmodi corde ſana conſilia in hac deliberatione procedant. Quiſque iudicat & alteri conſulit, prout ipſe eſt affectus. Nemo alteri ſtatum perfectionis ex animo ſuadere poteſt, niſi qui animo ſic eſt comparatus, vt ipſemet eumdem ſtatum vellet capeſſere, ſi id ei integrum foret, & quæ in altero circũſtantiæ eędem in ipſo concurrerent. Idem cernitur in omnibus aliis negotiis, in quibus cõſilium exquiritur. Nemo enim alteri conſilium ſeriò dare poteſt, niſi quod ipſe iudicat ſibi amplectendum, ſi eodem res ipſius loco eſſent. Itaque cùm ſæculares ita ſint affecti, vt ipſi nullo modo religionem, in illo iuuentutis flore & rerum ſæcularium copia, vellent amplecti; fieri non poteſt vt aliis hac de re ſanum conſilium impertiant.

39 AMOR PROPRIVS

Secundò, quia conſilia eorum ferè ſemper procedunt ex philautia ſeu amore proprio. Etſi enim videantur quærere bonum

liberorum : tamen occultè quærunt proprium ; vt ſancti Patres, Hieronymus, Bernardus, & alij notarunt: nimirum vt ſolatium à ſuis prolibus & oblectationem accipiant ; vt ipſorum aſpectu & colloquio recreentur ; vt ipſi curam rei familiaris agant, & negotia conficiant;vt lites & iura debitorum proſequãtur;vt liberos procreent, quorum præſentia & ſuauitate ſenilis ætas delectetur ; vt eorum cauſa apud ſuos ciues ſint in honore;denique vt in illis,eorumque opibus & honoribus ipſi viuere, opibus & honoribus circumfluere videantur. Ita enim natura comparatum eſt, vt parentes videantur manere ſuperſtites, & quodammodò immortales in poſteris. Hæ ſunt ſæcularium imaginationes, hæc eorum vota & curæ; hæc præcipua bona, quibus eorum affectus detinentur. In quibus perſpicuum eſt non veram in liberos pietatem, non ſinceram amicitiam, (quæ non ſuum ſed amici bonum quærit) ſed amorem proprium, dominari: qui bonus conſultor eſſe non poteſt, quia non alteri ſed ſibi conſulit. Et quamuis alteri in ſpeciem videatur benè velle, tamen id totum in ſuum commodum refert.Simili modo etiam mancipia amantur. Itaque ignorantia rerum ſpiritualium, ſeu iniqua rerum æſtimatio, & amor proprius, faciunt
vt

vt tales in hac cauſa non ſint idonei conſultores.

Habemus ſenſum ſanctorum Patrum: habemus manifeſtam rationem, & iudicij naturalis ſententiam. Probemus idipſum nunc ex diuinis Scripturis. Luc. 14. *Si quis venit ad me,& non odit patrem ſuum, & matrem,& vxorem, & filios,& fratres, & ſorores,adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et qui non baiulat crucem ſuam & venit poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Venire ad Chriſtum,* eſt credere in Chriſtum, eiuſque fidem amplecti: vt conſtat ex cap. 6. Ioan. & docet in illum locum S. Auguſtinus. *Odiſſe patrem & matrem*,&c. eſt odiſſe carnales & humanos affectus & conatus eorum quibus nos à via ſalutis & perfectionis auocant; illis non cedere, non ſinere ſe ab illis vinci, ſed eos in ſe & in illis extinguere. *Odiſſe animam ſuam,* eſt affectus animæ propriæ erga ſua commoda, erga voluptates, diuitias, honores; erga vitam propriam, quatenus iſta ſaluti vel perfectioni Chriſtianę ſunt impedimento, odiſſe, deteſtari, & conari in ſe perimere, tamquam venena mortifera.

40

2. PROBATVR EX SCRIPTVRIS.

Diſcipulus Chriſti duplici modo quis vocari poteſt: generali, & ſpeciali. Generali, omnes Chriſtiani vocari poſſunt *diſcipuli:* vt

41

patet Act.cap.6.v.7.& c.9.v.1. Speciali, soli illi dicuntur *discipuli*, qui Christo toti addicti, speciali modo ei adhærent, & eum imitari student; sicut Apostoli, & 72. discipuli faciebant. Dominus autem hoc loco potissimùm agit de *discipulis* peculiari modo sic nuncupatis: vt patet ex illa conclusione quã subiungit: *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus*. Constat enim non omnes bonos Christianos renuntiare omnibus quæ possident: sed eos solùm qui perfectè Christum imitari volunt, iuxta illud consilium Domini Matth. 19. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus*. Eodem modo hunc locum intelligunt sancti Patres, Hieronymus epist. ad Heliodorum, Augustinus epist. 38. ad Lætum, Gregorius lib. 7. Moralium cap. 14. Bernardus epist. 111. Sensus itaque verborum Domini est: Etsi quis in me credat, non tamen hoc satis est, vt sit meus discipulus; vel vt sit perfectus: sed vlteriùs requiritur vt mundo renuntiet, & meam vitam imitetur; & idcircò odio habeat omnes affectus carnales parentum ac propinquorum, omnesque eorum conatus quibus eum ab hoc proposito abducere conantur: nec vllo modo patiatur se ab illis vinci: imò & propriam animam hoc

42 SENSVS VERBORVM DOMINI.

modo

modo odiſſe debet, & eius affectibus, qui perfectioni obſiſtunt, minimè obſequi; ſed eos in ſe perimere. Hoc odium vera dilectio eſt: ſicut dilectio iniquitatis & vitæ carnalis, verum odium; iuxta illud Pſalmi 10. *Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam.* Qui hoc modo parentes ſuos odit, veriſſimè amat: quia eorum ſaluti conſulit, & malum quod animos eorum obſidet, extinguere ſatagit. Qui verò carnaliter eos amat, affectibus eorum inordinatis cedens ne contriſtet, odio potiùs quàm amore proſequitur: quia malum fouet, & animas eorum obſtrictas æterno Iudici relinquit. Vtrumq; pulchrè oſtendit S. Bernardus epiſt. 104. & 111. & S. Gregorius hom. 37. in Euang. vbi ſic ait: *Quaſi per odium diligitur, qui carnaliter ſapiens, dum praua nobis ingerit, non auditur*, &c. Itaque in tali odio eſt verus amor: & in amore carnali eſt verum odium.

43 QVINQVE REQVISITA VT QVIS SIT CHRISTI DISCIPVLVS.

Addit Dominus: *Et qui non baiulat crucem ſuam*, &c. Ex his Domini verbis colligimus, quinque requiri vt quis Chriſti diſcipulus fiat, & perfectionis viam teneat. Primò, *vt credat in Chriſtum*, vera nimirum & Catholica fide: hoc enim fundamentum eſt omnis Chriſtianæ perfectionis. Secundò, *Vt renuntiet omnibus quæ poſſidet.* quod de renuntiatione bonorum intelligendum eſt, vt

ex Græco colligitur: Ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς αὐτοῦ ὑπάρχουσι. Tertiò, *Vt baiulet crucem suam*: hoc est ad mortem pro Christo subeundam sit paratus, quantumuis ea ignominiosa sit. Baiulare crucem solent, qui ad locum supplicij in crucem agendi ducebantur. Item vt paratus sit æquo animo ferre omnes cruciatus, dolores, molestias, ignominiam, quæ in hac vita discipulis Christi offerri solent. Quartò, *Vt Christum sequatur*: hoc est vt eius vestigijs insistat, & eius vitam imitari studeat; vt illum veluti præeuntem ad vitam semper in oculis habeat, & tamquam ducem sectetur. In hac sequela continetur castitatis & obedientię studium, nec non humilitatis & patientiæ, charitatis ac sobrietatis, & reliquarum virtutum assiduum exercitium. Quintò, Vt omnem affectum nos ab hoc proposito auocantem in nobis & alijs omnibus oderimus, & extinguere conemur. Quòd si hoc debemus facere, dum nos à via perfectionis & consiliorum Christi auocant: quanto magis cùm à Christi fide, à Christi Ecclesia, à mandatis diuinis ad hæreses, ad peccata mortifera pertrahere conantur? Sicut enim vt simus discipuli Christi particulari ratione, debemus odisse patrem, matrem, & alios propinquos, quatenus nos conantur abducere à propo-

proposito perfectionis, & illius peculiaris discipulatus: ita vt simus discipuli Christi generali ratione (id est vt simus boni Christiani) tenemur eosdem odisse, quatenus conantur abducere à recta fide, vel pertrahere ad aliquid quod sit peccatum.

44 Alius locus Matth. 10. *Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus: & qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus: & qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.* Qui locus etsi rectè intelligi possit de ijs, qui parẽtum, liberorum aut aliarum huius sæculi rerum amore relinquunt Christi fidem, aut aliàs peccant mortiferè: rectè tamen etiam extenditur ad eos, qui ex simili affectu relinquunt Christi consilia, & propositum religionis. Sic enim hunc locũ intelligit S. Bernardus epist. 104. & 111. S. Ambrosius lib. 6. in Lucam, S. Hieronymus epist. ad Heliodorum, & S. Basilius in moralibus regula 2. cap. 3. & alij. Christus te vocat, vt ipsum sequaris, vt ipsius obsequio totum te mancipes, immensa bona promittens; parentes suadent ne id facias, sed vt seruias sæculo, vt cum ipsis maneas: tu ne parentes contristes, neglecto Christi consilio sequeris consilium parentum, & cum eis potiùs manere, quàm diuinæ inspirationi morem gerere statuis.

Quis non dicat hîc te patrem & matrem quodam modo magis amare quàm Christum? eorum gratiam & fauorem pluris facere quàm gratiam & fauorem Christi? Rex aliquis potentissimus te tuamque familiam ab immani seruitute, maximis impensis & laboribus liberauit, ac insuper opibus & honoribus cumulauit, & in futurum multò maiora promisit: hic te ad illustrem aulæ dignitatem euehere statuit; sed cupit vt te totum ipsius obsequio ad aliquot annos impendas: reluctantur parentes, & nulla Regis ac beneficiorum eius habita ratione te apud se retinere volunt: tu neglecta regia vocatione & munificentia, immemor beneficiorum olim acceptorum, parentum affectui obsequeris: an non meritò Rex ille dicet, quòd parentes pluris quā se facias; ac proinde illo honore quem tibi decreuerat, sis indignus? Pari modo ille indignus Christi discipulatu, & honore discipulis præparato.

45 Tertius sit, Matth. 10. *Nolite arbitrari quia pacem veni mittere in terram: non veni pacem mittere, sed gladium. Veni enim separare hominē aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suā: & inimici hominis domestici eius.* Quibus verbis significatur, Christi doctrinam fore causam, cur multi, repugnantibus paren-

parentibus & amicis, viam ſalutis & perfe-ctionis ingrediantur; noſque in hoc negotio domeſticos potiſſimùm aduerſarios habituros; tacitè inſinuans illis nec eſſe credendum, nec cedendum. Quis enim credat conſilijs inimici? Ita paſſim hunc locum exponunt Patres.

Quartus, Matth. 8. & Luc. 9. Cùm quidam ex diſcipulis peteret à Domino, vt ſibi permitteret redire domum & *ſepelire parentem*, hoc eſt curare & ſolari illum breui moriturum (vt Theophylactus, Lyranus, Caietanus, Titelmannus & alij multi exponunt) reſpondit illi Dominus: *Sequere me, & dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos.* apertè indicans neque ob extremam parentum ſenectutem (niſi alioquin ratione inopiæ noſtra præſentia indigeant) conſilium perfectionis differendum. Vide Bernardum epiſtol. 111. & Hieron. epiſt. 1. vbi ſic ait: *Si credunt in Chriſtum, faueant mihi pro eius nomine pugnaturo: ſi non credunt, mortui ſepeliant mortuos ſuos.* Clemens Alexandrinus in Protreptico ad Græcos: *Barbari dicuntur cadaueribus alligare captiuos, donec cum ipſis putreſcant,* &c. *Caue ne idem tibi contingat; ne te barbarus dæmon mortuis alliget amicis vel conſanguineis donec cum illis putreſcas. Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos.* Multi

46

Patres

Patres hunc locum intelligunt de simplici sepultura, & discipulum nihil aliud petiisse à Domino quàm vt permitteret ei redire domum, & parentis sui quem recenter obijsse acceperat, interesse funeri & exequijs: Dominum autẽ id noluisse permittere. Rationem adfert Chrysostomus hom. 28. in Matthæum; ne cum amicis implicaretur in exequendo testamento, in diuidenda hereditate, in soluendis debitis, alijsque multis negotijs quæ in domo mortuaria esse solent. ob hanc causam Dominum recusasse cõcedere, vt omnes qui sęculo renuntiarunt hinc discant tales tricas declinare. Vtraque expositio est valdè probabilis, & seruit nostro instituto.

47 Quintus sit Matth. 22. Luc. 8 Cùm quidam Domino populum instruenti dixisset: *Ecce mater tua & fratres tui foris stant quærẽtes te.* respondit: *Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? & extendens manum in discipulos suos, dixit: Ecce mater mea & fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse meus frater & soror & mater est.* Qua sentẽtia significare nobis voluit, in negotijs ad salutem Deiq. honorem spectantibus non esse agnoscendam propinquitatem carnis, nec curandam vllam parentelam ab obsequio diuino nos

auocan-

auocantem: ſed eos ſolos loco parentum & propinquorum habendos, qui ſpiritu Dei ſunt præditi, & in omnibus voluntati diuinę ſatisfacere ſtudent. Ita ſancti Patres hunc locum exponunt. S. Ambroſ. lib. 6. in Lucam: *Præſcripturus ceteris quòd qui non reliquerit patrem aut matrem ſuam, non eſt filio Dei dignus; ſententiæ huic primus ſe ſubiecit. Non quò maternæ refutet pietatis obſequia; ſed quò paternis ſe miniſteriјs ampliùs quàm maternis affectibus debere cognoſcat: religioſiores copulæ mẽtium eſſe docentur quàm corporum.* S. Auguſtinus epiſt. 38. *Maternum nomen, quia terrenum erat, in comparatione cæleſtis propinquitatis abiecit.* Et infrà: *Cuius tamen* (matris) *terrena cognatione contempta, contemnendarum talium conſuetudinum diſcipulis præbet exemplum.* Hieron. in cap. 12. Matth. *Non matrem negauit, ſed Apoſtolos cognationi prætulit; vt & nos in comparatione dilectionis, carni ſpiritum præferamus.* Et epiſt. ad Heliodorum: *Aries iſte pietatis, quo fides quatitur* (nempe lacrymæ parentum) *Euangeliј retundendus eſt muro: Mater & fratres mei ſunt hi quicumque faciunt voluntatem Patris mei qui in cælis eſt.* Bernardus ſerm. 2. de nuptiјs, Guaricus Abbas ſerm. 4. de aſſumptione, & aliј.

Sextus ſit Lucæ 9. Cùm quidam vocatus à Do- 48

à Domino dixiſſet; *Sequar te, ſed permitte mihi primùm renuntiare his quæ domi ſunt* (hoc eſt diſponere de rebus meis, & valedicere amicis) reſpondet illi Dominus: *Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno Dei.* ſignificans, omnes moras, omniaque negotia quæ impetum & feruorem deſerentis mundum retardare poſſunt, eſſe abrumpenda: & totam mentem, relicta temporalium cura, ad exequendum perfectionis propoſitum conuertendam. S. Auguſtinus ſerm. 7. de verbis Domini: *Quando parat Deus homines Euangelio, nullam excuſationem vult interponi carnalis huius temporaliſq; pietatis.* S. Gregorius homil. 3. in Ezechielem: *Ante nos æterna ſunt, poſt nos temporalia: quia & illa, pergentes, inuenimus; & iſta recedentes, quaſi poſt tergum relinquimus*, &c. *Nunc iter facimus & ad æterna properamus: poſt mortem, vel æternam beatitudinem, vel æternos cruciatus reperiemus. Aeterna nos expectant, temporalia nos deſerunt. Illa ſunt ante nos, quia ad illa tendimus; hæc poſt nos, quia ea relinquimus. Qui retrò igitur reſpicit, ad temporalia oculos flectit: qui ea quæ à fronte ſunt intuetur, is æterna contemplatur.* Simon Caſſianus lib. 9. cap. 16. *Vox diuina cùm clamat, ab omnibus humanis atque mundanis rebus*

ab-

absoluit. Verba illa tibi dicta puta, quæ ab angelo Loth accepit: Salua animam tuam, noli respicere post tergum, &c. *Memento vxoris Loth* (inquit Dominus) *quæ in statuam versa est, non marmoris sed salis, vt exemplum fieret, & condimentum vnde alij salirentur. Respexit illa retrò, versaq; est in statuam. Caue ne retrò respicias.*

Denique ipse Dominus non solùm verbis & doctrina, sed etiam suo exemplo nos instruere voluit, quo modo hac in re nos gerere debeamus. Cùm enim factus esset annorum duodecim, clàm parentibus se subduxit; & in templum, curaturus negotia cælestis Patris, se cōtulit. Parentes suos per hoc in magnum mœrorem, sollicitudinem & laborem coniecit. Post triduum inuentus in templo inter Doctores, cùm mater sanctissima hac de re benignè conqueritur, quid ei respondit? Non blandè excusauit, sed virili grauitate & diuina auctoritate assumpta, in speciem reprehendit: *Quid est quòd me quærebatis? nesciebatis quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Ostendere voluit, in ijs quæ ad salutē & Dei obsequium pertinent, nos à parentum cōsensu, postquam ad vsum rationis peruenerimus, minimè pendere: neque illa esse omittenda, etiamsi inde mœstitiam aliquam sint concepturi.

49 EXEMPLVM CHRISTI DOMINI. *Luca* 2.

Idem

50 EXEMPLA SANCTORVM.

Idem plurimis Sanctorum exemplis probari potest, ex quibus pauca dumtaxat indicabo.

S. Benedictus valdè iuuenis (nempe 13. vel 14. annorum) inconsultis parentibus sæculum deseruit, & totum Dei seruitio se tradidit.

S. Alexius prima nuptiarum nocte, relictis vxore & parentibus, consilio suo minimè cum illis communicato, ieiunio & orationi alijsque pietatis functionibus se penitus addixit.

S. Ioannes Calybita in primo adolescentiæ flore, occultè parentes, domumque paternam, & omnes opes deserens, in longinquum monasterium se abdidit.

S. Thomas Aquinas decimoquarto ætatis anno, contra voluntatem parentum, S. Dominici institutum complexus est. Cumque mater venisset Neapolim vt illi loqueretur; veritus sanctus adolescens ne lacrymis maternis moueretur, rogauit Priorem ne colloquium cum matre permitteret, sed se aliò repentè amandaret. Itaque cùm mater properaret Neapolim, ille mittitur Romam. quo intellecto, mater Romam properat; sed monitus ea de re Thomas, fugit in Galliam. Verùm interceptus à suis fratribus in via, & ad matrem remissus, biennio in arce quadam,

dam, tamquam in carcere detinetur. Intereà lacrymis, blanditiis, minis, iniurijs, & omni genere artificij à ſuis oppugnatus non ſolùm flecti non potuit ad propoſitum deſerendum, ſed etiam ſuis ſororibus, quæ illum à pio propoſito auertere conabantur, perſuaſit vt ſæculum deſererent.

S. Bernardus cùm religionem cogitaret, magnum certamen à ſuis ſuſtinuit: ſed ita feliciter id ei ſucceſſit, vt ipſe non ſolùm non ſit euerſus, ſed triginta ex ſuis conuerterit, & ſecum ad religionem adduxerit.

51 Illuſtris adoleſcens Albertus, Comitis Falkenbergenſis vnicus filius, cùm Lutetiæ inſciis parẽtibus ordinem Dominicanorum circa annum Domini 1230. eſſet ingreſſus; pater, eo intellecto, cum magno ſuorum comitatu mox Lutetiam aduolat, & omne machinarum genus admouet, vt filium ab eo conſilio abducat. Sed fruſtrà fuit, quòd iam amor Dei iuuenile pectus aduerſus carnalem amorem, omneſque parentis blanditias, obfirmaſſet. Parente ſuperato, illuſtrior eidem Alberto congreſſus fuit cum Theodorico conſobrino. Hic dolore ardens omnia attulit, quæ ad illud conſilium labefactandum apta videbantur, lacrymas, preces, argumenta, matris denique commemorationem, quam præ animi ægritudine vel

iam mortuam esse, vel moribundam decumbere affirmabat. Consederant fortè è regione iconis cuiusdam, in qua Christus inter matrem & Ioannem Discipulum in cruce pendebat. Tum Albertus oculum ac digitos in eam tabulam intendens: En, inquit, Dei Filius, cùm matrem & consobrinum, vtrumque sibi tam charum, doloris gladio confossum videret; tamen è crucis patibulo descendere noluit, sed in ea cum suo & illorum cruciatu vsque ad mortem permansit. Quare nec ego hanc religiosæ vitæ crucem, quam semel conscendi, deseram vmquam, quamuis & matrem & te consobrinum ad pedes meos exanimes iacere viderem. Quin tu potiùs in eamdem hanc crucem mecùm conscendis, teque huius mundi laqueis expedis, in quibus hæres cum tanto periculo? Quid plura? Tantum valuit hic adolescentis sermo, vt illum permouerit ad idem institutum relicto sęculo complectendum, obstupescente tota ciuitate; idque eò magis, quò ille mundanis nugis, omniq́ue vanitate magis tenebatur obstrictus.

Omitto alia. Ex quibus perspicuum est, quo loco in hoc negotio propinqui sint habendi. Hæc tamen non ita accipienda, quasi non oporteat liberos, cùm hac de re agitur, humiliter se cum parentibus gerere, eorum-

rumq. minas, cõtumelias, iniurias, ac etiam verbera patiẽter & moderatè perferre. Quò enim magis ad perfectionem aspirant, eò maiorem humilitatem & tolerantiam præstare debent, vt omnibus sint bono exemplo, & ostendant se spiritu Christi, non humanis affectibus duci. Optandum enim, vt cum bona parentum gratia & benedictione omnia fiant. vnde si parentes non putentur refragaturi, honor illis debitus postulat, vt conceptum propositum illis aperiatur, eorumque benedictio obtineatur. Si tamen id sperari non potest, & turbæ ac pericula immineant, non expedit arcanum antè tempus patefacere.

52 Dico Tertiò: Consultatio de Religione & religionis specie, si animo fluctuas, optimè instituetur cum Deo, cum animo proprio, & cum viro religioso ac prudente. *Cum Deo:* effundendo in conspectu ipsius cor tuum, eiusque sanctissimam voluntatem per preces, ieiunia, sacrificia, & Sacramentorum frequentationem exquirendo, vt inspiret quid ipsi maximè placitum & tibi maximè salutare. Itaque dices cum Propheta: *Notam fac mihi viam in qua ambulem: quia ad te leuaui animam meam:* hanc tibi offerre, tuoq; obsequio mancipare desiderans. *Eripe me de inimicis meis Domine* (de mundo, in- *Psal. 142.*

 quam,

quam, carne, dæmone) *doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu:* cui vnicè placere & seruire desidero. *Spiritus tuus deducet me in terram rectam:* (in locum vbi iustitia & rectitudo floret) *propter nomen tuum Domine* (non propter mea merita) *viuificabis me in æquitate tua*, vitam gratiæ per tuam iustitiã largiendo mihi. *Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deducant & adducant in montem sanctum tuum & in tabernacula tua.* Sicut enim montes eleuantur supra reliquam terræ planitiem, & in cęlum se erigunt: ita religio supra communem Christianorum vitam. *Illumina oculos meos ne vmquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus* (diabolus,) *Præualui aduersus eum.* & alia huiusmodi plena spiritus & feruoris. Rursus cum Salomone: *Da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam: & noli me reprobare à pueris tuis. Mitte illam de cælis sanctis tuis, & à sede magnitudinis tuæ, vt mecum sit, & mecum laboret, vt sciam quid acceptum sit apud te.*

Psal. 42.

Psal. 12.

Sap. 9.

Neque vllo modo dubitandũ quin Deus sic deprecantem & ad se confugientem exaudiet, & quod saluberrimum fuerit inspirabit, vel per se absque vlteriore consultatione, vel (quod frequentiùs accidit) adhibito secundo vel tertio modo. Habemus

hac

hac de re certissimam eius promissionem: *Et ego*, inquit, *dico vobis: Petite, & dabitur vobis; quærite, & inuenietis; pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit; & qui quærit, inuenit; & pulsanti aperietur.* Ecce quoties eádem rem ingeminat, sexies idem repetens, vt nullo modo dubitemus nos obtenturos. Idem confirmat hoc argumento: *Si vos, cùm sitis mali, nostis bona data*, quæ non à vobis, sed à Deo accepistis, *dare filijs vestris: quanto magis pater vester qui est in cælis, dabit spiritum bonum petentibus se?*

Matth. 7. Luca 11.

53 Secundò, Cum animo proprio initur ista consultatio, adhibita duplici consideratione. altera circa religionem de qua deliberatur: altera circa propriam personam. Circa religionem quinque potissimùm expendenda. Primò, An essentialia vota seruentur; ita vt absit proprietas & superfluitas; absint comessationes & compotationes, & liberiora cum feminis commercia, quæ castitatis naufragium inferunt; absint exemptiones, & libertas suo iure & arbitratu viuendi. Secundò, An disciplina religiosa vigeat. Hæc ostenditur moribus externis religiosè compositis: reuerentiâ in rebus diuinis; modestiâ in congressibus, circumspectione in colloquijs; temperantiâ in mensa; silentio in domo; quietę in cubiculo; denique exactâ

CVM ANIMO SVO.

CIRCA RELIG. SVNT QVINQVE EXPENDENDA.

regularum ad externam disciplinam pertinentium custodiâ. Nihil disciplina religiosa exactè seruata pulchrius; nihil ad exemplum & ædificationem efficacius. Tertiò, An concordia, & vnio fraterna. Vbi enim odia & discordiæ inter fratres;ibi non Christus sed satanas habitat. Signum vnionis est, si amicè inter se agant, & mutuò honorem deferant; si inuicem iuuent, & alius de alio benè loquatur. Quartò, An ambitio locum non habeat. Religio enim est schola humilitatis & mortificationis. Itaque magnum religionis venenum Ambitio, qua ad dignitates, prælaturas, honorifica munia aspiratur. Quòd si bona commemorata in ea Religione, de qua deliberas, deprehendantur, tutò eam potes amplecti: erit enim tibi fidissima dux salutis. Quintò potest etiam in considerationem venire, An formam habeat vitæ Apostolicæ. hanc enim S. Thomas docet esse perfectissimam: quia vitam contemplatiuam coniungit cum excellentissima actione,qua salus animarũ(exemplo Christi Domini & Apostolorum eius) procuratur. vnde ceteris paribus præferenda. Præter hæc etiam nosse debet religionis officia & functiones, in quibus potissimùm occupatur:pœnitentias item & austeritates, vt possit statuere, an ad eam sit idoneus.

2.2.q.188. art.6.

Circa

Circa propriam perſonam conſideranda talenta à Deo accepta: nimirum valetudo corporis, vires ingenij, eruditio, aptitudo ad res gerendas, naturæ propenſio. His vtrimq. conſideratis, & inter ſe probè collatis, non difficulter cognoſcere poteris, an talis religio tibi conueniat, eamque præ ceteris expediat amplecti. 54

Tertiò, Cum viro etiam prudente & religioſo, qui experientiam habeat ſtatus religioſi, ſalubriter initur hæc deliberatio. Sicut enim qui vult ædificare, non ſutores aduocat vel aurifices; nec qui ægrotat, Iuriſperitos; ſed ille architectos, hic medicos, & eos quidem quàm poteſt peritiſſimos: ita in hoc tanto opere, quo ædificanda eſt domus illa ſpiritalis, quæ ſtare poſſit aduerſus ventos & flumina; & curatio non corporis, ſed animæ inſtituenda; non eorum iudicium requirendum, qui res iſtas vel non intelligunt, vel iudicium habent variis affectibus peruerſum: ſed adeundi illi, qui probitate inſignes, & hanc ipſam triuere viam, vt experientia docti, alios fideliter & abſque errore dirigere poſſint. Quid ſtultius, quàm ſi mari vel terra iter facturus ſis, eum ducem accipias, qui numquam in vita ſua iter illud confecerit, quum alios ad manum habeas, qui nihil aliud tota vita ſua egerunt? Huic tamen 55 CVM VIRO SPIRITALI.

QVID CAVENDVM BONO CONSVLTORI.

consiliario cauendum, ne quid cupidè agat, & statim ad suam religionem pertrahere conetur. Ea enim res multis exposita est incommodis. Sed lentè procedendum, & tota vocationis ratio exquirenda, & talenta consideranda. Deinde præscribendæ certæ regulæ vel considerationes: quibus expensis per otium, ipsemet possit eligere quod in Domino visum fuerit magis salutare; adiunctis in eum finem precibus, & crebro Sacramenti pœnitentiæ & Eucharistiæ vsu, vt à Domino in hac electione dirigatur. Hoc longè solidius est, quàm si ab homine, præsertim qui causam suæ religionis agere videtur, ad certum ordinem vel locum amplectendum determinetur.

QVAESTIO V.

Quo modo sciri poterit, an vocatio sit à Deo.

56 PER *vocationem* intelligo affectum illum, & quemdam veluti impulsum internũ, quo quis sentit se incitari ad religionem, vel ad aliquem alium statum. Sentit enim anima motus suos & affectus, siue à Deo immissi sint, siue à dæmonis suggestione, vel naturæ propensione proueniant.

Respon-

Respondeo, & dico Primò: Vt possimus discernere, vtrùm affectus ille, quo quis religionem ingredi cupit, sit à Deo, considerandus finis, quem ille spectat: cuius amore & desiderio ille ad talem statum amplectendum impellitur. Cùm enim status religionis non sit vltimus finis, sed medium quoddam & instrumentum, quod ad varios fines dirigi, & ex variorum bonorum affectu eligi potest; numquam propter se appetitur, sed semper propter aliud. Desertio sæculi, paupertas, subiectio, voluptatum abdicatio, quibus religio constat, non sunt res blandæ, quę vi sua nostræ voluntatis affectum alliciant, & in sui amorem pertrahant: sed opus est aliquod aliud bonum interueniat, cuius amore ad illa inamœna complectenda moueamur.

CONSIDERANDVS FINIS QVO MOVETVR

57 SI FINIS SIT BONVM SPIRITALE TANTVM.

Dico Secundò: Si tota ratio quæ impellit animum ad religionem, est bonum spiritale (nempe vt periculis sæculi te eximas, vt Christi vitam imiteris, vt consilia exequare, vt te totum Deo consecres, eiq. seruias perfectiùs, vt saluti tuæ consulas, vt alios ad salutem pertrahas) non est dubitandum quin talis vocatio sit à Deo. Ratio est, quia nullus affectus boni temporalis hîc interuenit, ratione cuius possit esse dubitatio, sed solùm bonorum spiritalium. Atqui affectus isto-

rum bonorum ſpiritalium non poteſt prouenire à dæmone, nec à naturæ propenſione: ergo neceſſe eſt vt proueniat à Deo. Conſequentia eſt manifeſta: quia tres tantùm ſunt origines ſeu fontes noſtrarum cogitationum, & affectuum internorum: ſpiritus bonus, ſpiritus malus, & ſpiritus humanus: vt docet abbas Moyſes apud Caſſianum collat. 1. cap. 19. & communiter Theologi. Vnde ſi tales affectus non ſunt à ſpiritu malo, nec à ſpiritu humano, perſpicuum eſt eſſe à ſpiritu Dei.

58 *Non eſſe à ſpiritu malo*, clariſſimum eſt: quia non eſt ipſe ſibi contrarius, nec intendit regnum ſuum deſtruere. Atqui ſi ſuggereret hominibus deſertionem ſæculi, contemptum mundi, imitationem Chriſti, ingreſſum religionis, eſſet ſibi contrarius, & regnum ſuum, quod conſiſtit in appetitu diuitiarum, voluptatum, honorum (iuxta illud: *Totus mundus in maligno poſitus eſt*, hoc eſt, in poteſtate & dominatu diaboli. &: *Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ*) deſtrueret, quod tamen nullo modo ipſe intendit. Hoc modo ratiocinatur Dominus aduerſus Phariſæos, cùm eum calumniarentur quaſi in principe dæmoniorum eijceret dæmonia. Nihil magis intentioni

1. Ioan. 5.

1. Ioan. 2.

Luca 11.

&

& menti diaboli contrarium,aut eius regno ſtabiliendo aduerſum, quàm contemptus mundi, amor paupertatis, caſtitatis, ſubiectionis, & imitatio vitæ Chriſti Domini. Confirm. Quia cùm hæc opera ſint propria Chriſto & Spiritui ſancto (Chriſtus enim primus ea commendauit, & per Spiritum ſanctum homines ad illa incitauit) blaſphemia videtur, putare ea à ſpiritu maligno prouenire. Sicut enim blaſphemia eſt, ea quæ ſunt propria diaboli, Deo tribuere (vt faciunt hęretici,dum docent Deum impellere mortalium corda ad omnia opera ſcelerata quæ faciunt) ita blaſphemia eſt, ea quæ Deo ſunt propria, tribuere diabolo. Nec refert,quòd diabolus aliquandò ſe tráſfiguret in angelum lucis: quia quando id facit,ſemper interuenit aliquid quod præbeat iuſtam anſam dubitandi de negotio quod proponit;ita vt homo poſſit & teneatur rem magis diſcutere: ſicut quando ſub ſpecie angeli loquitur, vel apparet in viſione, ſuadens vitæ aſperitatem, vel longam peregrinationem,vel cędem ſui velalterius;aut immiſcet aliqua falſà vel vana quibus animus hominis intu[illegible]eſcat, &c. qualia ſæpè vidimus. At hîc nulla eſt ratio dubitandi; nulla circumſtantia,quæ rem debeat reddere ſuſpectam.

Dicos:

59 Dices: Excitat hominem ad religionem, vt posteà illum inde abstrahat, & in grauiorem damnationem præcipitet. Contrà, similI modo dicere poterimus illum excitare Ethnicos & Iudæos ad religionem Christianam, vt posteà eos faciat apostatas vel hæreticos: & ita affectus fidei Christianæ passim in omnibus debebit esse suspectus, & dubitandum erit an sit à Deo, an à diabolo: quod est cōtra iudicium Ecclesiæ. Hoc ipso enim, quo, re discussa, non constat de contrario, indubitanter præsumitur esse à Deo. Item quando quis vouet castitatem, aut suscipit Ordines sacros, aut bona sua distribuit in pauperes, aut aliud magnum opus molitur, dubitandum erit, vtrùm hic affectus sit à Deo, an à diabolo. quæ omnia absurda sunt, sanæ doctrinæ & manifestæ rationi aduersa. Quòd si in alijs bonis operibus id suspicari non possumus; multo minùs in negotio religionis. Non enim diabolus adeò rudis est & fatuus, vt prædam, quam vnguibus iam tenet, dimittat, & in locum adeò munitum & sibi infestum abire sinat, ac vltrò etiam impellat, ea spe vt aliquando cum fœnore illam recipiat. Ex quibus constat, hunc affectum nullo modo à maligno spiritu immitti posse.

60 Sed neque à spiritu humano, seu natura cor-

corrupta nasci potest. Hic enim ad omnia contraria nos inclinat; nimirum ad appetitum diuitiarum, voluptatum, honorum, libertatis, dominationis; & maximè refugit ea quæ his contraria, mortificationem carnis, paupertatem, subiectionem, humilitatem, abiectionem. Ex his manifestum est, affectum illum religionis nec à malo, nec ab humano spiritu posse procedere; ac proinde illum non esse nisi à spiritu Dei.

61 EX SCRIPTVRIS.

Idem conuincitur ex Scripturis. 1. Cor. 12. *Nemo potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto.* id est, nemo potest Christum seriò tamquam Dominum & Deum suum inuocare, nisi ex impulsu Spiritus sancti. Si inuocatio Christi non potest esse in corde cuiusquam, nisi ex motione Spiritus sancti: multo minùs affectus & voluntas deserendi sæculi, imitandi Christi, eiusque crucem amplectendi in religionis ergastulo, potest aliunde quàm à Spiritu sancto procedere: cùm hic affectus longè sit difficilior, nostrasque vires magis superet. Rursus 2. Cor. 3. *Non quòd sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis tamquam ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est.* Si nulla salubris cogitatio in nobis oriri potest ex spiritu humano, & naturæ nostræ conditione, sed ea à Deo nobis donari debet: quantò minùs consilium

lium & affectus religionis à nostro spiritu, vel à dæmone nasci potest? Itaque à Deo necesse est procedat. Denique fide tenendum est, omne bonum VELLE, & omnem salutaris boni affectum esse à gratia Dei, non à spiritu humano: & contrarium est hæresis Pelagiana: vt multis libris docet S. Augustinus. At quis neget, affectum religionis purè propter bonum spiritale conceptum, esse bonum & salutarem affectum? Itaque nullo modo dubitandum quin sit à Deo.

62 Eamdem veritatem optimè tradit S. Thomas 2.2. q. vltima a. vlt. ad 1. *Illi*, inquit, *qui ad religionem accedit, non potest esse dubium an propositum de ingressu religionis in eius corde exortum sit à spiritu Dei, cuius est ducere hominem in terram rectam*, &c. Hinc infert illam sententiam, *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sint*; non pertinere ad illum qui vult religionem ingredi; quia ille non habet rationem dubitandi, sed ad eos qui illum sunt admissuri. Cùm enim hi cor ipsius non possint intueri, meritò dubitare possunt, & probare vtrùm spiritu Dei moueatur.

Nec obstat, inquit, *quòd aliqui non perseuerent: id enim non esse signum vocationem non fuisse à Deo; quia non omne quod à Deo, est incorruptibile: alioquin creaturæ corruptibiles*

es non essent à Deo; qui est error Manichæo-m: & illi qui semel à Deo accepissent gra-tm, non possent ampliùs peccare, nec gratiam iittere; quod est hæreticum. ita S. Thomas.

Obijciet aliquis: Actorum 5. dicitur à amaliele: *Si est ex hominibus consilium hoc t opus, dissoluetur: si verò ex Deo est, non teritis dissoluere illud:* ergo vocatio quæ)eo est, non potest euerti.

Respondeo, Gamalielem loqui non vni-rsè de omni eo quod est ex Deo, sed de ge noua, seu Religione Christiana. Hanc im fore dissoluendam si sit ex homini-is: sicut aliæ quædam sectæ & factiones, ias ibi commemorat, dissolutæ erant. Si rò à Deo, non posse dissolui: quia si erat)eo, consequens erat, hanc esse Religio-m illam quæ in Scripturis prędicta & pro-issa erat; idque etiam plurimæ circum-ntiæ, cum quibus ea inceperat, & in il-d vsque tempus erat propagata, satis indi-bant. Hanc autem non posse dissolui, ex dem Scripturis constabat. Volebat hisce rbis Gamaliel Concilium Iudæorum onere, vt à persequendis Apostolis absti-rent, & rem maturiùs successu temporis penderent: ne fortè, si re non satis consi-rata, Apostolos persequi pergerent, Deo ugnare deprehenderentur. Itaque hic locus

locus nihil iuuat eos,qui vocationem,quæ à Deo inſpirata eſt,dicunt non poſſe impediri aut euerti.

63 Dico Tertiò: Si totus vel primarius finis, cuius amore ad religionem impelleris, eſt quid humanum, ſeu temporale; talis impulſus non videtur eſſe à ſpiritu Dei, ſed à ſpiritu humano, & amore proprio. vt ſi quis deſiderio otij, aut commodorum corporis, religionis ſtatum eligat, vel ſpe prælaturæ, aut alterius honoris conſequendi. Ratio eſt, quia ſpiritus Dei non ſolet mouere voluntatem ad amorem iſtorum temporalium,ſed potiùs ad eorum contemptum; vt ex Scripturis mille locis conſtat. Abundè enim tales affectus & amores ſcaturiunt ex fonte naturæ corruptæ. Vnde ſequitur ſpiritum Dei nec ad electionem mediorum, quæ ad talia bona conſequenda vſurpantur, mouere: cùm hæc electio ex vi illius amoris & intentionis proueniat.

SI PRIMARIVS FINIS SIT BONVM TEMPORALE.

Aduertendum tamen, hoc ſolùm locum habere cùm tota vel principalis cauſa cur quis religionem æſtimet, & ingredi cupiat, eſt temporalis:vt interdum accidit in hominibus ſtupidis, qui bonum ſpiritale religionis non intelligunt, ſed ſolùm conſiderant exteriora commoda,vel honorem. Vnde in aſſert. dixi, *ſi primarius finis*, &c. Interdum tamen

amen accidit, vt is, qui non ſancta intentio-
ne, ſed ſolius temporalis commodi amore
ad religionem venit, accepta bona inſtru-
ctione & directione, intentionem mutet, &
ſolius boni ſpiritalis deſiderio illam diligere
incipiat: vt docet Climacus Gradu primo.
Fieri etiam poteſt, vt ſi amor temporalium
non ſit inordinatus, ſpiritus Dei dirigat ho-
minem ad electionem religionis amore bo-
ni temporalis, vt ſic ſenſim in religione con-
ſtitutus, ad bonorum ſpiritalium amorem
inducatur. ſic Iudæi promiſſionibus bono-
rum temporalium inducebantur ad legem
diuinam ſeruandam.

64 Dico Quartò: Si ſpes boni temporalis
conſequendi, vel mali temporalis euitandi,
non eſt primaria cauſa electionis religionis,
ſed ſolùm ſecundaria, ob quam te hîc &
nunc, ſeu in hoc rerum ſtatu ad religionem
amplectendam applicas; talis electio & vo-
catio cenſenda eſt eſſe à Deo.

Vbi notandum eſt, rem aliquam tempo-
ralem duobus modis poſſe nobis eſſe cau-
ſam intrandæ religionis. Primò *per modum
occaſionis:* vt cùm quis occaſione alicuius in-
fortunij, vel periculi, incipit conſiderare va-
nitatem ſæculi, vel diſcrimen ſalutis in quo
verſatur, & concipit propoſitum religionis.
qui modus eſt valdè creber, eoque diuina

prouidentia ſæpiſſimè vtitur. Sic Paulus Simplex, cùm vxorem in adulterio reperiſſet, ſtatim ſæculo cum vxore relicto, ad magni Antonij diſciplinam ſe contulit.

Arſenius Arcadij magiſter, cùm iram diſcipuli mortem ei machinátis fugeret, conſilium religionis iniit; & declinando mortem corporis, ſimul obtinet ſalutem animæ.

S. Paulus primus Eremita in ſpecum ingreſſus, vt ſæuitiam perſecutionis ſub Decio & Valeriano declinaret, cùm ibi aliquamdiu latuiſſet, ſolitudine delectatus, vitam anachoreticam amplexus eſt.

Moyſes Æthiops latro in vitæ diſcrimen adductus, cùm in monaſterium profugiſſet, ibi religione tactus, ſedem fixit monachus effectus.

S. Romualdus, cùm ob cædem à parente patratam, cuius ipſe aliquo modo particeps fuiſſe videbatur, ad aliquot dies in Claſſenſe monaſterium pœnitentiæ cauſa ſe recepiſſet, partim monachi vnius colloquio, partim gemino S. Apollinaris viſo, ad ſæculum deſerendum impulſus eſt.

Alios innumeros prætermitto, quibus ſua vel ſcelera, vel pericula, vel damna rei familiaris, vel mortes ſuorum, vel offenſio aliqua in re aut honore accepta, vel expectati boni fruſtratio, vel aliud incommodum occaſionem

iem præbuere religionis amplectendæ.

Secundò, *in modum causæ motricis:* cùm 65
iliquid temporale nos allicit vt hîc & nunc
tatum religionis amplectamur: vt cùm quis
paupertate pressus, vel curis circumseptus,
el molestiis exagitatus cogitat se hæc mala
uitaturum ingrediendo religionem, & id-
ircò seriò ea de re deliberare incipit, & con-
ludit. Etsi enim hic amore commodi ali-
uius temporalis moueatur, vt animum ad
eligionem applicet; tamen non hoc solùm
eque principaliter in religione spectat aut
stimat, sed potissimùm spectat bonum spi-
tale, quod illa secum adfert, & illud prin-
ipaliter per eam acquirere intendit.

Quibus positis, Dico neutrum modum 66
npedire quò minùs vocatio censenda sit
rouenire à spiritu Dei & motione diuina.
Iam quod ad priorem modū attinet, cùm
s temporalis est solùm occasio, non est dif-
cultas: quia hic ferè est ordinarius diuinæ
rouidentiæ modus, quo animas morta-
um per varios huius vitę casus ad suum ob-
quium vocat & dirigit. Nouit enim ipse
e malis bona excitare, nouit & mala ipsa
ermittere, vt bona de illis eliciat. Omnes
rum euentus, omnes humani casus à ma-
ı diuinæ prouidentiæ pendent; quæ variis
odis nouit illis vti ad nostram salutem.

Itaque hic modus signum est potiùs diuinæ vocationis, quàm humani spiritus.

Confirmat hoc Cassianus collat. 13. c. 15. vbi dicit *inscrutabilia esse iudicia Dei, & inuestigabiles vias eius quibus ad salutem humanum attrahit genus*. Deinde id ostendit exemplis S. Scripturæ, in vocatione Andreæ & Petri, & ceterorum Apostolorum, in vocatione Zacchęi, Pauli, Cornelij, sic concludens: *Et ita multiformis illa sapientia Dei salutem hominum multiplici & inscrutabili pietate dispensat*.

Et S. Macarius Homil. 32. ait *sæpè euenire vt Deus ærumnis & tribulationibus hominem exagitet, vt is qui nimiùm terrenis rebus animo inhæret, cùm omnia sibi infeliciter succedere videt, ita secum ratiocinari incipiat: Quandoquidem non possim in mundo consequi quæ volebam, ecce mundum relinquo, & ad Deum pergo, vt ei vni seruiam: & ita gratias deinceps agat de aduersa fortuna, quia eius occasione impulsus est ad Dei famulatum.*

Idem docet S. Hieronymus epist. 34. qua Iulianum nobilem virum, multis calamitatibus recens affectum, hortatur ad deserendum sæculum. Dominum enim hisce modis admonere, viam sternere, impedimenta remouere, &c.

Simi-

Similiter nec ſecundus modus impedit. 67
ꝛeligio enim multa bona cõplectitur, non
ↄlùm ſupernaturalia , ſed etiam naturæ
ommoda & amica; nimirum alimenta &
itæ neceſſaria, vacuitatem à curis externis,
moleſtiis domeſticis, ab vxoris & libero-
ım vinculis, ſecuritatem ab inimicis, & ſi-
ılia, quæ etiam illam reddunt amabilem.
rgo etiam ob hæc bona amari iure poteſt,
ıodò nec ſolùm, nec principaliter ob ea
netur. Poteſt enim res quælibet amari
opter omnia bona quæ illi inſunt, ita vt in
proſequenda omnium habeatur ratio;
iuſlibet tamen in ſuo ordine & gradu.
incipalis ratio cur religio à tali homine
timetur,& amplectenda iudicetur,eſt bo-
ım ſpiritale; puta quia ſecuriùs ducit ad
am,&c.Secundaria verò eſt commoditas
nporalis, & liberatio ab innumeris ſæculi
ficultatibus.

Nec obſtat quòd ad eam non applicaſſet 68
imum,niſi commoditatem illam tempo-
em in ea vidiſſet:quia hoc non eſt ſignum
òd eam non appetat ob bonum ſpiritale,
t quòd bonum ſpiritale non ſit præcipuus
is, quem per religionem aſſequi intendit;
quòd hîc & nunc ſe ad illam non appli-
ſet, niſi bono ſpiritali illud temporale vi-
ſet coniunctum. Idem in plurimis actio-

nibus & cõtractibus humanis cernitur,quos nollemus inire, nisi præter principale commodum, & iustum pretium quod offertur, aliquam aliam secundariam & minoris momenti cõmoditatem videamus cõiunctam.

69 OMNIS SERIA CONVERSIO A DEO.

Dico Quintò: Quando quis proponit ingredi religionem, animo renuntiandi sæculo,& seruandi interiùs & exteriùs ea quæ religio postulat & præscribit, nullo modo dubitandum est,quin talis vocatio,& tale propositum sit à Deo, vndecumque demum originem traxerit.

Sequitur ex dictis, & docet expreßè S.Thomas opusculo 17.c.10. *Sciendum*, inquit,*quòd si cui à diabolo suggeratur, vel etiã ab homine religionis introitus, per quem aliquis accedit ad Christum sequendum,talis suggestio efficaciam non habet, nisi interiùs attrahatur à Deo.Et ita religionis propositum à quocumque suggeratur; à Deo est.* Hæc ille. Ratio est, quia tale propositum est bonum VELLE, & salutaris animi motus, qui non potest esse nisi à Deo: vt suprà ex Scripturis ostensum est. Simili modo, si hæreticus, vel etiam ipse diabolus Euangelium prædicet, & aliquis conuertatur; illa interior conuersio animi est ex impulsu diuino, non à diabolo. Nec refert, etiamsi aliquis affectus temporalis commodi se adminisceat, modò

ille non sit causa principalis illius propo-
i, neque ex illo commodo religio ipsa æ-
.netur: vt ex dictis constat.

Ex quibus sequitur, vanum esse petere in
oc negotio aliquam reuelationem, vel si-
ıum diuinum, quo animus certus redda-
ır, sitne vocatio à Deo: quia id est præter
ıorem diuinæ prouidentiæ, quæ etiam in
ıaximis rebus nostram salutem concer-
entibus vult nos esse contentos morali
uadam & humana certitudine; alioquin
ossemus etiam reuelationem exigere, vt
:iamus nos esse legitimè baptizatos, vel sa-
erdotio initiatos, vel matrimonio iunctos,
el ritè dispositos ad susceptionem alicuius
acramenti: quod insolens est & absurdum.
n rebus enim agendis sufficit certitudo
noralis. Hîc verò est moralis certitudo, ea-
ue tanta, quanta in hac vita regulariter de
notibus & impulsibus diuinis haberi po-
est. Cùm enim quis sentit se impelli ad de-
erendum sæculum, & Christum imitan-
lum in religiosæ visæ humilitate; tam cer-
um est hunc impulsum esse à Spiritu san-
to, quàm certum est impulsum ad fidem
Christi, ad pœnitentiam, ad eleemosynam,
liáve bona opera esse à Spiritu sancto; imò
uàm certum est actum fidei, quo credi-
nus diuina mysteria esse à Deo, & talem

70 NON ESSE PETENDAM REVELATIONEM IN NEGOTIO VOCATIONIS.

qualem oportet ad ſalutem. Nam & hîc eſt ſolùm moralis certitudo: ſicut etiam in actu ſpei & dilectionis, quem in nobis ſentimus. Itaque nulla eſt ibi maior certitudo quærenda.

QVAESTIO VI.

Quid faciendum ei, qui nondum deliberauit ſeriò de ſtatu capeſſendo; quo modo diuinam voluntatem explorabit?

71 DELIBERATIO DE STATV VITAE.

NOTANDVM eſt, maximi intereſſe ad ſalutem, vt quis ſimulatque ſufficientem iudicij maturitatem nactus fuerit (nimirum poſt annos pubertatis) ſeriò de ſtatu ſuo deliberet, & non temerè (vt plurimi faciunt) aliquid firmiter amplectatur. Hoc enim præter quòd res ſit magni periculi, etiam magnæ amentiæ eſt argumentum, & vnus ex præcipuis mundi erroribus. Quid enim ſtultius, quàm eligere media, priuſquã expenderis, vtrùm ad finem ſint accommodata, & an fortè tibi non ſint allatura obſtaculum in fine tuo cõſequendo. Multi enim in matrimonio æternam ſalutem amiſerunt, qui in religione ſaluati fuiſſent: quidam econtrà in religione pereunt, qui in matrimonio ſalutem fuiſſent conſecuti. non-

ionnulli pereunt in hac religione, qui non
perijſſent in alia. Idem dicendum de omni-
bus dignitatibus, officijs, ſtatibus, artibus,
opificijs, ſocietatibus, alijſque vitæ generi-
bus. Quàm multis dignitas Eccleſiaſtica,
vel canonicatus fuit cauſa perditionis? Quã
multis maieſtas regia, & potentia ſæcularis?
Item ſtudium accumulandi, proleſque di-
tandi? Sunt enim nonnulli ſtatus & ſtudia,
quæ plurimas peccatorum occaſiones inge-
runt. Nam ea eſt naturæ noſtræ conditio, is
rerum humanarum curſus, vt ex rebus alio-
quin per ſe indifferentibus, aliæ nobis ſint
futuræ ſaluti, aliæ exitio. Nemo autem in
particulari id certò nouit præter ſolum
Deum, qui omnes rerum euentus, non ſo-
lùm qui abſolutè futuri, ſed etiam qui poſi-
ta qualibet hypotheſi eſſent futuri, certiſſi-
mè prænoſcit.

72 Ex quibus perſpicuum eſt, eum qui ſaluti
ſuæ benè conſultum cupit, non debere abſ-
que præuia deliberatione ſtatum ſibi vitæ
deligere. Poteſt autem ea deliberatio tribus
modis inſtitui, vt ſuprà q.4. oſtenſum. Pri-
mò, *cum Deo*: rogando illum quotidie, vt id
nobis inſpiret, quod ſcit futurum maximè
ſalutare, & in eum finem crebrò animum
expiando, & Euchariſtiæ ſacramentum fre-
quentando, vt diuina inſpiratione redda-

TRES MODI CONSVLTATIONIS.

mur digni. Secundò,*cum animo nostro.* Non enim Deus ad nostram petitionem id statim per se inspirat, sed vult illud etiam à nobis ratione & iudicio exquiri. Idcircò enim rationis lumen nobis impertiit, vt salutaria inuestigemus. Quod dum facimus, ipse se nostris conatibus immiscet, & adiuuat ne erremus, facitque vt ipsi quid nobis expediat, certò intelligamus. Et hic solidissimus est modus diuinæ voluntatis inuestigandæ. In quo deliberationis modo ista sex potissimùm obseruanda. Primum, vt consideremus in quem finem conditi simus, & in hác naturæ lucem è nihili tenebris educti: videlicet non vt comedamus & bibamus, aut rebus huius mundi nos oblectemus; sed vt Deum cognoscamus, & amemus, eique seruiendo & obediendo ęternam vitam consequamur. hoc vitæ Christianæ, & totius salutis est fundamentum; ac proinde sæpè & attentissimè perpendendum. Omnis enim error vitæ humanæ ex defectu considerationis finis accidit. Vnde S. Scriptura Ecclesiastici 7. *In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua* (vltimos nimirum bonorum & malorum fines) *& in æternum non peccabis.*

73 SEX CONSIDERANDA IN HAC DELIBERATIONE.

74 Alterum est, vt cogitemus, hunc mundum, & omnia quæ in eo sunt, esse à Deo instituta pro tempore huius vitæ, vt nostris neces-

neceſſitatibus ac vſibus in hac mortalitate ſeruiant, & ad finem noſtrum obtinendum iuuent:ac proinde non amplius ex illis appetendum aut vſurpandum quàm conducat fini: & omne illud fugiendum quod timetur obfuturum. *Quid enim prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur?* Omnia enim iſta temporalia, ſunt media quædam ad vlteriorem finem deſtinata. Atqui media non propter ſe, ſed ob ſolum finem ſunt expetenda. Perſpicuum eſt ergo, temporalia quælibet eatenus ſolùm, & in ea menſura eſſe expetenda, quà conducunt ad finem: quà verò forent impedimento, eſſe repudianda. Magnæ ſapientiæ eſt, iſta duo optimæ electionis & perfectioris vitæ principia probè intelligere & animo retinere.

Matth. 16.

Tertium eſt, vt conſtituamus nos in quadam indifferētia ad omnia quę ſunt in mundo: vt animus non magis appetat diuitias quàm paupertatem, honores quàm ignominiam, ſanitatem quàm morbum, & ſic de ceteris vitæ humanæ conditionibus, caſibus, & ſtatibus. Quod intellige, modò illæ conditiones vel ſtatus tales ſint, vt officiis mentis non obſint. Quæcumq. enim mentem nimiùm occupant, vel aliquo modo impediunt, quò minùs rebus ſalutaribus ac diui-

75

diuinis intendere poſſit,ea fugienda. Quòd ſi alicui ea indifferentia videatur nimis difficilis (cùm tamen verè non ſit) ſaltem nulli rei animum ita habeat affixum, quin paratus ſit eam repudiare, ſi vel ſaluti putaretur obfutura,vel aliò vocaretur à Deo.

Quartum,Vt expendamus qualitates eorum ſtatuum, de quibus deliberare volumus,v.g.ſtatus matrimonij & cælibatus,clericalis & laicalis,ſæcularis & religioſi; nimirum vter futurus videatur commodior & ſecurior ad ſalutem, vtriuſque commoda & incommoda diligenter expendendo. Deinde quid omnibus conſideratis noſtræ conditioni videatur fore magis conducibile. Non enim omnes ad religionem,vel ſtatum Eccleſiaſticum,aut cælibatum idonei.

76 Quintum, Vt nobiſcum perpendamus, quid conſilij daturus nobis eſſet Chriſtus Dominus, ſi hîc in terris nobiſcum verſaretur,& nos ab eo in hac deliberatione conſilium peteremus: & quod nobis conſultum iri à Domino non dubitamus,id abſque hæſitatione amplectamur. Ipſe enim cùm ſit ſapientia, falli non poteſt; & cùm ſit bonitas, non poteſt fallere. Item quid conſilij ſancti Apoſtoli,Petrus & Paulus, & dilectus Chriſto Ioannes: quid SS. Doctores Auguſtinus & Hieronymus, Ambroſius & Gregorius:

gorius: denique quid tota cæleſtis curia, tot beatorum Angelorum, & animorum myriadibus conſtans: hi falli non poſſunt, horum conſilium non poteſt non eſſe ſaluberrimum.

Sextum, Vt reputemus nobiſcum, quid volemus nos feciſſe, quando ad mortis articulum peruentum erit, mox rationem omnium ęterno Iudici reddituri, & immutabilem ſententiam excepturi. Quod tunc optabimus à nobis factum, hoc nunc amplectamur, & facere incipiamus.

77

Hoc modo quiſque cum animo ſuo deliberare poterit, adhibitis iſtis conſiderationibus tamquam ſapientiſſimis & fidiſſimis conſiliarijs. ab illis enim nihil niſi ſalutare procedere poteſt. Interim inſeret ſe diuina benignitas, mentem dirigens & illuminans, vt clarè perſpicias quid eligere conueniat.

SECEDENDVM A TVRBA IN HAC CONSVLTATIONE.

Verùm difficile ac pænè impoſſibile, vt quis hac ratione debito modo vtatur in medijs turbis negotiorum, quia mentem collectam habere oportet, & ab alijs curis ac cogitationibus vacuam. Illæ enim & attentam rerum ſalutarium conſiderationem aſſiduè interpellant, & diuinam illuſtrationem impediunt, quæ non niſi tranquillis mentibus infundi ſolet. Ita monet S. Bernardus epiſtola

ſtola 107. ita ſcribens ad Thomam Præpoſitum de Beuerlo, in hac ipſa deliberatione verſantem: *Tu, ô chariſſime, huic voci Dei tui dulciori ſuper mel & fauum, ſi præparas aurem interiorem, fuge curam exteriorem, vt expedito ac vacante interno ſenſu dicas & tu cum Samuele: Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus. Vox hæc non ſonat in foro, nec auditur in publico. Secretum conſilium, ſecretum quærit auditum. Auditui tuo gaudium pro certo dabit & lætitiam, ſi ſobria aure perceperis.* Vnde ſaluberrimum conſilium eſt, vt ſepoſitis omnibus negotijs ad aliquot dies ſecedas, & alicui viro ſpiritali in talibus exercitato te tradas in diſciplinam, vt ab eo in negotio tanti momenti dirigaris: & ita ſimul tres illos conſultandi modos adhibebis. Vnde cùm ex parte tua hoc modo feceris omnia, quæ tuarum ſunt partium, vt diuinam voluntatem cognoſcas, nullo modo dubitandum eſt, quin Deus illam tibi ſit patefacturus, iuxta certiſſimam Domini promiſſionem: *Petite, & accipietis*, &c. vide ſuprà n. 52.

Matth. 7. *Luca 11.*

QVÆ-

QVAESTIO VII.

An expediat ingressum differre in longum tempus donec iudicium maturuerit?

MVLTÆ possunt occurrere causæ differendi: Prima, ætas tenera. Secunda, studia litterarum. Tertia, parentum preces, minæ, mœror. Quarta, vt magis proberis in sæculo, & rerum mundi capias experimentum. Quinta, timor deficiendi. Sexta, voluntas magis deliberandi. Septima, parentum inopia, vel alia obligatio, cui anteà satisfaciendum. Octaua, morbus impediens religionis exercitia. 78

Dico igitur; Nulla harum causarum (pręter duas vltimas) est sufficiens, vt meritò in longum differenda sit executio, si ætas pubertatis adsit, & de vocatione diuina constet. Ita passim docent sancti Patres, & ratio manifesta conuincit. Quod intellige de illo qui ingredi cupit: nimirum hunc ex parte sua causam differendi non habere, sed quantum in ipso est, debere omnes moras abrumpere: non autem de illis, quorum est eum admittere. ipsi enim multas extrahendæ admissionis causas habere possunt.

De *prima causa* dictum abundè suprà. Quęstione enim secunda ostensum est, val- 79 AETAS TENERA.

dè

dè expedire vt à prima adoleſçétia nos Deo mancipemus; ac proinde adepta pubertate non eſſe vlteriùs expectandum: ætatem illam ſalutis negotio ſatis eſſe maturam.

STVDIVM LITTERARVM.

Secunda etiam cauſa, nempe *ſtudium litterarum*, ſufficiens non eſt, vt benè oſtendit S. Bernardus epiſt. 108. ad Thomam Audomarenſem: tum quia meliùs in religione ſtudere poterit, ſi expediat: tum quia interim hoſtis antiqui inſidijs, & multis periculis exponitur. Ille enim tunc maximè nos oppugnat, omneſque artes & machinas admouet, quando videt nos ſalutare propoſitum concepiſſe. Vnde omnis mora periculoſa. Si tamen Superior qui eum admiſſurus eſt, iubeat aut ſuadeat vt ante ingreſſum ſtudia ſua perficiat, parendum eſt: quia tunc cùm non ſuo affectu vel iudicio moretur, ſed eius qui loco Dei illum dirigit, cogitare debet hanc eſſe Dei voluntatem. Verùm tunc magis quàm anteà ſibi attendere debet; praua vitare conſortia, incumbere orationi, frequentare Sacramenta, piiſq. monitis aurem præbere, propter multiplices hoſtis inſidias. Sic Dominus illi aderit, ſuaque proteget gratia ne ſuccumbat, quia facienti quod in ſe eſt vt Dño ſeruiat, pietas diuina nũquam deerit.

80

PARENTVM IMPORTVNITAS.

Tertia cauſa *de parentibus* non eſt legitima. Nam q. 4. oſtendimus, non eſſe cum pro-

propinquis deliberandum; & salutare propositum non esse ob eorum blanditias vel querimonias differendum: q. 5. non esse opus maiore deliberatione, quando moraliter certi sumus de diuina vocatione, neque maiorem certitudinem nobis esse expectandam. Hoc enim non est seriò negotium salutis agere, sed ignauiæ & amori sæculi colorem prætendere, & animo suo tali fuco blandiri: vt præclarè docet Chrysostomus Homilia 57. ad populum Antiochenum.

81 VT PROBETVR IN SAECVLO.

Quarta causa erat, *vt in sæculo manens, & cum sæcularibus versans proberis*, an sis futurus constans. Hanc enim plerique adferunt, vt incautis adolescentibus persuadeant ingressum ad aliquot annos extrahendum. Verùm nullum perniciosius cõsilium in hoc genere suggeri potest. Quid enim hoc est aliud, quàm sub honesta specie probationis, spiritum velle extinguere; & eum, qui in portum salutis locumq́. securum parabat euadere, laqueis mundi implicare, & tentationum procellis exponere? Qui enim sic suadent, perinde faciunt, ac si alicui maris inexperto, qui artem nauticam discere velit, suadeas vt fragili cymba det se in altum, & probet vtrùm in illis fluctibus & tempestatibus cymbam poterit saluam præstare: vel si mercaturam cogitanti auctor sis, vt anteà vnius

aleæ iactu fortunas suas exponendo, periclitetur quales in posterum euentus expectandi. Stultum sanè & noxium cōsilium. Quid enim à recta ratione & vera prudentia alienius, quàm tanto periculo probare velle, quod multo certiùs absque periculo cognosci potest? Si hortulanus aliquis accepto semine nobilissimo ex Oriente misso, quod summa cultura egeret, depangat illud loco saxoso & spinoso, solis ardori & omnibus aëris iniuriis exposito, vt probet an crescere possit, cùm terra idonea & ab istis incommodis tuta non desit: quis non dicat talem hortulanum insanire? Multò magis insaniunt, qui tale consilium aspirantibus ad religionem suggerunt, vbi de re tanti momenti agitur. Est enim inspiratio diuina, & vocatio religionis, diuinum quoddam semen cælitus in terram transmissum, vt in omnem virtutem adolescat, & fructum æternæ vitæ proferat. Inseritur hoc semen cordi humano tamquam solo alieno, & naturæ talis seminis parùm accommodato (sicut cùm planta Orientalis ad solum Septemtrionale transfertur) ac proinde eget summa cultura & custodia; partim ne volucres cæli (dæmones inquam, qui assiduè huic semini insidiantur) illud auferant; partim ne spinæ (rerum temporalium cupiditates & sollicitudines)

dines) illud suffocent, partim ne ab hominibus (sæcularium hominum consuetudine) conculcetur. Ita monet Dominus in parabola seminis Matthæi 13. Quicumque ergo vult hoc semen in terra cordis, manu illius magni satoris sparsum conseruari & adolescere; procul à cõmuni via se debet submouere; ne consuetudine sæcularium proteratur, & sollicitudines omnes rerũ terrenarum tamquã spinas exscindere; & in eum locum se recipere, vbi tutior sit à dæmonũ insidijs. Quare non est illi manendum in sæculo, vt ibi se probet; sed mox in locum tutum, & talibus periculis vacãtem, se conferre debet.

82 IVDICIVM SANCTORVM PATRVM.

Idem consilium probandi se in sæculo vehementer improbatur à Patribus. S. Bernardus magnus perfectioris vitæ magister, & spirituum discretor, sermone, *Ecce nos reliquimus omnia*, sic ait: *Quantos mundi sapientia maledicta supplantat, & in eis conceptum extinguit spiritum, quem voluerat Dominus vehementer accendi. Noli, inquit, præcipitanter agere, diu considera, diligentius intuere; magnum est quod proponis, & opus habens multa deliberatione. Experire quid possis, amicos consule, ne post factum pænitere contingat. Hæc sapientia mundi terrena, animalis, diabolica, inimica salutis, suffocatrix vitæ, mater tepiditatis, quæ solet Domino vo-*

mitum prouocare: En quàm grauiter inuehitur in tales consultores.

Cùm Paulinus presbyter propositum religionis cõcepisset, & diutiùs differret exequi, vt intereà commodiùs sua posset vendere, eaque occasione maneret in sæculo; S. Hieronymus luculentam ad illum scripsit epistolam, qua illum hortatur ne propter bona diutiùs moras trahat, sed potiùs illorum dispendium sustineat. *Festina*, inquit, *quæso te, & hærenti in salo nauiculæ funem magis præcîde quàm solue. Si habes in potestate rem tuam, vende; si non habes, proÿce*, &c.

S. Augustinus lib. 8. Confess. cap. 5. suam cunctationem ita apud Deum accusat: *Non erat quod tibi responderem dicenti mihi, Surge qui dormis & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus: & vndiq; ostendenti vera te dicere, non erat omnino quid responderem veritate conuictus, nisi tantùm verba lenta & somnolenta, Modò, & ecce modò; Sine paululùm; sed Modò & modò non habebant modum; & Sine paululùm ibat in longum.*

Qui plura testimonia desiderat, videat S. Chrysostomum homil. 57. ad populum Antiochenum, vbi ostendit esse periculosum differre propositum religionis propter insidias diaboli, qui tunc acerrimè oppugnare cõsueuit. Et S. Augustinum homil. 59. de verbis

verbis Domini, vbi id probat exemplo eleemoſynæ. Sicut enim rogatus à paupere eleemoſynam, non debes differre in craſtinum, ſi nunc poſſis dare, vt mandat Spiritus ſanctus Prouerb. 3. ita vt in animam tuam ſis miſericors, non eſt petenda dilatio. Cùm pauperi offertur à diuite eleemoſyna, non dicit; Expecta in craſtinum, tunc accipiam. Deus cùm inſpirat tibi propoſitum perfectionis, maximam offert eleemoſynam, qua de tua ſpirituali paupertate, tuiſque miſerijs emergas, & ditiſſimus euadas; qua fronte differes?

Item videri poſſunt ea quæ dicta ſunt ſuprà q. 2. vbi oſtenſum eſt, expedire iuuenes ingredi, & moram diuturniorem in ſæculo multis periculis & incommodis eſſe expoſitam. Huc etiam pertinent pleraque quæ q. 4. adduximus.

83 EXEMPLA SANCTORVM.

Denique exempla Sanctorum iſtud conſilium ſæcularium confutant. Quis enim eorum eo nomine diſtulit exequi propoſitum deſerendi ſæculi, vt ſe meliùs probaret in ſæculo? Quis vmquam eorum tale conſilium alicui dedit? Omnium vna vox eſt, Religionis propoſitum non eſſe differendum; omnem dilationem in ſæculo eſſe periculoſam, maximè eam quę non ex neceſſitate, ſed ex affectu rerum temporalium &

Eccles. 3. vitæ sæcularis procedit. *Qui enim amat periculum, peribit in illo.*

84 ECCLESIA PRAESCRIPSIT LOCVM ET MODVM PROBATIONIS

Addo, vt omnis occasio differendi, prætextu probationis in sæculo, tollatur; Ecclesiam modum probationis & locum præscripsisse, quo omnes sui periculum facere & experimentum capere voluit. Statuit enim annum probationis, idque in ipso Religionis loco, procul à sæculi turbis, & sæcularium consuetudine, inter viros religiosos, sub directione spiritalis magistri. Hic modus est omnium optimus & abundè sufficiens. Submouet enim (quantum fieri potest) omnes tentationum occasiones, & caussas, quibus semen diuinum & spiritus salutis solet extingui; quales sunt sæcularium consuetudo, temporalium sollicitudo, feminarum lenocinium, vana colloquia, symposia, conuiuia, tripudia, spectacula, euagationes: & è contrario suppeditat omnia adminicula, quibus semen illud foueri & crescere queat; salutaria magistri documenta, superiorum monita, fratrū exempla, victus parsimoniam, precum assiduitatem, piarum rerum meditationem, crebrum Sacramentorum vsum, corporis castigationem, denique totam religionis disciplinam. Hæc omnia sunt aptissima instrumenta fouendi illius boni seminis, & corroborãdi. Accedit quòd

hac

hac ratione non ſolũ in genere ſe probet, an religio ipſi congruat, ſed etiam in particulari, an hæc religio cõueniat, dum eius iugum & onera experitur. At verò in probatione quæ fit in ſæculo, omnia contrario modo ſe habent: nam & innumeras extinguendi ſpiritus, ac offendẽdi Deum occaſiones prębet; & adminicula pænè omnia, quibus conſeruari & foueri poſſit, ſubtrahit, vel impedit.

Quod autem quidam aiunt, Vocationem, ſi à Deo eſt, non poſſe extingui probatione illa in ſæculo, ſuprà q. 5. n. 62. refutatum eſt, & oſtenſum ex D. Thoma eam doctrinam eſſe erroneam ac hæreticam.

85 METVS NON PERSEVERANDI.

Sequitur cauſa quinta, *Metus non perſeuerandi* ob difficultates quas imaginantur. Verùm & hæc cauſa vana eſt. *Qui enim dedit velle, dabit & perficere*; vt Apoſtolus ait. (*ad Philip. 2*) Gratiæ diuinæ copia, qua id facilè & iucundè exequi poſſis, non deerit: tu tantùm ex parte tua non deſis tibi. *Venite*, inquit, *ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde. Iugum enim meũ ſuaue eſt, & onus meum leue.* (*Matth. 11.*)

Si ita eſt; ſi iugum eius ſuaue, & onus leue, cur adeò timemus ne oneri ſuccumbamus, & iugum eius ferre nequeamus? Cur quod infiniti alij te fortè ingenio & corpore im-

becilliores, potuerunt, tu quoq; non possis? Vanus itaq; timor iste est, & ignauæ mentis indicium. Quis in alijs rebus grauissimis, vt prælatura, matrimonio, militia, suscipiendis idcircò distulit, quòd metueret deficere, & se non posse vsque in finem onus tolerare?

86 SANCTORVM PATRVM SENTENTIAE TALES PERSTRINGVNT.

Reprehendit tales S. Gregorius lib. 30. Moralium cap. 12. *Multos*, inquit, *sæpè vidimus vitam sanctæ conuersationis appetere, sed ne hanc assequi valeant, modò irruentes casus, modò futura aduersa formidare: qui incerta mala dum quasi cauti prospiciunt, in peccatorum suorum vinculis incauti retinentur. Multa enim ante oculos ponunt, quæ si eis in conuersatione eueniant, subsistere se non posse formidant. De quibus benè Salomon ait: Iter pigrorum quasi sepes spinarũ. Nam cùm viam Dei appetunt, eos velut spinæ obstantium sepium, sic formidinum suarum opposita suspiciones pungunt.* Aptissimè. Vere enim qui talia imaginatur & metuunt, nihil aliud quàm viam perfectionis spinarum veluti sepimento sibi obstruunt, ne possint illam ingredi.

Prou. 15.

Idem Homilia 3. in Ezechielem ita scribit: *Alius despectis carnis desiderijs cuncta relinquere, & omnipotentis Dei se subdere seruitio pertractat, seq; ipsum restringere sub continentiæ & castitatis freno deliberat. Sed cùm cecidisse alios etiam post castitatem conspicit,*

ſpicit, hoc ipſum quod facere deliberat, pertimeſcit; ſitq́; vt retrò per cogitationem redeat, qui ad anteriora reſpiciens, iam mentis greſſibus ad alta ibat. De quo benè per Salomonem dicitur: Qui obſeruat ventum, non ſeminat; & qui conſiderat nubes, numquam metet. Venti quippe nomine malignus ſpiritus qui mentem tentationibus impellit, nubis verò appellatione peccator exprimitur, qui tentationis impulſione commouetur. Qui ergo attendit ventum, non ſeminat; & qui conſiderat nubes, numquam metit: quia is qui tentationes maligni ſpiritus metuens, & iniquorum lapſus conſpiciens, ſeipſum deſperat, neque nunc exercetur in bono ſemine operis, neque pòſt reficitur de munere iuſtæ retributionis. vnde patet quàm metus iſte ſit noxius.

S. Auguſtinus lib. 8. Confeſſ. cap. 11. de ſua cunctatione & vano timore ita ſcribit: *Retinebant me nugæ nugarum, & vanitas vanitatum antiquæ amicæ meæ, & ſuccutiebant veſtem meam carneam, & ſubmurmurabant, Dimittíſne nos? & à momento iſto non erimus tecum vltrà in æternum? & à momento iſto non licebit tibi hoc & illud vltrà in æternum? Retardabant me cunctantem abripere atque excutere ab eis, & tranſilire quò vocabar, cùm diceret mihi conſuetudo violenta: Putáſne, ſine iſtis poteris?* En luctam carnis & ſpiritus,

 quam

quam initio ſuſtinuit, multiq́ue alij ſuſtinent quando ſimiliter meliora deliberant. Sed poſtquá ſe reſoluit, & virili animo ſe totum mancipare Deo ſtatuit, mox omnis illa aporia, animiq́ue iactatio conquieuit: & omnia quæ antè viſa dulcia, iam videntur amara; & quę antè amara, núc dulcia. Vnde lib. 9. c. 1. ait: *Quàm ſuaue mihi ſubitò factum eſt carere ſuauitatibus nugarum; & quas amittere metus fuerat, iam dimittere gaudium erat. Eÿciebas enim eas à me, vera tu & ſumma ſuauitas; eÿciebas, & intrabas pro eis omni voluptate dulcior, ſed non carni & ſanguini; omni luce clarior, ſed omni ſecreto interior; omni honore ſublimior, ſed nō ſublimibus in ſe.* Idem lib. 8. cap. 11. inducit Continentiam ita ſe hortantem: *Ibi tot pueri & puellæ, ibi iuuentus multa & omnis ætas, & graues viduæ, & anus. Tu non poteris quod iſti & iſtæ? An verò iſti & iſtæ in ſeipſis poſſunt, ac non in Domino Deo ſuo? Dominus Deus eorum me dedit eis: quid in te ſtas, & non ſtas? proÿce te in eum; noli metuere ne ſe ſubtrahat vt cadas: proÿce te ſecurus, excipiet te, & ſanabit te.* Planè nihil ſecurius quàm in diuinæ prouidentiæ ſinum ſe proijcere. Ille enim quando ei confidimus, multo ſuauiùs & ſecuriùs nos regit, omniaq́. noſtra diſponit, quàm ipſi ſperare potuiſſemus, vt multorum experientia conſtat.

ſtat,

ſtat. tunc re ipſa diſcimus quàm verè ab ipſo dictū ſit, *Iugum meum ſuaue eſt, & onus leue.*

S. Bernardus epiſt.109.ad illuſtrem iuuenem Gaufridum & ſocios religionem ingreſſos: *Ipſe ipſe colligit vos qui diligit vos tamquam viſcera ſua, tamquam fructum pretioſiſſimum crucis ſuæ, tamquam digniſſimam recompenſationem effuſi ſanguinis ſui.* Vbi nota, iuxta S. Bernardum, *Religioſos eſſe fructum & mercedem digniſſimam paſſionis Chriſti.* Vis eius in illis potiſſimùm elucet, dum facit perfectos Chriſti imitatores. Quomodo ergo hanc hereditatis ſuæ portionem præcipuam deſerere poſſet? Si mercator nullus ita inſanus eſt, vt gemmas multo pretio quæſitas, cùm ſeruare poſſit, abijciat ac perdat: cuius animi erit timere ne Deus, quos Filij ſui ſanguine comparauit, quos tantis donis ac theſauris locupletauit, eos repentè proijciat ac præcipitet?

87 MAIOR DELIBERATIO.

Sexta cauſa differendi erat *maior deliberatio.* ſed de hac ſatis dictum ſuprà q.4. & 5. Vel enim ſatis conſtat diuinam eſſe vocationem, & ſic non opus eſt longiore deliberatione; vel res eſt dubia, & tunc veritas facilè deprehendi poteſt, adhibita deliberatione iuxta formam q. 5. & 6. propoſitam. quod vt fiat, non opus eſt multo tempore.

Dices: Deus Lucæ 14. monet vt is qui turrim

turrim Euangelicę perfectionis vult ædificare, prius sedeat & computet sumptus qui necessarij sunt ad perficiendum: qua parabola significat esse opus longa & matura deliberatione.

Respondeo, mentem Domini non esse vt diuturna sit deliberatio, quasi annos aliquot suspensus manere debeas; nihil ab eius proposito & à recta ratione alienius: sed tantùm vult significare eum cui tale consilium sedet animo, priusquam illud aggrediatur, debere seipsum excutere, & à se inquirere, an paratus sit omnibus renuntiare, & omnes propinquos, omnes opes, voluptates & spes sæculares relinquere. Quòd si deprehendat se ad hæc omnia paratum, & tantum sibi superesse animi, vt confidat Dei gratia se ista præstiturum; iam norit sibi sumptus ad perficiendum necessarios suppetere. Si verò deprehendat se alicui rei ita affixum, vt desperet se illā posse relinquere (eò quòd animus illi sit mollis, nec velit sibi vim facere, & affectus mortificare) sumptibus caret. Est tamen in eius potestate, per Dei gratiā sumptus habere: nimirum si mollitiem illam excutiat, & exemplo Christi, ac Sanctorum, & spe futuræ retributionis, aliorumq. commodorum consideratione animum excitet ad temporalium rerum contemptum. Hunc esse

esse sensum huius loci, docet S. Augustinus epist.38.ad Lætum,& S.Thomas.2.2.q.vlt. art. vlt. Et colligitur ex verbis quæ Dominus illi parabolæ subiungit; eam suo proposito accommodans,cùm ait: *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus quæ possidet,non potest meus esse discipulus.* Quibus verbis apertè indicat,sumptus necessarios ad turrim Euangelicam nihil esse aliud quàm generosum animum, vel firmum propositum renuntiandi omnibus, & omnia propter Christum deserendi. Non opus est longo tempore vt scias an talis tibi animus suppeditet.

88 PARENTVM INOPIA.

Septima causa erat *parentum inopia*, siue extrema ea sit, siue etiam grauis. Hæc legitima est: imò ea præsente, vel etiam imminente filius intrare non potest, sed debet in sæculo manere, vt parentes alat. Ad hoc enim iure naturæ & diuino tenetur. Præcipit enim Dominus in Decalogo Exodi 20. *Honora patrem tuum,& matrem tuam, vt sis longæuus super terram,* &c. Qui honor non solùm in obediendo, & deferendis reuerentiæ signis,sed etiam (& quidem præcipuè) in præbendo subsidio vitæ necessario consistit; vt probat S. Hieron. Matth. 15.& S. Ambros. Luc.18.

Matth.15. Marci 7.

Aduerte tamen,si alios fratres vel sorores ha-

habeas à quibus parens commodè ſuſtentari queat, non eſſe opus manere in ſæculo. Idem dicendum ſi manendo in ſæculo non poſſis ei quidquam ſubſidij præbere; vel ſi in religione exiſtens æquè vel magis poſſis illum iuuare, quàm manendo in ſæculo. Vide hac de re pluſcula l. 2. de Iuſtitia & Iure cap. 41. dubit. 3.

Simili modo ingreſſum impedit omnis obligatio, cui ante ingreſſum neceſſariò ſatisfieri debet, niſi legitimo modo relaxetur: vt ſi ſeruituti, vel reddendis rationibus ſis obnoxius: ſi virginem ſub promiſſione matrimonij deſlorau eris, &c.

MORBVS. Octaua cauſa erat *morbus*. Hæc etiam legitima eſt ad differendum donec curetur, præſertim ſi talis ſit vt religionis functiones impediat; vel non videatur ibi commodè poſſe curari.

QVAESTIO VIII.

An ſit peccatum auertere aliquem à conſilio ingrediendæ religionis?

89 SI VI, FRAVDE, METV.

RESpondeo, & dico Primò: Qui vi, vel fraude, vel metu iniecto aliquem impedit à religionis ingreſſu, peccat mortiferè contra iuſtitiam: & tenetur fraudem aperire, & vim ac metum tollere.

Eſt

Eſt communis DD.ſententia. Ratio eſt, quia infert illi iniuriam in re maximi momenti. Ille enim ius habebat ingrediendi poſtquam ad pubertatem peruenit: ac proinde fit ei iniuria, ſi vi vel fraude vel metu impediatur. Vnde cùm agatur de re magni momenti, perſpicuum eſt eſſe peccatum mortiferum contra iuſtitiam. Si enim is qui tali modo quempiam impedit à matrimonio, beneficio, officio obtinendo, vel ab alia re notabilis momenti conſequenda, mortiferè peccat contra iuſtitiam: quanto magis is qui à tanto bono quempiam ſic impedit?

Idem confirmatur ex Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 18. de Regularibus. vbi cùm S. Synodus anathemati ſubieciſſet omnes qui aliquo modo cogũt aliquam virginem, vel viduam, vel aliam mulierem inuitam intrare monaſterium, vel ſuſcipere habitum, vel profiteri, ſubijcit in hęc verba: *Simili modo anathemati ſubijcit eos, qui ſanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo ſine iuſta cauſa impediunt.* Anathema autem non infligitur, niſi ob manifeſtum peccatum mortiferum. Quòd ſi eſt peccatum mortiferum anathemate dignum cogere vel impedire puellam; cur non cogere vel impedire adoleſcentem? Imò eò maius pec-

catum

catum videtur impedire adoleſcentem, quò ille, ſi in ſæculo manſerit, in maiori ſalutis diſcrimine verſatur, quàm puella.

Nec refert quòd Concilium non ſtatuerit anathema in eos qui impediunt adoleſcentem. id enim non ideò omiſit, quòd putaret hoc peccatum non eſſe mortiferum, aut anathemate dignum: ſed quia plerumq; parentum & aliorum minæ nõ tantam vim habent in maribus, quantam in puellis. Simile ſtatuerat Concilium Toletanum tertium cap. 10. *Si quis*, inquit, *propoſitum caſtitatis viduæ vel virginis impedierit, à ſanctâ communione, & à liminibus Eccleſiæ habeatur extraneus.* Cenſet ergo, eſſe graue peccatum mortiferum.

90

SI METV REVERENTIALI.

Ex quibus conſequens eſt, eſſe peccatum mortiferum, non ſolùm cùm inijcitur metus mortis, aut grauis læſionis, aut verberum, aut multiplicis contumeliæ; ſed etiam cùm inijcitur metus, quem Doctores *reuerentialem* vocant: vt cùm parens tanta auctoritate premit prolem, vt nullo modo audeat illi contradicere, malitque quiduis ſuſtinere, quàm vultum eius iratum intueri. Quamuis enim in foro externo hic metus non iudicetur cadens in conſtantem virum: tamen in foro conſcientię ſatis eſt ad reſcindendos contractus, qui tali metu extorti; vt com-

communiter DD. tradunt: quia censentur per iniuriam extorti. vnde qui tali metu aliquid extorsit, tenetur ad restitutioné, etiam ante sententiam. Imò multorum DD. iudicio hic metus satis est ad irritandum matrimonium, & professionem solemnem in religione, si ipse horum causa extiterit. Qua de re videri possunt ea quæ scripsimus lib. 2. de Iustitia & Iure cap. 17. dubitat. 6. Quòd si tanta est vis huius metus, vt rescindat contractus, & inducat obligationem restituendi, manifestum est grauem céseri iniuriam, si quis talem metum alteri incutiat, vt eum impediat ab eo consequendo ad quod ipse ius habet: ac proinde talem à peccato mortifero excusari non posse, nisi fortè propter ignorantiam vel inconsiderantiam.

91 Hinc sequitur, quando aduertit parens filium vel filiam tali metu teneri, cui ipse suo agendi modo occasionem dedit, eum debere benignè cum illis agere, & metum adimere, vt liberè eligant & exequantur, quod Deus ipsis inspirat. Ratio est, quia iure iustitiæ tenetur quisque restituere, quod iniustè abstulit. Atqui is qui in negotio proposito incussit metum, vel fraudem struxit & mendacium, abstulit alteri libertatem procurandæ suæ salutis. Ergo tenetur eum suæ libertati restituere. hoc autem fit tollendo frau-

dem & metum. Fraudem voco calumniam in religionem, & omne mendacium quo alter decipitur, & inducitur ad mutandum salutare propositum.

92 Dico Secundò: Etiam qui absque vi, fraude & metu, aliis modis importunè agit, ne perfectionis propositum exequaris, sed maneas in sæculo, grauiter peccat; & interdum à peccato mortifero excusari non potest. Ratio est, quia sua importunitate est tibi causa, vt relinquas magnum bonum, nempe securam salutis viam, & permaneas in periculis damnationis. Vtrumque autem est contra charitatem, & in re magni momenti. Quanam enim ratione tibi maius damnum inferre posset, nisi fortè persuadeat hæresim aut apostasiam? Plus enim tibi nocet dum illud propositum tibi excutit, quàm si illud propositum retinentem pertraheret ad aliquod peccatum.

Item est quædam iniuria in Deum. Deus enim cui infinitis beneficiis es obstrictus, & æterna pollicetur, te ad suum seruitium vocat. Ille se huic vocationi opponit, & suadet, vt nulla beneficiorum acceptorum, nulla promissorum habita ratione, non sequaris, sed secum maneas, suis commodis & suæ consolationi seruias. An hoc non est impugnare consilium Dei, & destruere quod ille

ædi-

ædificauit, & ſpargere quos congregauit, & milites, quos ad ſuum vexillum vocauit, diſſipare? Qui autem iſta facit, an non videtur conſpirare cum dæmone, & bellum gerere cum Deo? Si quis hoc modo ageret cum aliquo quem Princeps ſæcularis vocaret ad ſuum obſequium, poſſet ille cenſeri amicus Principis? Multo minùs qui ab obſequio diuino abſtrahit, poterit eſſe amicus Dei, qui infinities maiora iam contulit, & in futurum promiſit.

93 CONFIR. EX PATRVM SENTENTIA.

Idem probari poteſt ex Patrum ſententia, & modo loquendi, quo in hac cauſa vtuntur. S. Hieronym. epiſt. 1. ad Heliodorum dicit, *Retrahere à religione nihil eſſe aliud, quàm Chriſtum in pectore alterius occidere, Chriſto ſe opponere, ſpargere & diſſipare quæ Chriſtus collegit, donatiuum militiæ Chriſti ſuffurari.* Epiſt. 10. ad Furiam, vocat tales auocantes *venenata animalia.* S. Auguſtinus epiſt. 38. *hunc affectum in matre occidendum, ne ipſa in æternum pereat.* S. Bernardus epiſt. 104. ſub finem: *Mater tua vult contraria tuæ, ac per hoc & ſuæ ipſius ſaluti*, &c. Epiſt. 111. parentes qui à religione auocant, dicit eſſe *duros, ſæuos, crudeles, nec eſſe parentes, ſed peremptores.* rationem adfert, quia impediunt ne ſeruias Deo; ne fugias ignem qui à tergo inſtat; ne vites latrones à quibus

ſemiuiuus relictus; ne ex tempeſtate ſæculi te in portum ſecurum recipias; ne bonorum cæleſtium quæ offeruntur, compos fias.

NOVEM MALITIAE GRADVS.

S. Chryſoſtomus lib. 3. contra vituperatores vitæ monaſticæ, ponit nouem malitiæ gradus, & hoc crimen ponit in gradu ſupremo. Primus malitiæ gradus, iumenta & pecora inimicorum errantia vel lapſa negligere. Secundus, inimicis ipſis ſi qua re egeant, non ſubuenire. Tertius, proximos ignotos aſpernari. Quartus, deſpicere familiares. Quintus, non ſolùm corpora, ſed etiam animas fratrum pereuntes negligere. Sextus, filios ſuos pereuntes non curare. Septimus, nec eos per ſe curare, nec alios, qui curent, adducere. Octauus, prohibere inſuper eos, qui ſponte iuuare cupiunt. Nonus, ſalutem ſuorum vltrò oppugnare. Ecce ad quantum ſæuitiæ gradum præpoſtera illa parentum charitas prouehat, vt dum eis maximè conſulere arbitrantur, maximè noceant. Ex quibus patet, quàm graue id eſſe peccatum cenſuerint ſancti Patres.

AN SIT PECCATVM, NON SEQVI VOCATIONEM.

94 Dices: Qui nondum voto ſe obſtrinxit, is liber eſt; nec tenetur ſub pœna alicuius peccati, religionem ingredi, ſed poteſt cōſilium Chriſti non ſequi. Ideò enim dicuntur conſilia, non præcepta. Ergo ſimiliter qui ſuadet ne

ne ſequatur, non peccat. Quod enim non eſt illicitum facere, id etiam non eſt illicitum ſuadere.

Reſpondeo: Antecedens non ſemper eſt verum. Etſi enim in genere, & per ſe non ſit peccatum, non ſequi conſilia Christi, ſæpè tamen fieri poteſt, vt ratione alicuius circumſtantiæ coniunctæ peccatum ſit. Vt ſi conſcientia dictet tibi (quod ſæpè accidit) te deſertum iri à Deo, niſi diuinæ vocationi obtemperes; te periturum ſi manſeris in ſæculo, &c. Tunc enim peccatum eſt, non ſequi diuinam vocationem: ac proinde etiam peccatum eſt, ſuadere vt non ſequaris. Vnde cùm ſuaſor ordinariè ignoret quid alter interiùs ſentiat, quid conſcientia illi ſuggerat, ordinariè etiam peccat dum vitæ mutationem, & religionis ingreſſum diſſuadet: quia periculo ſe exponit, ne illum incitet ad id quod eius conſcientiæ repugnat. Deinde etſi fortè non ſit magnum peccatum, ſi leuis & perfunctoria ſit diſſuaſio; ſi tamen ſit vehemens & pertinax, excuſari non poteſt à graui culpa. Ratio eſt, quia debet alteri plena libertas relinqui, vt eligat quod ſaluti ſuæ magis conſonum duxerit. Vehemens autem & pertinax diſſuaſio libertatem valdè minuit, cùm affectum in contrarium impellat, & quodammodò ei vim inferat, adeò vt

huic impulsui difficulter, & non sine magno molestiæ sensu resistatur. Vnde sicut est quædam iniuria (vt DD. tradunt) cùm quis precum importunitate adigitur ad id quod aliàs omnino nollet, & recusaret: ita in proposito est quædam iniuria, cùm tali modo quis ab ingressu religionis impeditur: vnde à graui peccato id excusari non potest.

95 Denique etiamsi non sequi suam vocationem, eamque deserere, per se peccatum non sit: tamen sæpè est causa prauæ vitæ, & damnationis æternæ: & ob hanc potissimùm rationem sancti Patres adeò illud ponderant, & perniciosum iudicant. Ratio est, quia is qui adeò singulare Dei beneficium, & ex tanto amore diuina manu oblatum repudiat, meretur vt in posterum parciùs cum eo agatur, & minùs diuinæ gratiæ largitatem sentiat. Si Princeps quispiam te ad suum obsequium in palatium, magnis honoribus propositis, vocaret, & tu commodi tui vel oblectamenti causa repudiares oblatam conditionem, putásne res tuas in posterum illi magnopere fore curæ, aut ipsum sollicitum vt te promoueat? Minimè gentium; sed curam suam tibi subtrahet, & relinquet te tuo consilio & arbitrio. quod etiam passim vsurpatur inter homines: qui enim optima amici cōsilia repudiat, dignus

est

eſt qui ab amico deſeratur, & in poſterum ſuo iudicio ſinatur viuere. Longè magis id locum habet in Deo, cuius maieſtati ſumma debetur reuerentia; cuius bonitati & ſapientię ſumma fides, ſummum obſequium. Itaque quò magis indignum eſt, creaturam ſui creatoris & ſaluatoris vocationem negligere; eò iuſtior eſt cauſa, vt ipſe gratiæ ſuæ auxilia in poſterum ſaltem ex parte ſubtrahat, nec ea copiâ, qua alioquin ſtatuerat, conferat.

96 IN QVO CONSISTANT ISTA AVXILIA.

Conſiſtunt hæc auxilia potiſſimùm in tribus; in protectione, excitatione, directione. *Protectio* eſt illa cuſtodia, qua Deus diaboli vires comprimit; occaſiones tentationum, quibus ſuccumberemus, auertit; ab innumeris animæ & corporis periculis eripit: denique omnes impugnationes ita moderatur, vt facilè poſſimus vincere: & ſi victi fuerimus, tuetur ne in illo ſtatu moriamur.

PROTECTIO.

EXCITATIO.

Excitatio fit per varias inſpirationes, quibus nos ad opera bona, & ad omnia ſalutaria excitat, & cor noſtrum ſanctis deſideriis, & rerum cæleſtium oblectationibus replet: quibus item peccatores ad pœnitentiam vocat, & illis peccati fœditatem, & iuſtitiæ ſplendorem, & vtriuſque ſtipendia oſtendit.

97 DIRECTIO

Directio pertinet ad executionem, & continet ea auxilia quæ opportuna ſunt, vt con-

ſtanter bonum propoſitum ad finem perducatur. Hæc tria auxiliorum genera, etſi propter illam ingratitudinem non omnino ita ſubtrahantur, quin homo abſolutè eorum adminiculo poſſit in iuſtitia perſeuerare; & ſi lapſus fuerit, reſurgere: tamen valdè minuuntur & extenuantur: adeò vt plerumque reipſa cum tali auxiliorum menſura, homo non ſit perſeueraturus, vel à peccato, in quod poſteà labitur, ſurrecturus. Eſt enim certa quædam auxiliorum menſura ſoli Deo cognita: quam ſi decurſu vitæ tuæ accipias, certiſſimè es peruenturus ad ſalutem; ſi minorem accipias, non peruenies, ſed data occaſione labêris, & quamuis reſurgas, rurſum tamen alia occaſione concides, & tandem poſt multas labendi & reſurgendi viciſſitudines damnaberis. Plerumque enim ſalus & exitium pendent à re modica, quam niſi diuina prouidentia procurauerit, vel auerterit, certiſſimè peribis. Adit quis conuiuium; audit ibi verbum minùs ſibi honorificum; oritur rixa, occiditur. Alius exit veſperi ebrius vt domum redeat; incidit in aduerſarium, contrahitur pugna; confoditur. Alij iter facieti occurrit biuium; eligit viam quæ videtur commodior; incidit in latrones qui viatoribus ibidem inſidiabantur; ab his ſpoliatur & interficitur. Similia quotidie pluri-

MENSVRA AVXILIORVM MVLTIPLEX.

plurima eueniunt: sicut ex minima scintilla sæpè maximus accenditur ignis; ita ex modica occasione sæpissimè maxima pernicies. Poterant istæ occasiones innumeris modis à Deo qui omnia pręuidet, impediri, vel minima inspiratione auerti: sed quia homo se reddidit indignum, cùm magnū illud Dei consilium in se contempsit, Deus illas permittit, & omittit eam inspirationem adhibere, qua talis occasio fuisset vitata. Hac ratione infiniti pereunt, quorum & exitium à minima occasione originem traxit; & facillimo negotio impediri potuisset, nisi illi se indignos anteà tali cura & fauore Dei præstitissent. Simili modo quidam leuissima occasione conuertuntur, & salutem consequuntur; siue ipsi id anteà bonis operibus quodammodò meruerint, siue aliorum preces pro illis fusæ id impetrarint, siue Deus ex sola sua benignitate ita eos dirigere statuerit.

98 Vnde patet, nihil adeò pertimescendum homini, atque ne Deus ita prouidentiæ suæ curam, & auxilia gratiæ imminuat, vt reipsa cum tali mēsura non simus saluandi: neque quidquam adeò sollicitè ab eo petendum, quàm vt eam auxiliorum mensuram nobis conferat, cum qua nouit nos certissimè saluandos; hoc est, vt in omnibus ita nos protegat, excitet, dirigat, sicut nouit saluti nostrę

 expe-

expedire. Hoc debet esse perpetuum nostrum votum,& assidua deprecatio; cùm in eo salutis nostræ cardo versetur.

99 CAVSA QVADRVPLEX IMMINVTIONIS AVXILIORVM.

Porrò huius imminutionis auxiliorum gratiæ causa est quadruplex. Prima est peccatum mortiferum, quod non solùm illa auxilia minuit, sed etiam animam occidit, & ęternę morti reddit obnoxiam. Et quamuis contingat vt ipsa per pœnitentiam reuiuiscat; non tamen idcircò priorem auxiliorum copiam recuperat, nisi sedulò orationi, & operibus pœnitentiæ aliisque pietatis officiis incumbat, vt iniuriam Deo irrogatam compenset. Sicut qui Principem suum capitaliter offendit, etsi benignitate Principis veniam consequatur, tamen pristinum fauorem, & amicitiæ signa non recuperat, nisi præclaris obsequiis priorem illam labem obruat.

Secunda est peccatum veniale. Etsi enim multa peccata venialia per se vitam animæ non tollant, tamen valdè eam debilitant, minuendo diuinorum auxiliorum copiam: quo fit vt facilè homo in peccata mortifera labatur. Hac ratione docent Theologi peccata venialia minuere feruorem charitatis; quia minuunt auxilia diuina, quibus ad perfectiorem charitatis & aliarum virtutum vsum dirigebamur. Omitto quòd difficultatem

tatem virtutum augeant, cùm ad contrarios actus, & consequenter ad peccata mortifera præparent ac disponant.

Tertia est tepor & incuria quædam profectus spiritualis: vt cùm quis omnia languidè agit; solùm præcisè spectans ad quid sub peccato teneatur: nec est sollicitus vt affectus suos domet, vt gulam & linguam refrenet, vt in virtutibus proficiat, & perfectiùs se Deo per orationem & meditationem coniungat. Talis tepor etiamsi per se peccatum non videatur, tamen est causa imminutionis diuinorum auxiliorum. Vnde fit vt hominem plerumque ad grauia peccata, & in mortem æternam deducat. Quare hic tepor est admodum noxius & periculosus saluti, vt sancti Patres, & in primis S. Bernardus, maximus vitæ spiritalis magister, testantur.

100 IMMINVTIO SECVNDVM TRIPLEX GENVS AVXILII.

Quarta causa est neglectus diuinæ vocationis, de qua iam diximus. Fit autem hæc imminutio iuxta triplex genus auxilij iam suprà explicati. Minuitur enim *protectio*, dum diabolo laxantur à Deo vires, sic vt fortiùs nos impugnare possit, dum impendentes tentationum occasiones non impediuntur, dum pericula vitę imminentia non auertuntur, dum res sinuntur suis agi motibus in salutis nostræ detrimentum. *Excitatio* minuitur, dum rariores vel languidiores

inſpirationes immittuntur, dum pericula ſalutis non oſtenduntur, dum futura præmia non cõſiderantur, dum ſinit Deus mentem hominis cogitationibus & curis rerum terrenarum penitus immergi. *Directio* minuitur, dum non offeruntur opportunitates bonum propoſitum exequendi, vel permittuntur oriri obſtacula quibus pares non ſumus, &c. dum difficultatibus victi opus inchoatum & bonum propoſitum relinquimus. Ex quibus patet, quanta incommoda ex neglectu diuinæ vocationis (etiamſi per ſe peccatum non ſit) plerumque ſequantur: quæ ſanè cuiuis aliquem ſalutis ſuæ ſenſum habenti, valdè ſunt reformidanda. Nec minùs hæc auxiliorum imminutio timenda ijs qui alios ab obſequio Dei auocare nituntur: ſed eò magis, quò magis ille meretur auxilio gratiæ diuinæ deſtitui, qui in alijs ſpiritum gratiæ conatur extinguere.

101 VINDICTA DIVINA IN RETRAHENTES.

His addo, Deo tantopere id diſplicere, vt etiam in hac vita non ſolùm gratiæ ſubtractione, ſed etiam alijs pœnis inflictis ſæpè vindicet, cuius rei duo exempla adferam ex ſanctis Patribus. Alterum ex S. Hieronymo epiſt. 7. quæ eſt ad Lætam de inſtitutione filiæ, quam Paula auia Chriſto deſtinarat: *Caue*, inquit, *ne aures eius perfores, ne ceruſſa aut purpuriſſo conſecrata Chriſto ora depin-*

depingas, nec collum auro & margaritis premas, nec caput gemmis oneres, ne capillum irrufes, & aliquid ei de gehennæ ignibus auspiceris. Habeat alias margaritas, quibus posteà venditis emptura est pretiosissimum margaritum. Hęc Hieronymus de filia quę nondum suo arbitrio religionem eligere poterat, sed solùm ab auia erat destinata. His præmissis ostendit quàm Deo istud displiceat: *Prætextata,* inquit, *nobilissima quondam fœmina, iubente viro Hymettio, qui patruus Eustochij virginis fuit, habitum eius cultumq́; mutauit, & neglectum crinem mundano more texuit, vincere cupiens & virginis propositum, & matris desiderium. Et ecce tibi eadem nocte cernit in somnis venisse ad se Angelum, terribili voce minit...em pœnas, & hæc verba frangentem: Túne ausa es viri imperium præferre Christo? tu caput virginis Dei tuis sacrilegis attrectare manibus? quæ iam nunc arescent, vt sentias excruciata quid feceris, & finito mense quinto ad inferna duceris? Sin autem perseueraueris in scelere, & marito simul orbaberis & filijs.* Addit Hieronymus: *Omnia per ordinem expleta sunt, & seram miseræ pœnitentiam velox signauit interitus. Sic vlciscitur Christus violatores templi sui, sic gemmas & pretiosissima ornamenta defendit.* Hæc ille. Ecce quàm diuersa sunt Dei & mun-

mundi iudicia: quæ mundus censet æquissima, ille vindicat vt scelera: siderátur manus, inferuntur cruciatus, mors quinto mense finito inexorabiliter irrogatur, & fortè æterna damnatio (vt illud, *ad inferna ducêris*, indicat:) adduntur minæ mortis in maritum & filios. Vnde patet tale factum interdum esse causam euersionis totius familiæ. Si illa matrona tantam pœnam meruit, quæ non ex se, sed iubente marito eius neptem habentem propositum virginitatis, vanè ornauit: quantam merebuntur quę minis & metu, asperitate & blanditijs, & omni machinarum genere virginis propositum extinguere contendunt?

102 Alterum ex S. Ambrosio lib. 1. de Virginibus in fine: *Memoria nostræ puella dudum nobilis in sæculo, nunc nobilior Deo, cùm vrgeretur ad nuptias à parentibus & propinquis, ad sacrosanctum altare confugit. Quò enim meliùs virgo recurreret, quàm vbi sacrarium virginitatis offertur? Ne is quidem finis audaciæ. Stabat ad aram Dei pudoris hostia, victima castitatis, nunc capiti dexteram sacerdotis imponens, precem poscens; nunc iustæ impatiens moræ, ad summum altari subiecta verticem: Num melius, inquit, quàm altare, quod sanctificat ipsa velamina, frontem velabit? Plus talis decet flammeus, in quo caput omnium*

nium Christus quotidie consecratur. Quid agitis vos propinqui? quid exquirendis ad huc nuptijs sollicitatis animum? iamdudum prouisas habeo. Sponsum offertis? meliorem reperi. Quaslibet exaggerate diuitias, iactate nobilitatem, potentiam prædicate: habeo eum cui nemo se comparet, diuitem mundo, potentem imperio, nobilem cælo. Si talem habetis, non refuto optionem: si non reperitis, non prouidetis mihi, sed inuidetis. Hæc cùm illa magno feruore dixisset: silentibus ceteris, vnus abruptiùs; Quid si, inquit, pater tuus viueret, innuptam te manere pateretur? Tum illa maiori religione, moderatiore pietate: Et ideò fortasse defecit, ne quis impedimentum posset afferre. Quod ille responsum de patre, de se oraculum, maturo sui probauit exitio. Ita ceteri eadem sibi metuentes, fauere cœperunt, qui impedire quærebant: nec dispendium debitarum attulit virginitas facultatum, sed etiam emolumentum integritatis accepit. Habetis puellæ deuotionis præmium: parentes cauete offensionis exemplum. Hæc Ambrosius. Multa hoc exemplo Ambrosius docet. Primò, qua constantia & quo feruore in hoc negotio vtendum. Illa enim tamquam hostes fugiens ad altaris asylum confugiebat, & sibi ipsa quantum poterat, velum professionis imponebat. Olim enim sumendo velum

per

per manus sacerdotis ad altare, fiebant statim professæ absque præuio Nouitiatu. Secundò, quomodo propinquis impedire conantibus respondendum. Tertiò, interdum parentes præmatura morte tolli, ne sanctum liberorum propositum impediant. Quartò, eos qui impedire conantur, interdum morte à Deo plecti. Quintò, parentibus meritò diuinam vltionem formidandam, nisi libertatem prolibus hac in re permiserint.

103 QVAE PARENTVM EXCVSATIONES.

Duo solent hîc adferri in excusationem à parentibus. Primò, durum esse filium aut filiam amittere, & in perpetuum à se abdicare: ac proinde non debere mirum videri si se opponant. Secundò, timere se ne non perseueret, sed cum dedecore egredi cogatur, eò quòd sit delicatæ & teneræ constitutionis.

REFVTATIO PRIORIS.

Verùm facilis est refutatio. Nam quod ad prius attinet, facilè ista imaginatio vincetur, si cogitent sequentia. Primò, Deus ipse omnium conditor ac Dominus dedit Filium suum vnigenitum in nostrum obsequium; vt nostra causa cùm diues esset, fieret pauper, subiret labores innumeros & dolores; crucem sustineret & mortem, vt nos ab æterna morte liberaret, & æternæ vitæ faceret participes: & magnum nobis vel durum videbitur, si gratitudinis causa, filium no-

strum

ſtrum eius obſequio conſecremus? Quæ enim comparatio filij noſtri ad Filium Dei? Quid commodi Deo per hoc præſtamus?

Secundò, Si Rex filium noſtrum in ſuum palatium ad primariam aliquam dignitatem vocaret, vel filiam ſuo filio ſponſam poſceret; non obſiſteremus, ſed magnum duceremus beneficium, etiamſi numquam eos ampliùs eſſemus viſuri. Cur non magis beneficij loco ponimus, quòd ab eo qui eſt Rex regum & Dominus dominantium, ad cæleſtes ęternaſque dignitates ac nuptias vocentur?

Tertiò, Cùm filium aut filiam Deo offerimus, nihil ei donamus, ſed quod omni iure ipſius erat, ei reddimus. Nihil noſtrum propriè eſt in illis præter peccatum. Ipſe ſolus animam creauit & infudit, ipſe mentem & ſenſum dedit: ipſe ſolus redemit, ſolus peccatum deleuit, iuſtitiam & ſanctitatem impertiit. Et quamuis opera noſtra in formando corpore ſit vſus, non tamen idcircò nobis aliquid arrogare debemus: quia hanc vim à nobis non habemus, ſed ab illo accepimus, qui inſtituit hominis natiuitatem. Ipſe principalis eſt auctor, nos dumtaxat inſtrumenta. Sicut ergo ſtatua non eſt ſcalpelli, nec imago penicilli, ſed artificis: ita noſter filius, non eſt noſter, ſed Dei, qui ſolus eius

H eſt

est opifex; & nostra opera tamquam penicillo est vsus. Intellexit hoc præclarè Machabæorum mater, dum se & filios vt fortiter mortem pro legibus patriis subirent, sic animabat: *Non ego spiritum & animam donaui vobis; & vitam & singulorum membra non ego compegi: sed mundi Creator, qui formauit hominis natiuitatem, quiq; omnium inuenit originem.*

2.Mach.7.

104 Quartò, Si filius meus morbo, vel gladio, vel alio casu mihi eriperetur, ferendum esset, nec possem aduersus Deum (sine cuius prouidentia nec ista fiunt) murmurare: quanto magis nunc æquo animo ferre debeo cùm non perit, sed saluus manet, vt viuat in domo Dei, in obsequio summi Principis?

Quintò, Cogitent nihil melius in hac vita posse filio obtingere, quàm si vestigiis Christi & Sanctorum insistat, & ex periculis iactationeque sęculi, in religionis portum se recipiat. Nullam meliorem hereditatem, nullos veriores thesauros eis à se posse relinqui, quàm si veræ pietatis studiosos efficiant, & ad sęculi contemptum, perfectionis amorem, Christique imitationem excitent. Has esse veras diuitias, vt quæ non solùm in hac vita, sed etiam post mortem stabiles permaneant, & æternam beatitudinem suis possessori-

ſoribus conferant. Se quoque, ſi id faciant, eorumdem præmiorum vnà cum liberis fore participes. Vide S. Chryſoſt.lib.3. contra vituperatores vitæ monaſticæ ſub finem:vbi fusè hunc locum proſequitur.

Sextò, Cogitent quanti res ſit periculi, Deo repugnare,eius conſilium euertere,ſpiritum quem ille huic animæ inſpirauit, extinguere,& loco eius, mundi amorem in illa accendere: cogitent quàm grauiter Deus id ſæpè vindicauerit: caueant ne iram Dei in caput ſuum prouocent,ne ſibi & familiæ celerem perditionem accerſant.

Septimò, Recolant exempla eorum qui liberos ſuos forti animo Deo obtulerunt. Abraham,iubente Deo;etiam ſuis manibus vnicum filium occidere, & Deo in ſacrificium offerre voluit. Anna Samuelis mater ſponte ſua filium ab infantia ad obſequium templi Domino in perpetuum obtulit. Mater Machabæorum ſeptem filios ad mortem pro lege patria fortiter tolerandam animauit.Idem in nouo Teſtamēto fecit S.Felicitas, in eodem filiorum numero; quæ, vt ſcribit S.Gregorius Hom.3.in Euang. *ita timuit filios poſt ſe in carne relinquere, ſicut carnales parentes metuere ſolent ne mortuos præmittant.*

105

Talis fuit nobiliſſima illa Paula, quæ &

filiam Euſtochium ad religionem adduxit, & Paulam neptem adhuc infantulam Deo addixit, & quotquot poterat è ſuis ad deſerendum ſæculum incitabat. De qua vide Hieronymum in eius epitaphio.

Talis etiam magna illa matrona Conſtantinopolitana, quæ filium vnicum curauit inſtitui à monacho ſub habitu ſæculari comparente. Refert pulcherrimum hoc exemplum prolixè S. Chryſoſtomus lib. 3. contra vituperatores vitæ monaſt. circa medium. Similes multi alij parentes extitere.

106 Denique perpendant hanc S. Baſilij ſententiam. Is enim præfatione in Aſcetica, ſeu monaſticas exercitationes, cùm explicuiſſet quanta religioſos maneant præmia, ſub finem ita parentes hortatur: *Cùm itaque tam eximia iis poſita ſint præmia, qui Christi militiam fuerint ſecuti, agè libenti animo, & patres filios ſuos, & matres ſuas filias ad eam venire patiantur, prolemq́ ipſi ſuam vltrò ad eam alacriter adducant. Lætos eos faciat æternorum ſpes bonorum, quorum vnà cum liberis ſuis futuri ſunt participes: eoſq́ apud Deum patronos habere ſtudeant. Caueamus, quæſo, ne nimis anguſtum animum in hac importuna filiorum charitate præ nobis feramus: néve nos exterreant labores, ad quos videntur ituri: ſed potiùs gaudeamus quòd adeò magnam gloriam*

EXHORTATIO S. BASILII AD PARENTES.

riam

riam sint inuenturi. Offeramus Deo quod ab ipso accepimus, vt in laudis & gloriæ filiorum nostrorum societatem ipsi quoque veniamus, nos ipsos vnà cum ipsis offerendo, simulque exhibendo. Qui enim hanc animi alacritatem ostenderint, atque hoc modo fortiter perseuerauerint, iis aptè conueniet illud ex Psalmis: Benedicti vos à Domino qui fecit cælum & terram. Psal. 113.

Legant etiam librum 3. S. Chrysostomi aduersus vituperatores vitæ monasticæ, qui totus in eo versatur, vt parentibus Christianis persuadeat, vt libenter filios suos religioni se addicere sinant, eosque ad hoc iuuent. Hæc ad priorem excusationem refutandam sufficiant.

107 REFVTATIO POSTERIORIS EXCVSATIONIS.

Ad alteram respondeo, timorem illum vanum esse. Cur enim non perseueraret tot adminiculis adiutus, tot exemplis animatus, tot orationibus defensus, tanta gratiæ copia, quæ ibi solet à Deo effundi, roboratus? Cur ipse non possit, quod innumerabiles alij non minùs teneri & delicati alacriter præstiterunt, nulla ex parte spatio vitæ acciso, sed magis etiam protracto? Nulli enim magis longæui quàm religiosi; quia sobrietas, quæ apud eos regnat, mater est sanitatis & vitæ diuturnæ.

Nec refert quòd quidam subinde defi-

 ciant;

NON REFERRE QVOD ALIQVI NON PERSEVERENT.

ciant; quia longè plures ſunt qui perſeuerāt. Itaque multo magis ſperanda perſeuerantia, quàm defectio timenda. Imò poſt profeſſionem pauciſſimi deficiunt. Stultum verò eſt, propter malum quod raro accidit, auertere quempiam à tanto bono. Cur non magis verentur eum iungere matrimonio, cùm plurimis nuptiæ infelices obtingant, & plures mariti adulterijs ſe contaminent, quàm profeſſi redeant ad ſæculum? Idem dici poteſt de omnibus vitæ ſtatibus & dignitatibus. Plurimi enim in quouis genere ſtatus, infelices exitus ſortiuntur; non tamen idcircò parentes ad illos reformidant filios ſuos promouere. Quis enim filium ſuum non velit eſſe Canonicum, Decanum, Præpoſitum, Epiſcopum, Comitem, Ducem, Regem, omnibus diuitijs & honoribus circumfluentem? Et tamen quo quis altiore eſt loco, tanto grauior ei impendet ruina. Vide plura hac de re apud Chryſoſtomum lib. 3. contra vitup. vitæ monaſt. ſub finem.

108 Petes: Vtrùm illi qui auertunt aliquem à religione, teneantur ad aliquam reſtitutionem?

Non deſunt DD. qui doceant tales teneri alium inducere, qui loco eius quem à Dei obſequio abduxerunt, Deo ſeruiat; vel certè ſeipſos religioni debere tradere. Et ſanè æqui-

æquitati satis est cōsentaneum, vt hoc damnum sarcire conentur, eumdem vel alium inducendo vt religioni se mancipet. Non tamen ad hoc tenentur lege iustitiæ. Qui tamen vi vel fraude aliquem auertit, tenetur ex iustitia vim tollere, fraudem aperire, & illum suæ libertati relinquere, vt liberè possit intrare. Quòd si res non sit ampliùs integra, tenetur, quatenus per illam iniuriam causa damni temporalis monasterio extitit. Qua de re vide librum 2. de Iustitia cap. 8. dub. 3.

QVAESTIO IX.

Vtrùm sit expediens, vt is qui propositum Religionis habet, voto se astringat ad ingrediendum?

SVppono ex doctrina S. Thomæ ab omnibus Theologis recepta, perfectius esse Deoque gratius, si opus bonum fiat ex voto, quàm ex mera arbitrij libertate. Ratio est, quia quando opus aliàs per se bonum fit ex voto, duplicem habet laudem: tum quia per se & secundùm suam speciem bonum est; vt dare eleemosynam, castigare corpus, &c. tum quia fit ex affectu religionis in Deum, seu ex fide quam Deo debemus. Deinde

109. *2.2.q.88. a.6. & q. vlt. a.2.* PERFECTIVS EST BONVM OPVS EX VOTO.

qui vouet & votum soluit, non solùm offert Deo bonum opus, sed etiam boni operis facultatem: nam priuat se facultate illius omittendi. Vnde similis est ei qui donat amico non solùm fructus arboris, sed etiam ipsam arborem: vt ait S. Anselmus lib. de similitudinibus cap. 84. Qui autem solum opus præstat absque voto, non dat Deo illius operis facultatem. Denique qui facit ex voto, operatur ex proposito firmiore, magisque immutabili: hoc autem est melius magisque perfectæ virtutis: sicut è contrario in malis obstinatio mentis, aggrauat peccatum.

110 His positis, dico Primò: Si res per se spectetur, valdè est expediens, vt quis cognita sua vocatione, voto simplici se obstringat ad eam executioni mādandam. Ratio est, quia id est maioris meriti apud Deum: vt ostensum est. Deinde est valdè vtile ad vincendas tentationes contra vocationem occurrentes. Minùs enim homo nutat, & fortiùs resistit iis qui ipsum auocare conantur, dum videt se Deo obstrictum per votum, cuius vinculum nulla auctoritate solui possit. Vnde cùm quis metuit, ne amicorum importunitate vacillare incipiat, prudenter fecerit, si hac anchora se in Deo fixerit. Similiter si aliunde tentationes à carne, mundo, vel diabolo

bolo ingruant. Ita enim multi Sanctorum fecere. Ita nobilis illa virgo Mediolanensis, de qua S. Ambrosius lib. 1. de Virginibus sub finem. Ita S. Rictrudis & aliæ plurimæ, quę ad excutiendas solicitantium molestias, subitò sibi velum imposuere: quod erat deserendi sęculi professio. Simili modo in sexu virili ob eamdem causam plurimi statim se obstringebãt, habitum professorum sumendo, quo post triduum erant professi: vel aliquod professorum munus in eo habitu obeundo; & ita statim in professorum ordinem transibant, nec opus erat triduum expectare. Itaque consilium istud, innumeris exemplis omnibus sæculis est confirmatum.

111 Dico Secundò: Licitum etiam est & laudabile, si res per se spectetur, inducere talem ad votum simplex religionis ingrediendæ; tum vt plus apud Deum mereatur; tum vt se contra omnes oppugnationes magis firmet. Docet hoc S. Thomas suprà locis citatis. Ratio est manifesta, quia laudabile est hortari ad id quod est melius, & Deo gratius: atqui tale est votum ingrediendæ religionis: ergo laudabile est ad illud hortari. Confirmatur, quia ipsa sacra Scriptura ad hoc inuitat his verbis: *Vouete, & reddite Domino Deo vestro:* vt inquit S. Thomas q. vlt. a. 2. §. Sed contrà. Ergo & nos possumus imitari.

Sed obiiciet aliquis: *Nemo debet alteri præbere occasionem ruinæ. Vnde Exodi 21. dicitur: Si quis aperuerit cisternam, cecideritq́ bos vel asinus in eam, dominus cisternæ reddet pretium iumentorum. Sed ex hoc quòd aliqui obligantur ad religionem per votum, frequenter aliqui ruunt in desperationem, & in diuersa peccata: ergo videtur quòd non sint aliqui ad religionis ingressum voto obligandi.* Hoc argumentum totidem verbis proponitur à S. Thoma a.2.q.vlt. Ad quod ita respondet: *Vouere religionis ingressum, est quædam confirmatio voluntatis ad meliora: & ideò quantum est de se, non dat homini occasionem ruinæ, sed magis illam subtrahit. Sed si aliquis voti transgressor grauiùs ruat; hoc non derogat bonitati voti: sicut non derogat bonitati Baptismi, quòd aliqui post Baptismum grauiùs peccent.* Hæc ille. Addo paucissimos esse qui idcircò ruant in peius.

112 Dico Tertiò: Consideratis tamen variis circumstantiis & incommodis, quæ ex tali inductione possent prouenire; iudico plerumque abstinendum, & eos dirigendos, vt per se cõsilium à Domino captent, ne posteà querantur consilio humano se hoc vinculum incautè sibi iniecisse. Vnde huius rei magna in nostra Societate est cautio, ne quis confessarius pœnitentem ad huiusmodi, vel

alia

alia vota emittenda inducat. Longè ſatius & ſolidius eſt, ſi in huiuſmodi rebus conſilia humana ceſſent, & ipſe Creator cum ſua creatura, quod ipſi placuerit, agere ſinatur.

QVAESTIO X.

Quam vim tale votum habeat?

DE hac re multa diximus l. 2. de Iuſtitia cap. 41. dubit. 5. Nunc breuiter reſpondeo, & dico Primò, Hoc votum adeò eſſe firmum, vt eius vinculum non poſſit laxari aut commutari, niſi auctoritate ſummi Pontificis. Eſt enim vnum ex quinque Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. 113

Dico Secundò: Votum religionis ingrediendæ obligat ſub peccato mortifero ad experiendum illius Religionis tyrocinium, atque adeò ad profitendum, ſi bona fide iudicet ſibi eam religionem fore ſalutarem & tolerabilẽ. Ratio eſt, quia hæc cenſetur eſſe mens vouentis; & vt talis ſit, ipſa ratio poſtulat. Vnde nõ ſufficit ſubire Nouitiatum: ſed oportet vt perſeueres, & profeſſionis vinculo te obſtringas: niſi per experientiam deprehendas, religionẽ illam tibi non conuenire.

Dico Tertiò: Si quis tale votum habens non ſe benè gerat, nec religioſæ diſciplinæ, vt par eſt, ſe accommodet, eo fine vt hoc mo- 114

modo extorqueat dimiſſionem, & liberetur à voto ſuo: talis non eſt tutus in cõſcientia,nec eſt in bono ſtatu. Ratio eſt, quia hoc ipſo quo quis vouet Deo, etiam obligat ſe ad non præſtandum ſponte ſua aliquod impedimentum executioni voti. Alioquin votum eſſet illuſorium, & Deus per tale votum videretur irrideri potiùs quàm honorari. Qui enim alteri aliquid promittit, & ſimul retinet libertatem ponendi impedimentum executioni,non cenſetur ex animo promittere, ſed irridere. Vnde ſequitur talem peccare mortiferè: quia facit contra ſuum votum,non directè quidem,ſed indirectè, quatenus impedit eius executionem, ſuis malis moribus efficiendo vt dimittatur; ac proinde vt non perſeueret: ad quod tamen ex vi voti tenebatur.

Secundò ſequitur, illum teneri ſe emendare,& tollere illud impedimentum perſeuerantiæ, quòd ſponte poſuit, vt votũ ſuum implere poſſit. Nec obſtat, quòd illa in quibus delinquit, per ſe non ſint peccata: quia ſatis eſt quòd in religione præbeant ſufficientem cauſam dimittendi: nimirum quia ſunt contra religionis diſciplinam, & laudabilem vſum.

115 Tertiò ſequitur, eum qui ob huiuſmodi cauſam voluntariè & de induſtria datam ad extor-

extorquendam dimiſſionem, iam dimiſſus eſt, non videri ſecurum in conſcientia, niſi promiſſa emendatione paratus ſit iterùm recipi, ſi Superior velit illũ admittere. quia, quantum in ipſo eſt, tenetur ſublatis impedimentis adhibere operam, vt votum ſuum impleat. Nec refert quòd ſit dimiſſus: quia cùm ipſe ſponte ad hoc cauſam dederit, tenetur cauſam tollere, & rem in integrum reſtituere. Confirm. quia votũ ipſius habuit hanc tacitam conditionem, *Si Superior me retinere voluerit*: atqui Superior cupiebat illum retinere; ſed ille ſua improbitate illum coëgit: ac proinde dimiſſio non fuit omnino libera, neque talis qualis in ipſo voto tacitè intelligebatur. Si tamen putet ſe non recipiendum, ſufficit ei pœnitentiæ remedium apud Deum. Plura quæ hac de re dici poſſent, vide lib. 2. de Iuſtitia cap. 40. dubit. 20. & cap. 41. dub. 5.

QVAESTIO XI.

Vtrùm filij & filiæ quæ religionem ingrediuntur, poſſint exheredari, & priuari portione legitima.

MVLTI abſque ſcrupulo id faciunt, exiſtimantes perire in ſolidum, quid- 116

quid

quid liberis religionem intrantibus datur. Verùm dicendum eſt, id illicitum eſſe & iniquum, ſiue Iura ſpectemus, ſiue doctrinam Patrum, ſiue momenta rationum.

Ac primùm eſt contra Ius ciuile, quo accuratè id prohibetur, & iubetur ſemper relinqui legitima iis qui religionem elegerint. Nouella enim 123. cap. 38. ita ſtatuit Iuſtinianus: *Si qua mulier aut vir monaſticam elegerit vitam, & intrauerit monaſterium, filiis non extantibus, monaſterio quod ingreditur, res eius competere iubemus.* Deinde de iis qui liberos habent præcipit, vt parens religionem ingreſſurus relinquat liberis in ſæculo manentibus portiones ſuas, & reliquum in monaſterium conferat, nulloque caſu vult monaſterium priuari portione legitima, perinde ac ſi ipſum cenſeatur in numero filiorum. Eadem habentur Authent. Si qua mulier. Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis. Rurſus cap. 41. eiuſdem Nouellæ ita ſtatuitur: *Nullam damus licentiam aut parentibus filios, aut filiis parentes ſæcularem vitam relinquentes, velut ingratos à ſua excludere hereditate ob cauſam quæ religioſam vitam anteceſſerit. Interdicimus autem parẽtibus, ne filios ſuos monaſticam vitam eligentes ex ſacris monaſteriis abſtrahant.* Vbi aduerte, eam cauſam quę ſufficiens erat ad exheredandum filium ante

ante ingreſſum in religionem, per ingreſſum extingui; ita vt ob illam non poſſit ampliùs ſua legitima priuari. Si tantus eſt fauor ingreſſus, vt eum qui per crimen iam exciderat, in integrum reſtituat, & ingratitudinis notam deleat; cuius animi erit, filium nihil commeritum ob ipſum ingreſſum excludere? Idem Iuſtinianus eadem Nouella, cap. 37. ſtatuit in fauorem religionis, *vt ſi fuit alicui relicta hereditas, vel legatum ſub conditione nuptiarum, vel liberorum, vel dotis cauſa, vel antenuptialis donationis, cum onere ſubſtitutionis & reſtitutionis, & talis religionem ingrediatur, tales conditiones eſſe inualidas, & pro non ſcriptis habendas*. Eadem conſtit. habetur Authent. Niſi rogati. Cod. Ad SC. Trebellian.

Idem communiter docent Doctores: Silueſter verbo Hereditas 4. q. vlt. & alij, qui Summas ſcripſerũt; Felinus in caput In præſentia. n. 37. de probationibus, vbi plurimos citat. Voluerunt enim Iura, omnia ſubmouere quæ à religione poſſent retrahere. Sicut olim apud Romanos, conditio, *Si non nupſeris*, legato vel inſtitutioni heredis adiecta, habebatur pro non adiecta, eò quòd retraheret à nuptiis, quibus tunc magis fauebatur quàm caſtitati: vt patet L. Titię, π. de conditionibus & demonſtrationibus. At modò in

media

media luce Euangelica, quando pretium castitatis & religionis innotuit, Imperatores fauere cœperunt religioni, & submouere omnia, quæ ab capessenda possent retrahere. Plura hac de re diximus lib. 2. de Iustitia cap. 18. Dubit. 15.

117 Secundò, Est etiam contra Ius Canonicum vt patet 19. q. 3. cap. Si qua mulier. & cap. Non liceat. Quibus locis habetur eadem constitutio in Ius Canonicum relata. Vnde S. Gregorius lib. 7. epist. 7. *Quia ingredientibus monasterium conuertendi gratia, vlteriùs nulla sit testandi licentia, sed res eorum eiusdem monasterij iuris fiant, aperta legis definitione decretum est*, &c. Vbi manifestè indicat, illam cõstitutionem ab Ecclesia receptam, eamque in iudiciis seruandam.

Verùm, omissis ceteris, sufficere nobis poterit vnus Saluianus Episcopus Massiliensis, sanctitate & doctrina clarissimus, qui hanc rem ex professo tractat. Hic vixit temporibus S. Augustini, & scripsit libros octo de Prouidentia, & quatuor alios contra Auaritiam Christianorum ad Ecclesiam Catholicam: vtroque opere persequitur & deplorat vitia Christianorum, & ostendit propter eorum multitudinem & enormitatem inundasse flagella per orbem Romanum, Barbaris omnia inuadentibus & occupantibus.

tibus. Hic lib. III. contra auaritiam, cùm docuisset, in testamentis condendis etiam pietatis habendam rationem, ita subdit: *At verò nunc diuersissimè & impiissimè. Nullis à suis minus relinquitur, quàm quibus ob Dei reuerentiam plus debetur: nullos pietas minùs respicit, quàm quos præcipuè religio commendat. Denique si qui à parentibus filij offerantur Deo, omnibus ceteris postponuntur oblati: indigni iudicantur hereditate, qui digni fuerant consecratione: ac per hoc vna tantùm re viles parentibus fiunt, quia cœperint Deo esse pretiosi. Ex quo intelligi potest quòd nullus penè apud homines vilior est quàm Deus: cuius vtique sit despectione, vt eos præcipuè filios spernant parentes, qui ad Deum cœperint pertinere.* Quibus verbis ostendit, id esse impium, & in Dei iniuriam redundare.

VILESCVNT FILII CAVSA RELIGIONIS.

Deinde producit rationem parentum, 118 eamque luculentè refellit. *Dicitis, Quid opus sit religiosis æquam accipere cũ fratribus portionem? Respõdeo, Vt religionis fungantur officio; vt Religiosorum rebus religio ditetur; vt donent & largiantur; vt illis habentibus cuncti habeant non habentes; imò (si tanta est eorum fides & perfectio) vt habeant citò non habituri; beatiùs vtique, postquam habuerint, non habentes. Cur eis quæso, ô inhumanissimi parentes, necessitatem indignissimæ paupertatis*

CVR FILIIS SVA PORTIO TRIBVENDA.

tis imponitis? Permittite hoc religioni ipsi cui filios tradidistis: rectiùs pauperes à se fiunt. Si tantùm eos inopes esse cupitis, concedite id eorum deuotioni: liceat eis (quæso) vt velint pauperes fieri. Eligere inopiam debent, non sustinere. Postremò, etiamsi sustineant, deuotione eam tolerent, non damnatione patiantur. Cur eos velut à natura expellitis, & quasi è iure sanguinis abdicatis? Et ego eos pauperes esse volo, sed vt habeat tamen præmium suum ipsa paupertas: & præclara demutatione eligant inopiam ex copia, vt ex inopiæ electione copiam consequantur.

Insinuat hîc tres causas cur istis filiis debeat sua dari portio. Primò, Vt ipsi sustententur, nec oneri sint religioni. Iniquum enim est, si tua diuitibus relinquas, & ipse pauperibus sis oneri. Secundò, Vt monasterium locupletetur ad alendos plures Dei ministros, ad augendum cultum diuinum, ad maiores erogandas eleemosynas. Tertiò, Vt filius plus mereatur, spontè diuitiis se exuens, & paupertatem amplectens. Quartam causam posteà subdit, ne in Deum sis ingratus, eum exheredem faciens, à quo omnia accepisti.

119 Adfert deinde aliam rationem qua sæculares mouentur, vt filios religionem intrantes priuent: nimirum ne bona veniant ad

extra-

extraneos (vt ipsi loquuntur) hoc est ad seruos Dei; ac proinde ne veniant ad ipsum Deum, cui in seruis suis datur, vel adimitur; qui in suis ministris heres instituitur & exheredatur. *Quamquam,* inquit, *quid ego vos per ipsum sanctissimæ rationis officium trahere ad humanitatem pietatemq́; contendo, cùm id maximè obsistat, & hæc res parentes impios faciat, quæ magis pios facere deberet? Nam cùm vos ideò plus relinquere ex patrimonio vestro filiis religiosis deberetis, vt aliquid ad Deum ex facultatibus vestris saltem per filios perueniret; ideò filiis non relinquitis, ne illi habeant Deo quod relinquant; magnificam repensantes beneficiis sacris vicissitudinem, dum id studiosissimè procuratis, ne vel per vestros aliquid honoris Deus habere possit, cùm vos omnia per Dei munus habeatis. Cur, rogo, tam infideliter, cur tam impiè? Non exigimus vt vestra Domino largiamini; aliquid Deo de suo reddite. Cur tam auarè, tam impiè agitis? Non est vestrum quod denegatis. Iniquum ergo arbitramini vt sæcularibus filiis religiosos filios substantia pares esse faciatis? Id ergo agitis vt pœniteat eos cœptæ religionis, quos religio apud vos fecit viles. Quid enim est aliud, quàm religionem interdicere, ob religionem despectui habere?*

QVOD MAXIME DEBEAT PIOS FACERE, FACIT IMPIOS.

Post hæc agit contra illos qui putant satis 120

NON EST SATIS VSVM FRVCTVM RELINQVERE.

esse si vsum fructum portionis legitimæ illis relinquant. *Sed*, inquit, *inuenit iniquissima infidelitas parentum quomodo à patrimonio suo penitus Deum excludat, proprietatem rerum religiosis filiis auferendo. Vsum enim his dedit, vt esset quo ipsi viuerent: proprietatem his tulit, vt quod Deo relinquerent, non haberent. O nouum irreligiosæ mentis ingenium! inuenit quo videretur filiis suis maiore erga Deum sua impietate consulere*, &c. Et infrà: *Quid agis miserrima infidelitas, & paganicæ (vt ita dixerim) irreligiositatis error? Itáne tantum odisti Deum, vt possis etiam filios tuos, ob hoc tantùm quòd ad Deum pertinent, non amare? Meliori enim conditione quidam relinquunt libertos suos, quàm tu relinquis filios tuos. In vsu siquidem quotidiano est, vt serui (etsi non optimæ, certè non improbæ seruitutis) Romana à dominis libertate donentur; in qua scilicet & potestatem peculij capiunt, & Ius testamentarium consequuntur; ita vt & viuentes, cui volunt, res suas tradant, & morientes donatione transcribãt*, &c. *Quantò, ô quisquis es infidelissime pater, quãtò domini illi cum libertis meliùs agunt, quàm tu cum liberis? Illi quæ donant, perpetuo iure donant; tu temporario: illi testamenti faciendi arbitrium dant libertis; tu tollis liberis: illi postremò seruos suos dant libertati; tu quasi addicis*

dicis filios seruituti. Et infrà: *Quid tantum, quæso, sceleris in titulo esse religionis putas, vt ideò eos qui Religiosi sunt, filios tuos esse non credas, quia filij Dei esse cœperunt? In quo tibi, hoc tam bonæ voluntatis quasi piaculo, rei facti sunt, vt idcircò eos putes habendos peiores, quia optant esse meliores?*

Pergit Saluianus: *Sed dicitis, non eo à vobis animo hoc agi. Quod idem est, ac si quispiam dicat; malas res bono animo à se fieri, & impietatis facinus pia mente committi. Quid prodest (ò inhumanissimi parentes) quòd filios religiosos bono à vobis animo dehonorari asseratis? Res ipsa hoc respuit, res refellit. Parum est quod nudis assertionibus dicitis; ipsi actibus vestris contra vos testes estis. Indignum ergo arbitramini, vt sancta & placita Deo pignora, filij, mundo seruientibus comparentur?* &c.

Deinde adfert excusationem sęcularium, 121 qui dicunt non oportere filiis religionem intrantibus concedere proprietatem, eò quòd ipsi non sint habituri liberos, quibus eam relinquant; eamque fusè refutat. habent enim pauperes Dei, qui sint illis filiorum loco: habent suos fratres spirituales, quibuscum viuunt, quos etiam post se relinquent: habent Christum, quem in membris suis faciant heredem: habent animam suam, cui hoc beneficium impendant. Stultissimum

 esse,

esse, si cogites vt sæculares filij opibus & diuitiis ad breue tempus circumfluant, & non sis solicitus vt animæ tuæ in æternitatem consulas. quam amentiam, quia plurimorum animos occupauit, fusè insectatur.

Est, inquit, *quod pro hominum insipientia lugeamus, vllum omnino inueniri, aut esse posse, qui decurso infelicis vitæ istius breui spatio, in ipsa extremitate iam pendens, iturus ilicò ad tribunal Dei, quidquam aliud cogitet præter finem suum; quidquam aliud præter exitum suum; quidquam aliud præter periculum suum: & neglecta spe sua atque anima (cui opitulari aliquatenus vel in vltimis suis omni nisu, omni re ac substantia sua debeat) hoc solùm cogitet, & animo voluat, quàm lautè heres suus res suas comedat. Miserrime omnium, quid solicitus es? quid æstuas? quid auctorem te ipse rerum periturarum facis? An times fortè ne desint qui te mortuo, quod dereliqueris, vorent? Nolo metuas, nolo verearis. Vtinam tam facilè saluus esses, quàm tua omnia disperibunt. O infidelitas! ô peruersitas!*

CONTRA EOS QVI SVNT SOLICITI, VT HEREDES SVOS DITENT, ET SALVTEM ANIMAE SVAE NEGLIGVNT.

Terentius *Etiam vulgò dictum est, omnes sibi meliùs velle quàm alteri. Nouum hoc monstri genus est, cuilibet quemquam velle consulere, tantùm ne sibi. Ecce iturus es infelicissime omnium, ad examen sacrum, ad tremendum illud intolerandumq; iudicium, vbi peregrinanti animæ*

atque anxiæ nullum potest omnino esse solatium, nisi sola tantummodò bona conscientia: nisi sola tantùm innocens vita, aut quod proximum est bonæ vitæ, misericordia: vbi reo homini nullum est adiutorium, nisi mens larga, nisi pœnitentia fructuosa, & eleemosynæ copiosæ: vbi denique pro diuersitate meritorum, aut summum bonum inuenies, aut summum malum; aut immortale præmium, aut sine fine tormentum. Et tu de locupletandis heredibus tuis cogitas, de opibus agnatorum tuorum, cognatorumq́ suspiras; quem potissimùm ditiorem patrimonio tuo facias; cui supellectilis variæ ornamenta transcribas; cuius apothecas copiis tuis repleas. Infelicissime omnium, cogitas quàm benè alij post te viuant, non cogitas quàm malè ipse moriaris. Dic mihi quæso, ô miser, ô infidelis, cùm multis patrimonium tuum diuidas, cùm multos facultatibus tuis dites, numquid de solo te es tam malè meritus, vt tibi nec inter extraneos locum facias heredis? Ecce expectat te egressurum de vita ista officium tribunalis sacri, expectant tortores angeli, & immortalium tormentorum terribiles ministri: & tu futuras post te heredum mundialium voluptates animo volutas? tu delitias aliorum mente pertractas? quàm benè scilicet post te heres tuus de tuo prandeat, quibus copiis ventrem expleat, quomodo vsque

OFFICIVM TRIBVNALIS SACRI.

ad nauſeam redundantem viſcera exaturata diſtendat. Infeliciſsime omnium, quid tibi cum his deliramentis? quid cum ſtultitia huius erroris? quid cum perditione iſtius vanitatis? Numquid ſuccurrere hoc tibi inter ſupplicia ſumma poterit, ſi is qui res tuas prodigè comedit, lautus & pranſus benè eructarit? &c.

122 ANIMAM PRAE FILIIS AMANDAM.

Idem pulcherrimè proſequitur infrà: *Amate, non obſiſtimus, amate filios veſtros, ſed tamen ſecundo à vobis gradu: ita illos diligite, ne vos ipſos odiſſe videamini. Inconſultus namque & ſtultus amor, alterius memor, & ſui immemor: vnuſquiſque proprium onus portabit. Relictæ filiis diuitiæ parentes non liberant de mendicitate; imò relicta immoderatè filiis facultas, parētum eſt ſempiterna mendicitas: ac per hoc nulli parentibus magis noxij, quàm filij nimis amati. Dum enim illi patriis bonis affluunt, parentes in ſempiternitate cruciantur. Flamma infelicium mortuorum, diuitiis non refrigerantur heredum.* Deinde hoc oſtendit exemplo diuitis epulonis, qui etſi heredes ſuos ditarat, hoc tamen nihil illi proderat. *Illi*, inquit, *erant in abundantia, ſed iſte in egeſtate; illi in gratulatione, iſte in dolore; illi in diuitiis, iſte in tormentis, illi fort aſſe iugiter in luxuria, iſte ſemper in flamma. O infelix & miſeranda conditio! bonis ſuis aliis præparant beatitudinem, ſibi*

ſibi afflictionem; aliis gaudia, ſibi lacrymas; aliis voluptatẽ breuem, ſibi ignem perennem. Hæc diuites cogitent, qui redimere facultatibus ſuis nolunt ne iſta patiantur. Diues ille fuit, de quo nunc loquimur; diuites ſunt & iſti, ad quos nunc loquimur. Vnius ſunt nominis: caueant ne ſint etiam conditionis vnius. Si durum eſt ab aliquo filiis ac propinquis parum relinqui; multò eſt durius, in æternitate torqueri. Opinor enim diuitem illum cùm torqueretur, non tantum delectabant opes heredis ſui, quantum augebant tormenta corporis ſui,&c. Quæ ille copioſè & vtiliſſimè.

Poſteà oſtendit, hoc totum proficiſci ex quadam infidelitate, quòd futura præmia & ſupplicia ex animo non credant. *Nemo*, inquit, *inter homines, qui cùm beatus eſſe valeat, miſer eſſe malit: nemo eſt, qui cùm poſſit habere delitias ſummi boni, pati velit ſupplicium ſummi mali. Quod ſi ita eſt, quid ergo cauſa eſt, vt non vel moriens, & in vltimis ſitus, id ſaltem ſupremæ oblationis officio, & omni rerum tuarum ambitu agas, vt ſi mereri à Deo potes, locuples & beatus ſis? Sin autem id non potes, certè vel hoc promerearis, vt miſer non ſis, vt non vraris, vt non torquearis, vt tenebris exterioribus non inÿciaris, & ardentibus ſine ſine flammis non decoquaris. Quæ cùm ita ſint, quid ergo, vt dixi, cauſa eſt, vt non omnibus*

123 CAVSAM ESSE INFIDELITATEM, SEV FIDEI DEFECTVM.

*bus modis vel mala fugias, vel bona assequi velis? Quid causæ est, quòd hæc non agis? quid causæ est vt bona æterna non emas? quid causæ est, vt mala æterna non timeas? quid vtique, nisi illud quod prælocutus sum; quòd aut iudicandum à Deo te esse non putas, aut resurrecturum omnino non credis. Si enim crederes, quomodo non futuri iudicij inæstimabile malum fugeres, & immortalia suppliciorum tormenta vitares? Sed non credis, vtique non credis. Sermo enim tuus & professio tua iactitant fidem; sed vita atque obitus publicant infidelitatem. Alioquin vince me: vinci volo. non quæro vt mihi credulitatem tuam, superioris vitæ actibus probes, vno sum contentus testimonio supremorum tuorum. Ecce iam morieris egressurus de domo corporis tui, nesciens quò iturus, quò abducendus, ad quàm pœnalia, ad quàm tetra rapiendus: cui vnum tantummodò superest inter suprema perfugium, vna effugiendi æterni ignis datur * specula, vt pro te offeras saltem quod in substantia habes; quia aliud quod possis Deo offerre, iam non habes. Et tu immemor tui, oblitus salutis tuæ, de legatariis nouis cogitas, de locupletando herede suspiras. Et hæc faciens, credere te iudicium Dei dicis, qui tibi cùm iudicandus iam sis, vel inter suprema non consulis? Et cogitare te aliquid de salute animæ tuæ ais, cui nullus est ani-*

* paruula spes.

mæ

mâ tuâ vilior: apud quem propè non intereſt cui proſis, modò tibi noceas? Et credere te futurum iudicium dicis, apud quem nullus eſt minor aut deſpectior quàm ipſe Iudex? Clamat tibi ecce morienti ipſe qui te iudicaturus eſt Iudex tuus, ne vllum omnino hominem in erogandis rebus tuis pluſquam te ames; ne vlli de ſubſtãtia tua moriens magis quàm tibi conſulas: nullum tibi anima tua propinquiorem, nullum iudices chariorem. Quid enim proderit homini, inquit Saluator, ſi lucretur mundum totum, & detrimẽtum faciat animæ ſuæ? aut quam dabit homo commutationem pro anima ſua? hoc eſt dicere, Quid tibi, infeliciſsime homo, proderit, ſi totum mundum aut ipſe habeas, aut tuis poſteris relinquas, & ipſe ſalutis atque animæ detrimentum patiaris? damna enim animæ totum penitus ſecum auferunt: nec quidquam omnino habere poterit, qui ſeipſum damno animæ pereuntis amittit. Non reſpicias pecuniam, non poſſeſsionem; nec dubites, ſaltem moriens, pro anima tua quantum potes, rei tuæ ac facultatis offerre. Quidquid enim dederis pro te, vile eſt; quidquid pro te obtuleris, parui pretij eſt: quia anima tua in omnium rerum eſt comparatione pretioſior. Et ideò non dubites pro te dare: quia ſi te amiſeris, omnia in te perdis. Si autem te lucrifeceris, tecum & in te omnia poſsidebis. Fili, inquit

Matth. 16.

Eccli.14. *quit Scriptura sancta, si habes, benefac tecum,* Eccli.30. *& Deo bonas oblationes offer. Et alibi: Miserere, inquit, animæ tuæ. Vide pietatem erga te Domini nostri; vide quàm misericors sit Dominus Deus noster, qui nos ipsos pro nobis misericordiam rogat: miserere, inquit, animæ tuæ, &c. Cur, ô miserrime, cùm Deus sic tecum agat, non acquiescis? Rogat te vt tui miserearis, & non vis: causam tuam apud te agit, & non admittitur: dignatur te pro te rogare, & non potest impetrare*, &c. Hæc omnia satis clare ostendunt tales homines futura præmia & supplicia, tribunal illud terribile, & examen strictissimum non credere: vel si aliquo modo credant (obscurè nimirum & languidè, vt solent semipoti de rebus iudicare) tanto animi stupore teneri, vt ea non considerent, nec apprehendant animo periculum in quo versantur, aut immensum lucrum, quod facilè tunc possunt consequi. Hæc amentia & ἀναισθησία est pœna auaritiæ & amoris terrenorum.

124 Postremò agit contra inordinatum affectum, quo plerique tenentur erga propinquos, qui causa est cur Dei monita non audiant, & animæ suæ non consulant.

Sed videlicet causa grandis est, qua Deum audire non possis. Circumstant enim te ægrotantem cognati & agnati tui: circumstant locuple-

cupletes matresfamilias, circumstant nobiles viri; obsidet lectum infirmitatis tuæ sericis atque auratis vestibus circumfusa numerositas. O quantus fructus æternitatis est, talibus bona propria erogare mendicis! Digna videlicet causa & satis iusta, vt animæ tuæ auferas, quod egenis talibus derelinquas. Sed nimirum misericordia frangeris, & lamentantium propinquorum pietate superaris. Vides quippe opulentissimi & splendidissimi cultus homines tibi anxios, tibi flentes, tristi vultu & festo habitu compositas ad mæstitudinem facies tibi ostentantes, per imaginariam sollicitudinem suam ementes hereditatem tuam. quem non moueat tanta pietas? quem non moueat talis dolor? Aut quomodo cùm hæc talia vides, non obliuiscaris tui? Vides enim extortas lacrymas, simulata suspiria, fictam anxietatem, non optantem vt conualescas, sed expectantem quando moriaris. Vides defixos in te & accusantes tui obitus tarditatem, omnium vultus. O infelicem te ac miserrimum, cuius supremum exitum tantus desiderat & precatur numerus propinquorum: & propter hos animam tuam deseris? Et infrà:

IRONIA.

SIMVLATIO MOESTITIAE.

Non formides vultus eorum, neque frangaris ambitu eorum. Despice concupiscentes hereditatem tuam, & diuidentes iam inter se substantiam tuam: qui non te, sed patrimo-

nium

nium tuum diligunt: imò qui cupiditate rerum tuarum te execrantur. Nam dum tua impatienter sitiunt, te oderunt; præsentiamq́ tuam quasi æmulam sibi & aduersariam iudicantes, obicem putant cupiditatis suæ esse quòd viuis. Despice ergo hos tales & nihili facito: non te moueant blandimenta eorum, venena tibi sunt: non respicias adulationes eorum, gladij sunt iugulatores tui, & quidem ferreis ac hostilibus gladiis tetriores, &c. *fuge ergo hoc malum tale; fuge assentationes insidiantes tibi, fuge obsequelas noxias tibi, fuge ambitus deceptores tuos. Ista sunt officia quæ te iugulant: ista sunt quæ in mortem trahunt*,&c.

Hæc & alia multò plura doctissimus ille Episcopus zelo Dei plenus, ad Ecclesiam Catholicam, pro reformatione disciplinæ, & salute filiorum eius, quatuor libris prosequitur.

125 RATIONE PROBATVR.

Denique multis rationibus eadem inhumanitas improbari potest. Primò, Quia filij non possunt sua legitima priuari, aut exheredes fieri, nisi ob crimen aliquod graue commissum in parentem: vt habetur Nouella 115. cap. 3. vbi illa crimina numero 14. recensentur. Vt si filius in parentem manus iniecerit, si grauem ei contumeliam irrogarit, si patrem criminaliter accusauit extra causam boni publici, &c. Si versetur cum male-

maleficis, si maleficus efficiatur, si hæreticus, &c. Atqui intrare religionem nullum est crimen, nulla est iniuria in parentem, sed res laudabilis & familiæ honorifica. Ergo non potest ob eam causam priuari.

Secundò, Filia non potest sua dote, aut legitima portione destitui propter nuptias inuito patre initas: tum quia nemini per hoc fecit iniuriam, cùm Iuris permissu sic contraxerit: tum quia impediretur libertas matrimonij (quam Ius naturæ & Ecclesia concedit) si posset ob talem causam priuari. Ita communiter tradunt DD. teste Panormit. in cap. 1. de desponsatione impuberum, & Couarr. in 4. Decretalium p. 2. §. 8. n. 5. Ergo multò minùs filius vel filia potest priuari propter ingressum religionis: quia ea in re sequitur consilium Christi, & vtitur iure quod Christus ei concessit; ac proinde fit ei manifesta iniuria, si idcircò priuetur. Denique si id fieri posset, impediretur libertas amplectendi statum religionis, & sequendi consilium Christi; quæ integra & illibata relinquenda est: vt etiam statuit Concilium Tridentinum Sess. 25. cap. 16. 17. 18.

126 Tertiò, Est quædam iniuria in Christum. priuare enim filium hereditate quia obsequio Christi se mancipat, quid aliud est, quàm Christi obsequium vile ducere; & filium

lium minoris æstimare, minusque amare, quòd Christo se consecrarit? Sicut si quis filium suum abdicaret eò quòd addicat se obsequio Principis, videretur iniurius in Principem, qui per hoc se contemni interpretaretur. Est etiam quædam Christi exheredatio. Non enim Christus à nobis heres vel exheres scribi potest, nisi ratione famulorum suorum, quibus quod facimus, ipsi Christo facere censemur; iuxta illud Domini Matth.25. *Amen dico vobis, quod vni ex his fratribus meis minimis fecistis, mihi fecistis.* Itaque qui monasterio vel filio ingredienti religionem suam portionem tribuit, vel hereditatem relinquit, Christum heredem facit;& perinde à Domino acceptatur, ac si ipsemet inde commodum reportaret. Qui verò filium intuitu religionis sua portione priuat, Christum exheredem facit; nec minùs id ab ipso sentitur, quàm si in se hoc damno afficeretur. Itaq; non est quòd mirentur, qui talia fecerunt, si familiam suam in graues calamitates incidere & interdum penitus extingui videant. Vlciscitur enim Deus iniurias suas,& ab illis,qui ipsum exheredem fecerunt, suam benedictionem subtrahit: qua sublata, omne genus aduersitatum vel confertim irruit, vel sensim irrepit. Hinc infelicia liberorum matrimonia,

dam-

damnosi contractus, mercium iactura, sterilitas agrorum, naufragia, incendia, lites, latrones, morbi, quibus substantia exhauritur, & status honoratus euertitur, & familia mœrore conficitur. Poterant istæ calamitates à Deo, qui omnia præuidet, facillimè præueniri & auerti: sed quia te indignum præstitisti, statuit non auertere, sed permittere res agi suis motibus: & insuper dæmoni laxat habenas, vt consilia tua dissipet, vel aduersarios tibi suscitet, vel in tuas fortunas sæuiat. Horum nihil permissurus erat, si te in ipsum liberalem præstitisses. Insinuat hoc nobis Scriptura varijs locis. Psalm. 17. *Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris: cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris.* Quibus verbis signatur, quo modo nos gesserimus erga Deum, eo modo Deum vicissim acturum nobiscum. Si sanctè, reuerenter, liberaliter; ipse vicissim in nos benignus & liberalis erit: si peruersè, irreuerenter, illiberaliter; ipse quoque in nos durus & illiberalis erit. Neq. mirum si Deus ita faciat, cùm id æquitati sit maximè consentaneum. Quid enim iustius, quã vt is qui in Deum, à quo omnia accepit, adeò parcus & illiberalis est, vicissim Deum parcum in se experiatur? Hinc Apostolus 2. Corinth. 9. *Qui parcè seminat, parcè & metet: & qui seminat*

minat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Et 1.Reg.2. *Dominus pauperem facit, & ditat; humiliat, & subleuat: suscitat de puluere egenum, & de stercore erigit pauperem, vt sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat*. & infrà: *Quicumque honorificauerit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles*. Itaque familiarum exaltatio & depressio, honores & ignominiæ, paupertas & diuitię, successus prosperi & aduersi, & omnes vniuersim rerum humanarum sortes à diuina prouidentia dependent, quę supra omnia hominum consilia in omnibus dominatur. Hoc si multi benè perpenderent, non ita durè & auarè cum suis religionem ingredientibus agerent; neque Christum in ipsis sua portione priuarent.

127 Simili modo numquam profuit Reipub. vel Regno inuasisse iura Ecclesiæ. Etsi enim videatur ea in re aliquid commodi accedere statui politico; illud tamen posteà magnis plerumque compensatur cladibus. Permittit enim Deus excitari bella intestina & externa, quibus & regiones vastantur, & ærarium exhauritur, & negotiatio auertitur, & pristina gentis gloria obscuratur : adeò vt centies-millies plus damni accipiatur in pœna, quàm fuerit commodi in culpa.

Quartò, Aliæ rationes multæ adferri possent

ſent contra illam parentum inhumanitatem: vt quòd faciant contra ius ſanguinis, contra paternam pietatem, contra gratitudinem Deo debitam, contra filiorum honorem; quodque filios ſuos mœrore afficiant, & quantum in ipſis eſt, auocent à religionis ingreſſu. Sed has & alias ſimiles ſatis expoſuit Saluianus toto illo libro 3. de auaritia, ad quem Lectorem remittimus.

128 Dices Primò: Conſentienti non fit iniuria: ſed filij conſentiunt vt exheredentur & prætereantur; vel modica portione ſunt contenti: ergo nulla eis fit iniuria. Confirm. quia communis DD. ſententia eſt, filium poſſe exheredem ſcribi, vel præteriri in teſtamento ſi conſentiat. ita gloſſa in L. Si quando. §. Et generaliter. Cod. de inofficioſo teſt.

Reſpondeo: Si conſenſus iſte ſit ſpontaneus, & omnino liber, fateor tunc nullam eis fieri iniuriam: ſecùs verò ſi importunitate, vel metu reuerentiali ſit extortus. Talis autem ſemper eſſe videtur quando parentes ſunt diuites, ita vt nec ipſi nec reliqui filij egeant iſta portione ad ſui ſuſtentationem. Quicumque enim ſpiritu Dei ad religionem mouetur, is quantum in ſe eſt, omni modo deſiderat ſequi conſilium Chriſti Domini noſtri, quo monet, vt qui vult perfectus eſſe, ſua diſtribuat non diuitibus, ſed

Matth. 19.

pauperibus. Quis enim fructus æternitatis, quæ merces apud Deum, sua diuitibus relinquere, ijsque maiorem fastus & luxus materiam suppeditare? Magnus scilicet Dei honor, si illi splendidiùs vestiantur, si lautiùs comedant, si aulæ & cubilia peristromatis vestita, si domus pretiosa supellectile instructa. Hoc etiam secum reputat, innumerabiles esse, quibus magnæ opes à parentibus relictæ infinitorum peccatorum & æterni exitij causa extiterunt, qui in mediocritate fortunæ probi & salui futuri erant. Opes enim attollunt animos iuuentuti, vt neminem curet; vt nullius consilio parêre, aut monitis velit acquiescere; sed omnia agere suo arbitrio, omnia experiri, omni genere voluptatis perfrui. Opes omnium flagitiorum & facultatem & commoditatem & audaciam suppeditant: opes studia litterarum, & cultum sapientiæ, modestiam, sobrietatem, & castitatem in cõtemptum adducunt: denique efficiunt, vt animus otio, luxu, & inertia diffluens, nihil pręclari discat aut designet, ipsiq; maneant* ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης. Quantò satius foret opes mediocres cum bona institutione liberis relinquere, quibus & intra rationis gyrum ac modestiã contineantur, & ad labores studiorum, multaque praeclara conanda excitentur? hoc modo

*telluris inutile pondus.

modo apud omnes gentes, qui ſapientia & auctoritate, ſiue in religione, ſiue in politica adminiſtratione præſtant, ij ex mediocri vel infima fortuna ſuo labore & induſtria ad eum dignitatis gradum conſcenderunt.

Dices Secundò: Religio quam filius ingreditur, non eget, ſed eſt valdè diues: cur illi ſuam portionem relinquam? an vt diuites magis ditet? Paucis eget Religioſus; quia habitus illi vilis & menſa tenuis; & caret prole cui relinquat. Satius ergo eſt vt hoc accreſcat fratribus, vel cognatis ſęcularibus. 129

Reſpondeo Primò: Etſi fortè monaſterium ſit diues, multæ tamen ſunt cauſæ dandi filio legitimam, vt ſuprà ex Saluiano oſtenſum: nimirum vt ipſe ſua, iuxta Chriſti conſilium, pauperibus diſtribuat, & hoc meritum liberæ renuntiationis habeat: vt plures Dei famuli alantur; vt cultus diuinus, ſuppetente maiore copia, augeatur; & monaſterium copioſiùs det in pauperes, &c.

Reſpondeo Secundò: Sæpe per calumniam Monaſteriũ vel Collegium audire diues, opulẽtum, copioſum, quod inſigni paupertate & inopia laborat. Quis enim Collegium dicat opulentum, quod in ſingula capita non habeat vltra ducentos florenos, quibus & alimenta, & veſtes, & medicamina, 130 CALVMNIA IN OPES RELIGIOSORVM.

na,& libri singulis comparari,& cubicula rebus necessarijs instrui, & ædificia sarta tecta præstari, & focus vel priuatim vel publicè præberi, & sumptus templi sustineri debeant? Nemo est, opinor, hîc Louanij, qui eo pretio suis conuictoribus hæc omnia præstare vellet. Itaque tale Collegium verè pauper est,& eget ad congruenter hos omnes sumptus tolerandos. Sicut Sacerdos & quiuis Ecclesiasticus verè pauper est,qui non nisi ducentos florenos annuè recipit,quibus seipsum quoad omnia in solidum sustentet. Accedit quòd Religiosi illi,qui hanc calumniam patiuntur, non sint ex platea (vt dici solet) vel mendicabulo collecti; sed ex honesta conditione,& lauta plerumque fortuna vel expectatione, solius Dei amore se ad hanc humilitatem demisere: multi inter eos nobiles & ex primarijs familijs; multi splendidæ in sæculo fortunæ, vel illis animi dotibus, vt facilis eis ad opes & honores pateret aditus. Denique nemo est inter eos, qui in sæculo non potuisset assequi longè amplius. Itaque nimium videri non debet si 200. florenos, vt minimum, in singula capita postulem. Quis enim sæcularium Sacerdotum ea tenuitate est contentus? Quis, si non amplius haberet, non iudicaretur verè pauper? Imò plerique quibus aliquid doctrinæ, ingenij,

genij, induſtriæ, 500. vel 600. non acquieſcunt: multis etiam 1000. parum ſunt. Nec repugno. Viri enim docti tali honore ſunt digni, modò non ad luxum, ſed ad honeſtum vſum referant. Verùm mirari ſatis non poſſum quoſdam, qui etſi ex tenuiſſima fortuna ad eam copiam peruenerint, vt poſt omnes ſumptus ordinarios tantum eis ſuperſit, vt bonas ſummas quotannis condant, & in arcæ tenebras abdant, ſe tamen pauperes, & illos qui 200. non habent, diuites vocant, & eorum opes vbique verbis exaggerant. Viderint ipſi quo ſpiritu id faciãt: eò enim iſta tendere videntur, vt nemo illis Religioſis benignè faciat, ſed tãquam auari & opibus inhiantes ab omnibus deſerantur. Si in ſæculares tam ſumus liberales, & tantum eis concedimus: cur in Religioſos tam ſumus iniqui? Certè non tam vilia cenſeri debent Religioſorum capita, qui res omnes & ſpes ſæculi, amore Chriſti deſeruere, quin tantillum illis ad tenuem vitæ modum concedi poſſit: neque ob eam cauſam auaritiæ & inſatiabilis cupiditatis accuſandi ſunt, & apud vulgus traducẽdi. Neceſſaria enim vitæ illis non permittere, quid aliud eſt quàm indignos vita cenſere? Si digni vita ſunt, permittatur illis vt ea quæ vitæ ſuſtentandæ, iuxta modum à religione præſcriptum, ſunt

necessaria, habeat; & conticescat calumnia.

131 Ex his patet, 200. florenos in capita esse veram paupertatem, nec posse Monasteriũ vel Collegium vocari diues, opulentum, quod amplius non habet. Quod si ita est, quanto minùs poterit opulentum dici quod vix habet dimidium? Tale est hoc Collegium Louaniense, & alia quædam nostræ Societatis in hac Prouincia, quibus vix centeni in capita (comprehensis simul totius Collegij templique sumptibus) suppetunt. Quòd si ducentos haberent, ea tenuitate essent contenti, imò se diuites & copiosos putarent. Nemo enim amplius, quàm quotannis secundùm moderatissimum Religionis modum sit opus, desiderat; nemo quidquam condi, & in fortuitos euẽtus asseruari.

Nec refert, quòd subinde ædificemus: quia nihil facimus nisi ad quod extrema necessitas iuxta formam & disciplinam religiosam compellit. Quòd si foris in villa sumptus facti; ita suasit vtilitas & ratio œconomica cum prudentum iudicio. Religiosi magno sunt animo, & confidunt in Deo, qui regnum Dei & iustitiam eius quærentibus, reliqua huic vitæ necessaria promisit se adiecturum. *Matth. 6.* Itaque multa quæ ratio vel disciplina postulat, audent, etiamsi sumptus necessarios manibus non teneant: quia à di-

à diuinæ prouidentiæ fideliſſima manu (quę numquam ſpem eorum fefellit) omnia expectant. Et quamuis calumniæ, multorum animos, qui alioquin illis erant benefacturi, auertant, eoque modo ipſi ſæpè in anguſtias & ſolicitudines conijciantur, dum & creditores vrgent, & neceſſariæ prouiſiones deſunt; tandem tamen Dei benignitate emergunt.

Dices: Si Deo adeò curæ ſunt, cur hominum benignitatem requirunt? Reſpondeo: Quia Deus per homines hominibus conſulit; vt diuites habeant occaſionem benè merendi, & peccata ſua eleemoſynis redimant, & theſauros ſibi in cęlis, rerum ſuarum in pauperes largitione, conſtruant.

QVAESTIO XII.

Quæ & quanta Religionis ſint commoda?

HANC rem fusè, doctè, & eleganter proſequitur P. Hieronymus Platus in aureo illo opere quod ſcripſit De bono ſtatus religioſi. Nos breuiter præcipua quædam attingemus. 132

Tria generatim religionis ſunt commoda ſeu fructus, ſub quibus cetera omnia comprehenduntur: Primum, quòd omnia

TRIA RELIGIONIS BONA.

 panè

pænè ſalutis impedimenta remoueat; ſecundum, quòd omnia adiumenta ac præſidia ſecum adducat: tertium, quòd debito quo Deo obſtricti ſumus, eo modo quo fas eſt homini, ſatisfaciat. Nihil autem in hac vita poteſt eſſe homini optabilius, quàm carere impedimentis, & abundare ſalutis adminiculis, & debitam Deo gratitudinem præſtare. Hinc enim maxima ſpes datur euadendi ſummum malum, & cōſequendi ſummum bonum. Si aliqua ratio terra marique inuenta eſſet, quæ omnia damnorum pericula excluderet, & omnes lucrorum vias contineret, quis mercatorum illam non amplecteretur?

133 Ac primum, quòd omnia ſalutis impedimenta, quantum fas eſt in hac vita mortali, religio ſubmoueat, perſpicuè oſtendi poteſt. Omnia enim impedimenta conſiſtunt vel in conſuetudine prauorum, vel in appetitu diuitiarum, vel in ſectandis voluptatibus, vel in captandis honoribus, vel in amore proprij iudicij, vel in amore libertatis & ſui arbitrij, vel in crapula & ingluuie. Quicumque à recto ſalutis itinere deflectunt, quicumque pereunt, & animæ ſalutiſque damnum faciunt; ex horum impedimentorum aliquo, vno vel pluribus, id patiuntur, & hiſce cauſis ad malum incitantur. Itaque

hæc

hæc ſunt omnium peccatorum fontes, hæc æternæ mortis venena, & inferorum præcipitia; hæc retia diaboli, quibus animas captat, & machinæ quibus orbem expugnat. Teſtatur id S. Ioannes epiſt. 1. cap. 2. cùm ait: *Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & cõcupiſcentia oculorũ, & ſuperbia vitæ.* Vbi inſinuat, radices omnium peccatorum, quibus mundus ſeu mundi dilectores inquinantur & pereunt, iſtis tribus contineri.

Nec obſtat quòd præter iſta tria aſſignemus alia quatuor, nimirum, prauum ſodalitium, amorem proprij iudicij, amorem ſui arbitrij, & ingluuiem: quia ſi loquamur de ijs quæ impediunt ſalutem, & mouent ad malum in modum finis, ſui nimirum affectu, ſic ſunt tantùm tria: amor autem proprij iudicij & arbitrij continetur ſub vitæ ſuperbia, ingluuies ſub concupiſcentia carnis. Prauum ſodalitium non mouet in modum finis, ſed vt cauſa excitans & impellens in modum exempli, conſilij, mandati, aut occaſionis: eſtque cauſa generalis, ad omne genus peccati ſe extendens. Itaque maioris claritatis & diſtinctionis cauſa ſeptem impedimenta generalia ſalutis conſtituimus.

SEPTEM IMPEDIMENTA SALVTIS, ET PECCATORVM RADICES.

Atqui religio tollit iſta impedimenta, & ſuccìdit iſtas peccatorum radices: ergo tollit omnia ſalutis impedimenta, quantum

134

conce-

conceditur in hac vita mortali. Ostendemus id discurrendo per singula. Nam primò, *prauorum hominum consuetudo* tollitur loci separatione, & claustris domus religiosæ. Hanc semel ingressus procul abes à socijs, nec tibi fas ampliùs cum illis more solito vagari, nugari, compotare, colludere. Non ampliùs ab illis potes seduci, eorumq; exemplo, verbis, aut violentia ad illicita impelli. Non ampliùs curantur eorum scommata & cõuitia, eorum amicitia & familiaritas. Quantum hoc boni sit, & quantum momenti ad salutem habeat, nemo æstimare potest, nisi qui considerat quàm innumerabilis bonorum adolescentum multitudo prauo sociorum consortio corrumpatur, & in omne genus libidinum ac flagitiorum præcipitetur. magnum hoc diaboli rete ipso religionis ingressu vitatur.

PRIMVM IMPEDIMENTVM.

135 SECVNDVM IMPEDIMENTVM.

Secundum impedimentum, *appetitus diuitiarum*, & quidquid malorum ex eo appetitu sequitur, tollitur professione paupertatis. Quantus autem iste affectus mortalibus sit laqueus, quantum salutis impedimentum, patet ex illa Domini sententia, Matth. 19. *Amen dico vobis, quia diues difficilè intrabit in regnum cælorum. & iterùm dico vobis, facilius est camelum per foramen acus trãsire, quàm diuitem intrare in regnum cælo-*

cælorum. Vbi notãdum, Dominum bis idem repetere, & rem per hyperbolem exaggerare, vt eius difficultatem magis apprehendamus. Hæc ſententia diuinæ ſapientiæ ſi benè ponderetur, ſatis eſt ad omnes diuitias repudiandas. Apoſtolus in eamdem ſententiam 1. ad Timoth. 6. ait: *Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti ſimus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem.* Expende ſingula. Deinde rationem ſubdit: *Radix enim omnium malorum eſt cupiditas*, &c. Nullum enim eſt flagitium tam enorme, quod homines opum amore non deſignent. Hinc tot vbique furta, tot rapinæ, tot fraudes in contractibus, tot homicidia, latrocinia, parricidia, ſacrilegia, periuria. Innumeri propter opes ad hæreſes, Turciſmum, aliaſque impias religiones & ſuperſtitiones amplectendas permouentur, vel in eis vt permaneant, retinentur. Opum affectus hæc omnia in cordibus hominum operatur. Neque ſolùm vt acquirantur & retineantur, tãtorum malorum ſunt cauſa, ſed etiam cùm illis vtimur: quia & animos addunt ad audendum, & facultatem præbent ad exequendum. Itaque ſiue conſiderentur vt ſunt in affectu

tam-

tamquam finis qui intenditur, siue vt referuntur ad vsum tamquam instrumenta operationum nostrarum, generi humano infinitorum malorum sunt causa: adeò vt maxima pars mūdi propter opes terrenas amittat cælestes, & propter temporalia perdat æterna. Accedit, quòd earum studium ita mentem occupatam teneat, vt vix vmquam seriò de sua salute cogitare queant. Perdit itaque iste affectus omnes bonas cogitationes, omnesque pios affectus, quibus æternas opes in cælo comparare possis. Vnde duo mala studium diuitiarum adfert. Primò, impedit omnes bonas cogitationes, & mentem inutilibus & noxiis curis implet. Secundò, ad omne genus peccati incitat, & exequendi commoditatem præbet.

DVO MALA ADFERT STVDIVM DIVITIARVM.

136 Ex quibus patet, maximi æstimandum illud bonum, quo tot & tantorum malorum radix succiditur: vnde, cùm professio paupertatis id præstet, eam in maximis bonis censendam, & omnibus qui tantum bonum capere possunt, meritò amplectendam. Hæc enim quatenus tollit amorem diuitiarum, eo ipso tollit infinitas curas & inutiles cogitationes, quibus animus quærentium opes implicatur; & simul occasiones omnium illorum peccatorum quæ amore conquirendarum vel retinendarum diuitiarum committi

mitti ſolent, reſecat. Quatenus verò liberum earum ſubtrahit vſum, ſubmouet occaſionem & facultatem omnium eorum peccatorum, quæ earum vſu vel potiùs abuſu perpetrantur. Itaque profeſſio paupertatis duo bona nobis præſtat. Primò, radicem omnium malorum ſuccîdit, & ſimul ea peccata, quibus maxima pars mundi perit, ſubmouet. Secundò, mentem liberam, rebúſque diuinis ac ſalutiferis expeditam reddit. Quare omne tempus, quod alij terrenis rebus abſq. fructu anxiè & laborioſè impendunt, Religioſi rebus cæleſtibus cum maximo æternorum lucro & animi ſolatio impendunt: & ſicut omnes curæ ac cogitationes ſæcularibus apud Deum ſunt inutiles; ita Religioſis ſunt fructiferę, & ęternam illis coronam præparant. Sicut ergo ſtudium diuitiarum meritò in maximis malis cenſeri debet (vt quod mentem omnibus pænè ſalutaribus cogitationibus ſpoliet, & inutilibus noxiiſque impleat, & ſimul ad omne flagitiorum genus deſignandum incitet, ac facultatem commoditatemq. exequendi ſuppeditet) ita profeſſio paupertatis in ſummis numeranda huius vitæ bonis, vt quæ radicem omnium malorum ſuccîdat, & mentem æternis cogitandis & promerendis expeditam reddat.

DVO BONA ADFERT PROFESSIO PAVPERTATIS.

Ter-

137 TERTIVM IMPEDIMENTVM.

Tertium impedimentum erat *amor & studium carnis voluptatum.* Quanta hinc ſit corruptio & miſeria in mundo, quanta peccatorum colluuies, quanta fœditas & abominatio; quàm innumerabiles inde in exitium æternamque miſeriam, & luctum interminabilem ruant; ſatis æſtimari non poteſt. Pauciſſimi enim ſunt qui huius mali letifero veneno non inficiantur, & fructus peſtilentes non deguſtent. Duo generatim ſunt mala grauiſſima quæ amor iſte in nobis parit. Primum eſt, quòd mentem omnibus ſalutaribus cogitationibus ſpoliet, & impuris ac pernicioſis impleat; ſicque ex templo Dei proſtibulum cõſtituat diaboli. Secundum, quòd ad mortiferas delectationes appetendas aſſiduè incitet, & vt eas aſſequatur, nullum genus ſceleris patrare recuſet. Itaque & finis quem directè intendit, ſcelus eſt, nempe impura voluptas; & media quibus ad hunc finem contendit, plerumq. ſcelerata ſunt. Quòd ſi quis matrimonio iungatur, vt abſque ſcelere iſta fruatur voluptate; nihilominùs tamen prius incommodum non euadet. Mens enim innumeris implebitur curis & cogitationibus rei familiaris; vt vxorem & familiam regat, vt coniugi ſatisfaciat, vt ſuæ domui neceſſaria comparet, vt amicos excipiat, vt victum lucretur,

DVO MALA PARIT.

tur, vt liberos educet, vt eos locupletet, vt honoratè inter ſuos viuat, &c. Hinc videmus pleroſq. qui matrimonij vinculis conſtricti, ita occupatos & ſollicitos de rebus terrenis, vt vix ſemel feriò de ſua ſalute cogitare queant. Interſunt quidem ad horam ſemel aut bis per hebdomadam rebus diuinis, ſed mens ita conſuetis curis ad terrena abripitur, vt etſi corpore adſint diuinis, mente tamen interſint terrenis; à quibus ita diſtinentur, vt vix aduertant quid coràm agatur.

138 Totum hoc malum tollit amor caſtitatis. hic enim omnes impuras cogitationes ac imagines fugat, mentemque ſanctis deſideriis & diuinis illuſtrationibus præparat: deinde omnia illa peccata, quæ ex affectu libidinis committi ſolent, reſecat: denique omnes matrimonij afflictiones, & omnes illas curas, quibus miſeri coniugati miſerè cruciãtur, auertit. Quantum hoc boni eſt, quod tanta fugat mala, & mentem tantis bonis reddit idoneam? Inſinuat huius prestantiam Dominus Matth. 19. cùm enim dixiſſet, *Sunt eunuchi qui ſe caſtrauerunt propter regnum Dei*, protinus addidit: *Qui poteſt capere capiat*; quaſi dicat: Neminem cogo ad caſtitatem, ſed quia tantum boni eſt, omnes inuito. Cui tantum eſt animi, vt con-

fidat se posse præstare, amplectatur. *Potest* enim *capere*, qui assumpto animo Deo confidit, naturæ appetitus frangere paratus. *Non potest capere*, qui mollitie quadam animi desperat, vel refugit tamquam nimis arduum & molestum. Eamdem magnificè commendat Apostolus 1. Corinth. 7. idque potissimùm ob hæc duo: nimirum quia liberat nos multiplici sollicitudine huius sæculi, & præbet facultatem seruiendi Deo.

139 QVARTVM IMPEDIMENTVM. DVO MALA PARIT.

Quartum impedimentum erat *cupiditas honoris, laudis, vana gloria*, &c. Hæc similiter duo generatim mala in genere humano operatur. Primò, mentes hominum salutaribus cogitationibus orbat, & inutilibus perniciosisque replet. Ambitiosi enim noctes & dies circa ea quæ ad suum honorem & estimationem, ad statum conseruandum vel augendum, ad iniurias vindicandas & dedecus depellendum pertinent, occupantur. Secundò, impellit eas ad omne genus vitiorum & scelerum. hinc odia & inimicitiæ, si vel in puncto læsus videatur honor; hinc inuidia alienæ prosperitatis; hinc tot bella & cædes; tot Prouinciarum vastationes, expilationes, oppressiones, & alia omnia mala, quæ bellum secum trahit; hinc duella & occultæ in mortem aliorum machinationes: denique hinc hæreses, blasphemiæ, incan-

cantationes, & omne ſpiritualium peccatorum genus. Horum omnium fons eſt honoris inordinatus amor: qui ita mentes hominum excæcat, & in malum incendit, vt neque opes, neque huius vitæ commoda, neq. voluptates carnis, neque vitam ipſam, neque æternam ſalutem æſtiment aut curent, modò honorem, quem ſibi imaginantur, tueri poſſint & illæſum præſtare: ſic omnia præ vana honoris imagine nihili ducunt.

140 Hæc radix adeò pernicioſa, cum ſuis fruticibus omnique germine, ſucciditur honorum contemptu, & humili ſubiectione ſub imperium Prælati; quorum vtrumque per obedientiæ profeſſionem agitur. *Profeſſio* enim *obedientiæ* iſta duo includit; ſicut profeſſio paupertatis contemptum diuitiarum & amorem paupertatis: profeſſio caſtitatis contemptum ſeu horrorem voluptatis carnis, & amorem puritatis. Qui honores, dignitates, magiſtratus non appetit, qui vanas hominum laudes non curat; liberatur infinitis curis & cogitationibus, quibus mentes ambitioſorum detinentur: ac proinde habet mentem ſuam ad omnia cæleſtia ac ſalutaria expeditam & probè comparatam. Deinde redditur immunis ab omnibus illis prauis affectibus & peccatis innumeris, in quæ ambitio ſolet impellere; ab odio &

PROFESSIO OBEDIENTIAE DVO INCLVDIT.

inuidia,à contentionibus & rixis,à duellis & homicidiis,& ab omni acerbitate & amaritudine, qua corda ambitioſorum tamquam felle replentur & contabeſcunt.

141 QVINTVM ET SEXTVM IMPEDIMENTVM.

Quintum impedimentum erat *amor proprij iudicij*. Sextum *amor ſui arbitrij*. Vtrumq. modo quodam ad cupiditatem honoris,ſeu vitæ ſuperbiam pertinet: quia plerumque ex vana gloria vel nimia ſui ęſtimatione procedit. Verùm diſtinctionis & perſpicuitatis cauſa ſeorſim expendemus.

AMOR PROPRII IVDICII.

Amor proprij iudicij, plurimorum malorum eſt cauſa. hinc enim omnes hæreſes & errores qui Eccleſiam turbant, & tot animas orco demittunt. Cùm enim iudicium proprium nimis amatur & æſtimatur,Eccleſiæ iudicio anteponitur,& hæreſis naſcitur. Honor quidem vel voluptas, vel opes ad hæreſim alliciunt; non tamen homines tam facilè ſequerentur, nec in illud barathrum ita ſe darent præcipites,niſi ſui iudicij nimia ęſtimatione tenerētur. Hinc innumeri quoque errores non ſolùm in vita ſpirituali, ſed etiam in ſæculari. Quotuſquiſque enim eſt,qui iudicij ſui pręſidentia non ſępè erret,& in grauia incommoda incidat?

142 AMOR LIBERTATIS.

Non pauciorum malorum cauſa eſt *amor libertatis*,& vitę ſuo arbitrio degendæ.Hinc omnia illa peccata, quæ iuuentus maiorum ſoluta

soluta imperio committit. hinc comessationes & ebrietates, rixæ & contentiones, pugnæ & cædes, inimicitiæ & simultates, fornicationes, immunditia, impudicitia, ceteraque carnis opera, quæ Apostolus commemorat; quæ qui committit, regnum Dei non possidebit. Denique maxima pars peccatorum, quæ per orbem fiunt, ex hac soluta libertate, & defectu probi rectoris committūtur. Sicut enim equus indomitus sublato fræno huc illuc facilè impellitur, donec in aliquod præcipitium, vel cœcam foueam cadens se perdat & sessorem: ita sublata directione boni moderatoris, plerique mortalium per omne genus vitiorum volutantur, donec in barathri præcipitium ruentes, animam pariter & corpus amittant.

ad Gal. 5.

143

Vtrumque hoc impedimentum, & tantorum origo malorum tollitur professione obedientiæ. Hæc enim quatenus iudicium proprium submittit non solùm iudicio Ecclesiæ, sed etiam (in rebus præsertim agendis) iudicio Prælati; excludit non tantùm omnes hæreses, sed etiam omnia illa peccata, omnesque errores & illusiones, quę ex sui iudicij nimia æstimatione solent obuenire. Neque solùm excludit errores, sed etiam adducit veram prudentiam, quę postulat, vt in rebus ac negotiis propriis nostro iudicio

 non

non fidamus, ne philautia nos decipiat, aut alia passio transuersos agat; sed alieno potiùs consilio, ab omni affectu alieno, acquiescamus. Incredibile dictu, quanti in omnibus negotiis sit momenti (& maximè in vita spirituali) habere sapientem moderatorem à quo dirigaris.

Rursus eadem professio obedientiæ, quatenus submittit voluntatem subditi voluntati Superioris, adimit ei libertatem viuendi suo arbitrio; & consequenter resecat omnia illa peccata, quæ ex hac libertate sequi solent, & tamquam fræno intra limites rationis & septa virtutis coërcet. Corrigit itaque obedientia intellectum & voluntatem, & vtramque facultatem dirigit. Intellectum quidem, subiiciendo illum in negotiis occurrentibus, totiusque vitæ moderatione iudicio Superioris: voluntatem verò, adimendo illi noxiam libertatem, & ad Superioris arbitrium flectendo.

144 SEPTIMVM IMPEDIMENTVM. TRIPLICITER A SALVTE IMPEDIT.

His adde impedimentum septimum (quamuis sub tertio contineatur) quod crapula & ventris ingluuie, nimiaque cibi ac potus ingestione cōtinetur. hoc triplici modo hominem impedit à salute. Primò, offuscando mentem & ad omne bonum reddendo ineptam, adeò vt neque studiis, neq. orationi, neque rerum salutarium meditationi,

tioni, neque vlli præclaræ rei vacare possit; sed tantùm ad otium & somnum, lusum & iocum sit idonea. Secundò, quia non solùm ad omnia bona animum reddit ineptum, sed etiam ad innumera mala otiosum impellit. hinc enim omnes libidines & turpitudines, quibus maxima pars mundi in exitium ruit. hinc omnia scelerum genera, quæ libidinis causa committuntur. Saturitas enim excitat libidines: libido verò exquirit omnes rationes per fas & nefas, vt voti compos fiat: quia mouet in modum finis. Tertiò, quia ipsa quoque voluptas gulę, per modum finis mouet. infinita enim peccata committuntur ad gulæ voluptates obtinendas. Ex quibus patet quantorum malorum hoc impedimentum sit causa, & quàm saluti perniciosum.

145 SOBRIETAS.

Tollitur verò magna ex parte ista malorum radix religionis sobrietate. Hæc enim rescindit intempestiua symposia, & longa conuiuia, & concertationes potandi, & ciborum affluentiam, & omnem aliam redundantiam corpori & spiritui noxiam: eamque diætam præscribit, qua & vitia carnis comprimantur, & mens in suis functionibus non impediatur. Verùm sicut hoc impedimentum magna ex parte continetur sub concupiscentia carnis, quæ ad omnes gulæ & ta-

ctus voluptates pertinet: ita eius remedium continetur sub castitate, quæ concupiscentiam carnis profligat. Tanta enim est connexio & dependentia castitatis à sobrietate, vt sine hac illa subsistere nequeat.

146 Ex quibus perspicuum est, quantum sit religionis bonum; vt quæ omnia salutis impedimenta, & omnes peccatorum radices (quantum fas est in hac vita mortali) resecet ac submoueat. Quòd enim omnes malorum origines septem illis commemoratis contineantur, sic ostendi potest. Quidquid voluntatem mouet ad malum aut impedit à bono, id vel mouet in modum finis, vel in modum causę efficientis ac incitantis. Si per modum finis; erit vel pecunia seu diuitiæ, vel voluptas carnis, vel honor: horum enim causa omnia peccata committuntur. Si per modum causæ efficientis; vel incitabit vt causa moralis, sicut prauorum consortium, qui consilio, exemplo, metu, iussu, probris ad malum impellunt: vel vt causa physica, sicut gula quæ libidini semina subministrat: vel vt causa remouens aut prohibens, vt eadem gula, quatenus mētem offuscat; & proprij iudicij & arbitrij amor, qui rectum consilium & alienam directionem excludit.

OMNIA IMPEDIMENTA SEPTEM ILLIS CONTINERI.

Ex quibus patet, prædictis septem capitibus omnia salutis obstacula, omnes pecca-

torum

torum fontes contineri; iisque exclusis omnia excludi. Vnde cùm religio omnia illa (quantum huic mortalitati concessum) excludat, manifestum est, eam præstantissimum bonum, quod in hac vita obtineri queat, meritò censendam.

147 OMNIA SALVTIS ADIVMENTA RELIGIO CONTINET.

Diximus, quo modo omnia salutis impedimēta submoueat: nunc demonstrandum, qua ratione omnia salutis adminicula repræsentet. Ea omnia ad hæc duodecim reuocari possunt; nempe ad *Sacramentorum vsum, orationem frequentem, meditationem rerum diuinarum, exempla virtutum, monitiones sapientum, correctionem erratorum, directionem Superiorum, lectionem sacram, mortificationem affectuum, exercitium virtutum, crebram sui discussionem, sobriam diætam.*

148 I. SACRAMENTORVM FREQVENTATIO.

At hæc omnia maximè vigent in religione. Nusquam enim crebrior *Sacramentorum vsus*: nusquam expiatiò peccatorum, & perceptio Eucharistiæ frequentior: nusquam præparatio ad ista dignè præstanda accuratior. Quanta verò hinc tot annorum decursu gratiæ copia, quantum præsidij ad perseuerandum, quantum cælestis coronæ augmentum, quiuis facile per se æstimare potest, qui vim istorum Sacramentorum intelligit.

2. ORATIO FREQVENS

Oratio ita crebra & vsitata in religione,

vt iuxta monitum Domini dici possit, ibi *semper orari*. Quantum autem hoc momenti habeat ad salutem, ipse Dominus declarat, cùm promittit omnia quę ad salutem pertinent, nos per orationem obtenturos. *Petite*, inquit, *& dabitur vobis; quærite, & inuenietis; pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit; & qui quærit, inuenit; & pulsanti aperietur.* Oratio est clauis thesaurorum Dei, vt pulchrè ait Chrysost. Homil. 1. de oratione. Sicut is, cui concessa clauis thesaurorum Regis, potest aperire arcas, & inde aurum, gemmas, vniones, & alia pretiosa cimelia auferre quibus ditescat; ita oratione veluti claue aperire possumus cælestium thesaurorum arcas, & multas inde spiritales opes reportare. Quod maximè locum habet, si oratio sit assidua (sicut in religione) nec quidquam, nisi ad salutem æternam pertinens, impetrare contendat. Hac ratione non solùm contra quotidianas tentationes, & hostis tartarei insidias opportunum consequemur auxilium, sed etiam donum perseuerantiæ infallibiliter obtinebimus: quia promissio Domini nihil excipit. Vnde qui orationi iuxta Domini monitum deditus est, perire non potest.

Matth 7. Luca 11.

149

3. RERVM DIVINARVM MEDITATIO.

Rerum diuinarum meditatio (quæ interna quædam oratio est) nusquam ferè viget nisi in

in religione. Magnam enim requirit animi quietem, & à curis sæcularibus vacuitatem; qualis rarò in mediis mundi turbis obtinetur. Huius quanti sint fructus, quanta merita, quanta solatia, longum esset persequi. Per hanc conuersatio nostra in cælis est, & Angelis assimiles ac socij reddimur. Sicut enim per sensus corporis versamur in hoc mundo visibili, & super rerum visibilium formas exteriùs effundimur: ita per meditationem ascendimus in cælum, & inuisibilia quæ illic sunt, oculis mẽtis lustramus. Per hanc mens illuminatur, vt mundi vanitatem & pericula clarè videat: vt perspiciat quantum bonum sit renũtiatio sæculi, paupertatis amor, castitatis decus, obedientiæ submissio, abdicatio suæ libertatis, segregatio à sæcularium contubernio, mensa sobria, humilitatis & mansuetudinis Christi imitatio. Hæc omnia clarè ostendit meditatio; & efficit vt ea sicut par est, ęstimemus, & amemus, & complectamur. Denique hæc omnes virtutes excitat, & ad copiosos fructus fecundat; hæc omnẽ mœrorem abstergit, & animos multa pace & consolatione perfundit, hæc omnes defectus & errores corrigit, denique ex hominibus angelos quosdã terrestres efficit.

Exempla virtutum nusquam maiora aut crebriora quàm in religione. Alius enim dat illu-

150

4. EXEMPLA VIRTVTVM.

illustre specimen promptę obedientiæ, alius humilitatis & contemptus sui; alius charitatis in pauperes vel infirmos; alius zeli animarum, abstinentiæ, mansuetudinis, patientiæ, orationis, deuotionis. Semper in religione sunt plurimi, quorum singuli in aliqua virtute excellunt. Hæc igitur exempla cùm quotidie versentur ob oculos, quem ad sui emendationem & virtutem similem non accendant? Maxima in vtramque partem est vis exemplorum: verba mouēt, sed exempla cogunt. Nemo libenter ab altero in aliquo genere laudis vel meriti superatur. Ita secum quisque cogitat: Si tale quid ab isto præstitum est, cur & ego præstare non possim? quæ isthæc mea ignauia, vt ego non audeam, quod istę perfecit? qua cogitatione se ipse ad similia vel maiora perpetranda excitat. Sicut difficile est inter malos bonū esse propter vim exēpli: ita inter bonos malum.

151 5 MONITIONES SAPIENTVM.

Monitiones sapientum maximè vigent in religione: vbi tot eruditæ & feruidæ ad conuentum exhortationes: tot priuatæ Superiorum & aliorum Patrum monitiones: tam multa in quotidianis colloquijs sapienter dicta, & vtiliter narrata; vbi etiam toto eo tempore quo cibus sumitur, salutaris instructio lectione continuatur; ne dum corpus pascitur, animo suum pabulum desit.

Quis

Quis, nisi de industria aduersus virtutem animum suum obstinarit, in tantis virtutis illecebris, in tantis ad bonum incitamentis, non proficiat? Sicut enim suasio ad malum cùm est assidua, tandem expugnat animum, & ad malum inducit: ita assidua suasio ad bonum vix repelli potest, sed tandem animum ad bonum traducit.

152
6. CORRECTIO ERRATORVM

Correctio erratorum, & castigatio culparum, maximè in religione frequentantur. Si quis in sæculo peccet (nisi fortè publicè & cum scandalo id fiat) non habet qui corripiat & emendet, sed permittitur suo arbitrio: nec ipse æquo animo se moneri pateretur, præsertim si nobilitatis, vel diuitiarum, vel scientiæ typho sit inflatus. Hanc ego non modicam talium hominum miseriam censeo, quòd cùm plurimos adulatores habeant, qui eorum mala vel dissimulant, vel etiam laudant (iuxta illud Psalmi: *Laudatur peccator in desiderijs animæ suæ, & iniquus benedicitur*) nullos tamen habeat monitores, qui moneant & emendent. At in religione nullum adeò minutum committi potest erratum, quin statim adsit corrector qui moneat, & emendari curet. quæ sanè res est longè saluberrima: tum quia continet animos ne peccent, tum quia si peccarint (etiã in minimo) statim eos sanat, & in pristinum statum

Psal. 9.

ſtatum cum magno boni ſpiritalis fœnore reſtituit. Longè enim amplius illa humilitas & pęnitudo confert boni, quàm erratum & delictum intulerit mali, adeò vt etiam ex ipſis peccatis in religione lucrum proueniat animorum. Vnde patet, hanc quoque rem maximum ad ſalutem habere momentum: præſertim cùm innumeri ſint, qui defectu monitionis errata non corrigunt, ſed illis immorantur & pereunt.

153 *Directio Superiorum*, præſertim exactior, tantùm in religione locum habet. Nuſquam enim extra religionem tanta in omnibus actionibus à Superiorum nutu dependentia. Quàm verè res ea ſit ſalutaris, ex tribus cognoſci poteſt. Primò, Quia Superior tamquam in ſpecula conſtitutus, omnium actiones & greſſus conſiderat; & ſi quem à recto deflectere viderit, ſtatim monet, inſtruit, corrigit, & in viam rectam à qua deflexiſſe aliquatenus videbatur, reducit: quo fit, vt ſubditus, cùm videt omnes ſuas actiones Superiorum vigilãtia notari, rariùs peccet, & à minimis quoque labeculis ſibi caueat: & ſi qua in re peccauerit, non diu in malo perſiſtat, ſed mox Superiorum induſtria ad agnitionem culpæ & emendationem adducatur.

7. DIRECTIO SVPERIORVM.

TRIA COMMODA HVIVS DIRECTIONIS.

Secundò, Quia per hoc iſtud aſſequimur,

vt

vt à Deo in omnibus dirigamur: Christi enim loco in religione præest, vt Christi vicarius Superior suos dirigit subditos, & ipsi Christum in illo tamquam vicario intuentur ac venerantur; & obedientiam Christo præstant. Sicut enim summus Pontifex est vicarius Christi in iis quæ pertinent ad directionem totius Ecclesiæ in doctrina & moribus: ita Superior in religione est vicarius Christi in iis quæ pertinent ad directionem vitæ iuxta religionis normam instituendæ. Si Christus Dominus ageret nobiscum visibiliter in terris, omnes ab illo immediatè regi cuperent: certi enim essent, se non nisi saluberrimè ab illo directum iri. Nunc quia id non est concessum, ea ratio à Christo instituta est, qua ab illo regamur mediante vicario, quæ non minùs nobis est salutaris, quàm si visibili modo exteriùs ab ipso regeremur. Cùm enim per suam prouidentiam omnibus inuisibiliter adsit, facile ipsi est nos per Superiorem absque errore dirigere. Imò ad hoc ipsum se quodammodò obstrinxit, quando illi tamquam sibi parêre iussit, dicens: *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Quod de omnibus iurisdictionem ab ipso descendentem habentibus intelligendum, vt ostēdit S. Basilius Constitut. monasticarum cap. 23. & S.Ber-

Luca 10.

S. Bernard. Tract. de præcept. & diſpenſat. Deinde hoc modo magis exercetur fides, humilitas, & charitas, cùm in homine Deũ intuemur, & homini propter Deum nos ſubiicimus. Vnde patet, hunc obediendi modum maioris eſſe momenti & perfectionis, quàm eum, quo Chriſto viſibiliter regenti obtemperaretur: ſicut maioris meriti eſt credere in Chriſtum abſentem, quàm in præſentem, iuxta ſententiam Domini Ioannis 20. *Beati qui non viderũt, & crediderunt.*

154 Dices: Homo errare poteſt, ac proinde non eſt tutum ſe homini ſubmittere, eiuſq. mandatum tamquam Chriſti mandatum excipere. Reſpondeo, poſſe quidem Superiorem errare (nõ enim ita infallibilem Spiritus ſancti habet aſſiſtentiam in directione ſingulorum, ſicut ſummus Pontifex in directione Eccleſiæ) ſed quilibet in ſua cauſa multò magis erroribus eſt obnoxius, propter inordinatum ſui amorem & varias paſſiones quibus iudicium peruertitur. Vnde prudentis eſt, in talibus ſuo iudicio non fidere, ſed alieno potiùs acquieſcere. Deinde etiamſi Superiorem errare cõtingeret, hic error (niſi tibi de eo conſtet, vel iuſtam habeas dubitandi cauſam) obtemperanti erit innocuus; nec minùs tua obedientia imputabitur ad meritum, quàm ſi nullus error mandato

ſub-

ſubfuiſſet. Vnde etiamſi mira legantur de quorumdam Superiorum mandatis, & ſubditorum obedientia,non tamen memini me legere eo nomine in perniciem vel fraudem quemquam Religioſum inductum, quòd Superioris ſui mandatis bona fide parêret,& ſimplici animo ductum obedientiæ ſequeretur. Deo enim curæ eſt, vt hoc eius conſilium nemini ſit damno,& in eum finem,ſæpè ipſe etiam miraculis interuenit,vt ex Sanctorum hiſtoriis conſtat.

VARIAE SERIES AVXILIORVM IN MENTE DIVINA.

Tertium eſt, Quòd per Superioris directionem optimè aſſequamur eam auxiliorum ac mediorũ ſeriem, cum qua Deus nouit nos infallibiliter fore ſaluos. Sunt enim in mente diuina mille auxiliorum ordines, & mille mediorum ſeries, quibus cum quolibet noſtrûm vti poteſt; & certiſſimè nouit quid ex qualibet ſerie eſſet ſecuturum. Nouit cum qua ſerie mediorum eſſes ſalutem conſecuturus; cum qua in exitium & damnationem lapſurus. Nouit quod officium, quis locus, quæ habitatio, qui ſocij, quæ occaſiones, quæ ſtudia tibi forent ad ſalutem, quæ ad perniciem. Salus enim & interitus ſępiſſimè à re modica,& leui occaſione pendent. Maximum beneficium eſt, ſi ſalutarem mediorum ſeriem obtineamus; maximum incommodum, ſi ab ea excidamus.

DONVM PERSEVERANTIAE. Ex illa mediorum ſerie pendet donum perſeuerantiæ, ſine quo nemo ſaluatur; cuius præparatio in mente diuina eſt noſtra prædeſtinatio. Quòd ſi eſt aliqua ratio tanti boni conſequendi (ſicuti re vera eſt) ea maximè in oratione & Superiorum directione ſita eſt. Hinc Dominus iubet nos *ſemper orare*, nimirum vt hoc donum impetremus; quod in eo conſiſtit, vt ipſe nos dirigat in omnibus, ſicut nouit expedire nobis ad ſalutem. Itaq. orationis eſt impetrare vt Deus hoc beneficium nobis impertiri velit; obedientiæ illud conſequi & apprehendere. Nam exequitur illam directionem per Superiorem, quem ipſe conſtituit vt loco ſuo nos regat, quo ipſe tamquam inſtrumento ad hoc vtitur. Vnde ſi obedientiæ ductum in omnibus ſequamur, certiſſimè diuinam directionem qua ille nos ad ſalutem deſtinat, & illam mediorum ſeriem, quam nobis ſaluti fore præuidit, aſſequemur.

Luca 18.

155 Hæc res cùm tanti ſit momenti, diligenter ab omnibus religioſis eſt perpendéda: & valdè cauendum, ne, vbi totũ animum ſuum, & rationes quibus mouentur, Superiori ſuo expoſuerint, detrectent ſubire quod Superior, omnibus conſideratis, conſtituerit; aut aliò illum flectere nitantur. Verendum enim ne hac ratione ſubtrahant ſe ab illo ſalutari medio-

mediorum ordine, & in alium perniciosum incidant. Cogitent se à Deo, cui salutem suam commisere, dirigi; cui ab initio perspectum, quid cuilibet salutare, quid exitij occasio foret. Non semper quod speciosissimum & optimum videtur, nobis re ipsa quoque vtilissimum erit, & maioris boni causa. Ob hasce causas, maximi momenti ad salutem, directio Superiorum in religione censenda est.

Lectio sacra in religione ferè est assidua. Frequentatur enim & studiorum causa, & in officijs diuinis, & tempore refectionis, & insuper priuatim vsurpatur, vt animus ad omnem pietatem & virtutem incitetur. Sicut enim lectio vana & impura magnam vim habet ad animos vanitate & libidine contaminandos: ita lectio sacra (præsertim diuinæ Scripturæ) non curiositatis aut scientiæ, sed pietatis ac deuotionis causa frequentata, ad omnium virtutum excitanda officia est efficax. Habet enim verbum Dei peculiarem vim ad mentem illuminandam, & ad omnem religionem & iustitiam inflammandam, iuxta illud Psal. 118. *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis. Ignitum eloquium tuum vehementer, & seruus tuus dilexit illud.*

156
8 LECTIO SACRA.

Mortificatio carnis & affectuum religioni est

157
9 MORTIFICATIO.

est maximè propria, vt quæ nihil sit aliud quàm schola humilitatis & mortificationis. Sicut enim in schola litteraria id potissimùm agitur, vt ignorantia depellatur, & scientia in animum instilletur: ita in religione præcipuum studium est, vt praui affectus exscindãtur, & mens deinde ad omnem virtutem formetur. Nusquam apud Ethnicorum philosophos tale vmquã exstitit gymnasium. Ibi ex professo petulantia carnis coërcetur ieiuniis; elatio mentis, functionibus humilitatis; motus irę & inuidiæ, officijs charitatis; affectus gulæ, dietæ sobrietate. Ibi pigritia depellitur labore, acedia studio orationis, somnolentia vigilijs, curiositas sensuum custodiâ, garrulitas silentio, incuria salutis timore Dei. Denique quidquid in affectu vel moribus inordinatum acvitiosum, hoc totum disciplinæ custodia emendatur. Itaque tria maxima præstąt mortificatio. Primò, pro peccatis commissis Deo satisfacit. Secundò, ipsas peccatorum radices euellit, vel certè compescit, ne in germen peccati erumpant. Tertiò, animum virtutibus inserendis aptissimum reddit. Sicut enim in agrorum cultura primùm extirpandæ spinę, cardui, vrticæ, aliæque noxiæ herbæ & frutices, vt deinde bono semine suscepto bonos fructus proferat: ita in cultura animorum

rum

rum ante omnia domandæ passiones, & euellendę prauę cupiditates, vt concepto iustitiæ semine fructũ salutis proferre possint.

158 Sicut mortificatio affectuum, ita quoque *exercitatio virtutum* in religione maximè viget. Præcipuum enim eius studium est, affectibus domitis, in omni virtutum genere suos exercere cultores. quomodo autem id fiat, breuiter exponam. Ac primùm exercemur *in fide*, dum assiduè versamus animo nostræ religionis mysteria; tum quæ ad diuinam naturam, nimirum ad omnipotẽtiam, sapientiam, bonitatem, prouidentiam, iustitiam, misericordiam, & diuinarum personarum processionem pertinent: tum quę ad eius operationes foras prodeuntes; vt mundi creationem & gubernationem, hominum redemptionem & iustificationem, iudicium & discussionem, supplicium æternum & præmium, &c. hæc & similia crebrò meditari, & firmissimo assensu propter diuinam auctoritatem credere, est fidei exercitatio. *In spe*, dum animo voluimus bona illa quæ Deus nobis promisit; & media, per quæ illa obtinenda fore promisit; & infinitam misericordiam, qua promisit. *In charitate*, dum immensam eius benignitatem, maxima & innumera in nos beneficia perpendimus: dum eius causa multa agere & pati optamus:

10. EXERCITATIO VIRTVTVM.

EXERCITIVM FIDEI.

SPEI.

CHARITATIS.

mus: dum re ipsa ad eius gloriam, & proximorum salutem, quidquid in nobis est, præstamus. *In religione*, dum eius maiestatem, & nostram consideramus vilitatem: dum oratione, laude, gratiarum actione, sacrificio illum prosequimur & honoramus. *In humilitate*, cùm nostros defectus & peccata, nostrumque nihilum cogitamus; dum omni nos probro ac supplicio dignos censemus; dum in abiectis ministerijs submissionis causa nos occupamus. *In obedientia*, cùm in Superioribus Christum intuemur; cùm voluntatem & iudicium nostrum abnegantes, omnia ex illorum præscripto agimus. Simili modo in ceteris virtutibus quisque per actus internos & externos in religione se exercet; vt meritò Religio apud veteres, Athanasium, Basilium, Gregorium, & alios Patres Græcos vocetur *ἄσκησις*, exercitatio; & ipsi religiosi *ἀσκηταὶ*, exercitores; & domus religiosa *ἀσκητήριον*, hoc est exercitatorium, palæstra, gymnasium. Nullum enim potest esse vel nobilius, vel salubrius exercitium, quàm Virtutis: nulla re vtiliùs aut digniùs occupari mens potest. Itaque vel eo nomine religio maximi facienda, quòd ex professo omnis virtutis assidua sit exercitatio.

159
II. DISCVSSIO SVI.

Discussio sui in religione est quotidiana. Plu-

Plurimi ſunt in ſæculo, qui menſes & annos abſque tali diſcuſſione tranſigunt, ſemper ad externa effuſi, ſemper huius ſæculi fugacibus bonis intenti. Numquam intrò ſe recipiunt, vt conſcientię latebras excutiant, & quæ ibi recondita, luſtrent: numquam à ſe cogitationum ſuarum, numquam dictorum & factorum rationem exigunt. quo fit vt veluti in tenebris agentes mala ſua non modò non corrigant, ſed nec videant. At in religione bis térve quotidie conſcientia diſcutitur, & quiſque à ſe ipſo rationem actorum exigit: quid fecerit, dixerit, cogitarit, quid boni prætermiſerit, quæ pericula peccatorum adierit, quibus tentationibus pulſatus fuerit, quàm remiſsè vel ardenter ſe in omnibus geſſerit. Si quid rectè actum, gratias agit Deo, cuius hoc eſt beneficium; ſi quid perperàm, precatur veniam, proponit emendationem, & flagitat gratiam. Hac ratione fit, vt nullum erratum lateat, nihil ſine pœnitudine tranſeat, nihil incorrectum maneat. Deinde crebrò ſe coram Deo, qui corda omnium intuetur, ſiſtens, exquirit num aliquid ſibi conſciat, cur ex hac vita decedere, & ante tribunal ſupremi Iudicis vereatur comparere: num quid lateat, quod ante illum articulum, dolore & lacrymis ſit delendum: an paratus ſit examen illud ſubire,

ac ſententiam irreuocabilem, qua æternum ſupplicium vel præmium decernitur, excipere. Hoc enim eſt præcipuus religionis ſcopus, ita viuere vt omni hora ad mortem, & rationem æterno Iudici reddendam, ſis paratus: ita viuere, vt nihil tibi ſis conſcius cur mori timeas. Itaque *Religio eſt vera philoſophia*, quam Platonici mortis meditationem definiebant: & Religioſi ſunt veri philoſophi, vt qui aſſiduè quo modo rectè moriantur, cogitant. Hoc nomine eos Chryſoſtomus, Baſilius, Gregorius, & alij SS. Patres, præſertim Græci, appellant. Omnis alia philoſophia, quæ huc non ducit, hoc nomine eſt parùm digna, vt quæ veram ſtultitiam non excludat. Summa ſtultitia eſt, terrena cæleſtibus, momentanea æternis, humana diuinis anteponere; ſeque in periculo æternę vitæ perdendæ, & mortis æternæ incurrendæ propter fugacia & infima iſthæc bona cóſtituere. Quæ enim maior inſania animo concipi queat? Omnis itaque ſapientia quæ ad hanc inſipientiam ſanandam non tendit, nomine ſapiētiæ & philoſophiæ eſt indigna.

RELIGIO VERA PHILOSOPHIA

SVMMA STVLTITIA.

160 Poſtremum adminiculum erat *ſobria diæta*, quæ vt alia iam commemorata maximè in religione viget. Quantum verò hæc momenti ad caſtitatem, ad ſapientiam, ad orationem & contemplationem, denique ad

12. SOBRIA DIAETA.

ad omnem virtutis cultum habeat, satis à nobis alibi explicatum. vide S. Basilium orat. 1. & 2. de Ieiunio: Cyprianum Homilia de Ieiunio: Ambros. lib. de Elia & Ieiunio: Chrysost. Homilia 1. de Ieiunio tom. 5.

Ex his perspicuum est, religionem ex professo omnia salutis impedimenta submouere, & omnia adminicula suppeditare. Vnde sequitur, neminem in religione perire posse, qui vel mediocrem salutis suæ curam habuerit: & si qui in ea pereant, mera oscitantia & crassa quadam negligentia, vel potiùs obstinata malitia perire. Ita enim tentationum occasiones, quibus homines perire solent, per religionem ab eis submotæ; ita ipsi omnibus salutis præsidiis vallati, vt nisi spõte omnibus suæ religionis adminiculis contemptis, in barathrum se dent præcipites, non videantur salute posse excidere: sicut qui in turri aliqua firma, & vndique valido sepimento vallata constitutus est, excidere non potest, nisi se sponte vltra sepimenta & pinnas proiecerit.

161 DE TERTIO RELIGIONIS BONO.

Explicuimus duo priora religionis bona, quo modo omnia salutis impedimenta submoueat, & omnia adminicula copiose subministret. Sequitur nunc tertium, quomodo religionis cultu gratitudinem Deo debitam rependamus. Nihil magis homini

cordi esse debet, quàm vt in Deum suum, à quo tot tantisque beneficiis cumulatus est, non sit ingratus. hoc enim & ipsa beneficiorum multitudo ac magnitudo, & donantis sublimitas, & nostra quoque vtilitas postulat. Nihil enim æquè fontem diuinæ liberalitatis exsiccat, atque ingratitudinis vitium: nihil ita eum scaturire & exundare facit, sicut gratitudinis virtus.

Duo itaque nobis breuiter sunt explicanda. Primò, quot & quantis nominibus illi obstricti simus. Secundò, quo modo per religionem huic debito satisfaciamus.

162 DECEM TITVLIS DEO OBSTRICTI.

Quod ad prius attinet, plurimis rationibus seu nominibus vel titulis obligati sumus ad ei seruiendum, imò ad nos totos eius seruituti mancipandos: qui tamen ad decem reuocari possunt. Primò, ratione creationis nostri. Secundò, ratione creationis mundi in nostrum obsequium. Tertiò, ratione conseruationis. Quartò, ratione incarnationis. Quintò, ratione redemptionis. Sextò, ratione adoptionis. Septimò, ratione donationis sui in mysterio Eucharistiæ. Octauò, ratione promissionis æternorum bonorum. Nonò, ratione professionis Christianismi. Decimò, ratione peculiariũ beneficiorum. Expendamus modò breuiter singula.

Primus titulus quo Deo debitores sumus,

mus, est ratione *creationis nostri*. Ipse enim nos ex nihili tenebris, vbi ab æterno delitueramus, in lucem essentiæ & naturæ eduxit: ipse ad imaginem & similitudinē suam formauit: ipse ad seipsum tamquam ad proprium finem nostrum nos condidit & ordinauit. Itaque in hoc titulo triplex ratio debiti continetur: quia triplici modo Deus est causa nostri, & nos ab illo triplici modo dependemus; nempe tamquam à causa efficiente, exemplari, & finali: estque hæc dependentia non extrinsecùs adueniens, non accessoria, sed intrinseca & essentialis, adeò vt natura nostra sine hac dependentia ne concipi quidem animo perfectè possit. Vnde sequitur ex creatione nos essentialiter esse Dei, ac proinde ex vi essentiæ nostræ, eius seruituti nos esse obstrictos: idque triplici ratione. Primò, quia eius opus sumus & figmentum. Secundò, quia eius imago & imitatio. Tertiò, quia ipse noster finis, ad cui seruiendum conditi sumus.

RATIONE CREATIONIS NOSTRI.

TRIPLICI MODO DEVS EST CAVSA NOSTRI.

TRIPLICI RATIONE SVMVS DEI EX VI CREATIONIS.

Singuli hi tituli etiam per se & seorsim spectati, omnem à nobis seruitutem, omne obsequium postulant. Quatenus enim eius opus sumus, longè plus ille in nos iuris habet, quàm Dominus in infimum mācipium, & possessor in iumentum, & figulus in testam, & pictor in statuam, & quilibet opifex

163

VT EIVS FIGMENTVM.

in suum opus. Hic enim solam externam figuram rebus arte factis tribuit: ille verò vsq. ad fundum penetrás, rem totam in solidum producit, eique totum suum esse ex nihilo tribuit. Quare si Dominus de suo iumento, & opifex de suo opere pro arbitrio statuere, & eo prout libet, vti potest; multò magis Deus de nobis & vniuersa creatura. Potest itaque nos extollere & deprimere, percutere & sanare, affligere & consolari, occidere & viuificare, saluare & condemnare: nec quisquam ei dicere potest, cur sic agis? quia ipse iure suo & re sua vtitur: cùm ipsius, plenissima subiectione & absolutissimo dominio, sint omnia. Hac ratione S.Scriptura passim omnium rerum dominium Deo tribuit, quòd omnia sint ipsius opera & figmenta. Psal.94. *Tui sunt cæli, & tua est terra: orbem terræ & plenitudinem eius tu fundasti: Aquilonem & mare tu creasti.* Act.17. *Deus qui fecit mundum & omnia quæ in eo sunt; hic cæli & terræ cùm sit Dominus*, &c.

164 VT EIVS IMAGO. Quatenus eius imago, ita ei subiecti sumus, & seruire debemus, sicut imago suo prototypo. Vnde sicut totum imaginis officium, & totus eius vsus ac functio est imitari & exprimere ipsum exemplar: ita totum officium hominis est imitari Deum, eiusque perfectiones, nempe sapientiam, charitatem,

tem, benignitatem, mansuetudinem, patientiam, misericordiam & iustitiam, quantum fas est, in se exprimere. Est enim homo imago Dei non mortua, sed viua & sui arbitrij, in cuius potestate est magis & minùs exemplari suo se assimilare. Ex hoc titulo monet Dominus Matthæi 5. vt Deum imitemur. *Estote perfecti sicut & Pater vester cælestis perfectus est*. nimirum quia filius est imago patris: imago verò suum exemplar exprimere debet.

Denique vt ipse finis noster est, etiam ei summam debemus seruitutem: quamuis nec ab ipso, nec ad ipsius similitudinem fingàmur esse conditi. Hoc ipso enim, quo ex naturæ nostræ conditione ad eius seruitutem instituti sumus, ei seruire debemus, sicut corpus animæ, & iumentum domino seruire debet. Seruire Deo, est ipsum cognoscere, amare, timere, honorare, laudare, seruare eius præcepta, & omnia ad eius gloriam facere. Hic est finis noster, ad hoc conditi sumus. Non enim ideò facti sumus, aut in hanc vitam venimus, vt comedamus & bibamus; vt diuitijs, honoribus, voluptatibus huius vitæ ad momentum fruamur (indigna sunt infima ista & transitoria, mentis nostræ celsitudine, æternitate, & capacitate) sed vt Deum, bonum infinitum, cognoscamus

165 VT IPSE FINIS NOSTER.

SERVIRE DEO.

mus & amemus, eiusque præcepta ad breue tempus seruando, æternam beatitudinem, quæ in eius clara visione, ardentissimo amore, & fruitione est sita, promereamur. Quod etiam ex eo confirmatur, quòd finis cuiuslibet rei sit perfectissima eius operatio. Quare cùm cognoscere, amare, & laudare Deum, sit perfectissima operatio hominis, tam in hac vita quàm in futura (vtpote perfectissimæ potentiæ circa perfectissimum obiectum) perspicuum est, id esse finem hominis.

166 Ex quibus perspicuum est, ex sola *creatione* nos triplici titulo naturaliter esse Dei seruos, eique omnem debere famulatum; ita vt nos totos eius obsequio mancipare debeamus, si huic debito vtcumque satisfacere velimus. Primò, quatenus eius sumus figmentum & opificium. Secundò, quatenus eius imago & imitatio. Tertiò, quatenus ad eius seruitutem conditi, & ex natura nostra ordinati. Nulla potest fingi aut animo concipi maior subiectio, nulla maior obligatio, nullum arctius ac penitius vinculum seruitutis.

167 RATIONE CREATIONIS MVNDI, &c. Secundus titulus generalis est, *ex creatione mundi, & deputatione Angelorum in obsequium hominis.* Deus non solùm hominem ad suam imaginem, & ad sibi seruiendum condidit; sed etiam condidit hunc mun-

mundum, & omnia quæ in eo sunt, ad hominis obsequium: insuper angelicos spiritus ad eius custodiam & directionem deputauit. Triplex hîc continetur beneficium. Primum, quòd mundum in nostrum commodum fabricarit. Non enim Angeli, vt qui absque tota natura corporali felicissimè poterant viuere, mundo egebant; sed hominibus ad innumeros vsus erat necessarius. Secundum, quòd mundum nostra causa non solùm fabricarit, sed etiam assiduè laborare, & sine intermissione nobis seruire faciat. Nobis enim gyrantur cęli, splendet sol, lucẽt sidera, spirant venti, coguntur nubes, ruunt imbres, assurgunt montes, currunt flumina, mouentur maria, germinat terra, fecundatur aqua, & parturit omnis rerum natura. Hæc omnia nostra causa, vt nobis seruiant & cõmodent, Deus sic esse & operari præcepit. *Ille solem suũ oriri facit super bonos & malos: pluit super iustos & iniustos:* ille *homini omnia subiecit: oues & boues vniuersas, insuper & pecora campi, volucres cæli & pisces maris.* Tertium, quòd Angelos multo nobis præstantiores ad nostram destinarit tutelam.

Matth. 5.

Psal. 8.

168

Triplex hoc beneficium rursus de nouo triplici ratione à nobis seruitutem exigit. Si enim ille totam rerum naturam nostræ seruituti mancipauit, omnis ratio postulat, vt

vicis-

viciſſim nos totos illius obſequio mancipemus. Si illius imperio & impulſu totus mũdus ſine intermiſſione pro nobis laborat, & noſtris commodis noctes dieſque ſeruit; par eſt vt nos illi tota vita ſine intermiſſione ſeruiamus: præſertim, cùm eo ipſo quo creaturæ nobis ſeruiunt, ipſemet nobis ſeruiat, & pro nobis aſſiduè in creaturis & per creaturas laboret. Illæ enim ſunt inſtrumenta, vt quæ omnem vim ſuam ab ipſo habeant, & ſine ipſius auxilio nihil poſſint. Ipſe verò eſt principalis motor, director, & auctor omnium commodorum, quæ nobis à creaturis proueniunt. Itaque ſi Deus ipſe aſſiduè pro nobis laborat, vt noſtris commodis ſeruiat: qua fronte nos illi ſeruire, & ad eius gloriam laborare recuſabimus? Denique ſi etiam principes regni ſui noſtris commodis ſeruire voluit; quod genus ſeruitutis & obſequij ei non debeamus? præſertim cùm hæc omnia in eum finem nobis præſtiterit, vt nos ad ſuum obſequium alliceret. Itaque omnis ratio, omnis æquitas poſtulat, vt ei nos totos conſecremus, qui vniuerſam rerum naturam vnà cũ cæleſtibus ſpiritibus in noſtrum obſequium & commodum mancipauit.

169 RATIONE CONSERVATIONIS

Tertius titulus generalis eſt ratione *conſeruationis*. Conſeruatio rerum non minùs eſt beneficium, quàm prima creatio, cùm nihil

nihil ſit aliud quàm creationis continuatio. Nam per illam operationem, qua Deus omnia intimè tenet & conſeruat, continenter dat, quod ſemel datum eſt. Non enim ita res factæ ſunt, vt poſſint per ſe conſiſtere, ſicut domus ſemel facta abeunte artifice per ſe ſtat: ſed opus eſt aſſiduo influxu, quo ſingulis momentis detur quod ſemel datum eſt: alioquin omnia in nihilum euaneſcerēt. Si ergo ſingulis momentis Deus confert totum illud bonum quod ſemel dedit: profectò ſingulis momentis nos obſtringit ad ſuum obſequium. Non enim naturæ neceſſitate, aut coactè, ſed liberè & mera benignitate nos conſeruat: cùm ſingulis momentis, potentię ſuæ, qua nos ſuſtentat, manum poſſit ſubtrahere, & ſinere nos in noſtrum nihilum recidere. Itaque libera illa tanti beneficij continuatio ſingulis momentis eſt inſtar noui beneficij, & nouam ac continuam ſeruitutis obligationem inducit. Quare ratione conſeruationis nō minùs toti ſumus Dei, nec minùs ei ſubiecti, & ad eius ſeruitutem obſtricti, quàm ratione creationis. Hos tres titulos complexus eſt S. Bernardus ſerm. de quadruplici debito, his verbis: *Ecce in ianuis eſt, qui fecit cælum & terram; & creator tuus eſt, tu creatura: tu ſeruus, ille dominus: ille figulus, tu figmentum. Totum ergo quod es illi*

 debes,

debes, à quo totum habes; qui & te fecit, & benefecit tibi; qui tibi ministrat siderum cursus, aëris temperiem, fecunditatem terræ, fructuum vbertatem. Huic reuerà totis medullis, totis viribus seruiendum, ne fortè indignationis oculo te respiciat & despiciat, & conterat in æternum. Hæc ille.

170 RATIONE INCARNATIONIS.

Quartus titulus est ratione *Incarnationis*: quòd nostræ salutis causa nostram naturam, nostrasque miserias (absque tamen peccato) assumpsit, & triginta tres annos in nostrum obsequium impendit. *Ille cùm diues esset, pro nobis egenus factus est, vt nos illius inopia diuites fieremus.* Ille pro nobis famem & sitim, frigus & æstum, labores & fatigationes, dolores & contumelias, & omnia vitæ mortalis incommoda sustinuit, vt nobis viam æternæ salutis ostenderet, & exemplum Deo seruiendi præberet. Duplex hîc occurrit ratio illi seruiendi. Primò, quòd nostram naturam nostrasque miserias assumpserit: altera, quòd tanto tempore se in nostrum commodum expenderit. Quidnam tantis beneficijs à nobis dignè possit rependi? Infinitam profectò merentur gratitudinem, infinita obsequia, infinitam gratiarum actionem: quia vtrumque infinitæ æstimationis propter infinitam maiestatem benefactoris. Si Rex deposita veste regia, & reli-

relicta solita magnificentia assumeret habitum & statum mancipij, & triginta tres annos hoc modo in magna afflictione seruiret, vt vilissimum mancipium redimeret: quanto gratitudinis vinculo mancipium istud teneretur obstrictum ad seruiendum Regi illi? Ingratissimum planè censeretur, nisi totis viribus ei studeret famulari. At infinities pluris æstimandum quod Deus pro nobis fecit. *Quid tibi*, inquit S. Bernardus, *dirum vel durum esse poterit, cùm recordatus fueris, quòd ille in forma Dei, in die æternitatis suæ, in splendoribus Sanctorum, ante luciferum genitus, splendor & figura substantiæ Dei, venit ad carcerem tuum, ad limum tuum, infixus vsque ad cubitos (vt dicitur) in limo profundi? Quid non suaue tibi, cùm tibi collegeris omnes amaritudines Domini tui: & rememoraberis primùm quidem illarum infantilium necessitatum; deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, tentationum in ieiunando, vigiliarum in orando, lacrymarum in compatiendo, insidiarum in colloquendo: postremò periculorum, conuitiorum, sputorum, colaphorum, flagellorum, irrisionum, subsannationum, exprobrationum, clauorum, horúmque similium, quæ in salutem nostri generis triginta & tribus*

Serm. de quadrupli- ci debito.

tribus annis operatus & passus est in medio terræ?

171 RATIONE REDEMPTIONIS.

Quintus titulus est ratione *redemptionis*; quòd ille sanguinem & vitam profuderit, vt nos è tyrannide diaboli, & æterna morte eriperet. Duplex est hîc beneficium immensæ æstimationis, quorum vtrumq; summam à nobis gratitudinem & seruitutem postulat. Primò, quia vitam suam infinities nostra præstantiorem, expendit pro nostra. Vnde etiamsi omnes huius vitæ labores & dolores illius causa toleremus, paria ei reddere non poterimus. Finiti enim ad infinitum nulla est proportio. Illius sanguis & vita, illius labores & dolores, illius contumeliæ & acerbitates, infinitæ sunt æstimationis, propter dignitatem & maiestatem personæ. Secundò, quia nos ab æterna morte & diaboli tyrannide liberauit. Vnde nouo modo facti sumus eius serui; vtpote ab illo è seruitute & morte, soluto maximo pretio, redempti. Tota igitur vita nostra omni iure ei seruire debet; quia ille & vitam suam pro nostra expendit, & per suam mortem nos ab æterna morte liberauit. Vnde S. Bernardus serm. de quadruplici debito: *Christo Iesu debes omnem vitam tuam: quia ipse vitam suam posuit pro tua, & cruciatus amaros sustinuit, ne tu perpetuos sustineres. O quàm indebita mi-*

sera-

ſeratio, quàm gratuita & probata dilectio, quàm inopinata dignatio, quàm ſtupenda dulcedo, quàm inuicta manſuetudo, Regem gloriæ pro deſpicatiſſimo vernaculo, imò vermiculo, crucifigi?

172 RATIONE ADOPTIONIS.

Sextus titulus eſt ratione *adoptionis*: quia nos ex mancipijs & hoſtibus adoptauit in filios. Quid huic beneficio poſſit à nobis dignè refundi? Si Rex mancipia rebellia, millies mortem commerita in gratiam reciperet, & inſuper in filios adoptaret, cuique vnius prouinciæ gubernatione attributa; quis non obſtupeſceret ad tantam benignitatem? Quis illa mancipia non damnaret ingratitudinis, ſi non Regis obſequijs, ſed ſuis voluptatibus & luſibus ſe addicerent? Poſtulat planè tantum beneficium omnem gratitudinem, omne obſequium, omnem famulatum.

173 RATIONE DONATIONIS SVI IN EVCHARISTIA.

Septimus titulus eſt ratione *donationis ſui in myſterio Euchariſtiæ*, vbi ſeipſum totum nobis dedit in cibum & potum, vt ſic in animam noſtram ſuum transfunderet ſpiritum, & in corpus immortalitatem. Si ipſe totum ſuum corpus, & totum ſanguinem vnà cum anima & diuinitate nobis in cibum & potum dedit, vt nos ſanctificaret & beatos efficeret: quid excuſationis habebimus, niſi viciſſim nos totos ipſi conſecremus, vt ani-

má noſtra & corpus noſtrum omni tempore illius honori ſeruiant? Plus eſt ſe dare in cibum, quàm in ſeruum; & intimè ſe vnire, quàm exteriùs famulari. Immenſum eſt hoc beneficium; quia quod datur, immenſi eſt pretij: & fructus qui inde percipitur, immenſus; quia ſpiritus diuini per hunc cibum efficimur participes.

174 AETERNORVM PROMISSIO.

Octauus titulus eſt *æternorum bonorum promiſſio*. Promittitur ijs, qui Deo fideliter ſeruiunt, viſio Dei, fruitio diuinorum bonorum, participatio diuinę beatitudinis, Angelorum contubernium, habitatio cæleſtis, vita æterna, omnium bonorum affluentia. Videmus innumeros qui omni induſtria per totam vitam ſeruiunt potentioribus pro rebus infimis & temporalibus: quanto magis ſeruiẽdum Deo pro ſummis illis & æternis? Si infima & momentanea tantam ſeruitutem merentur, tantiſque obſequijs digna iudicantur, quantis digna ſunt ęterna illa, quæ infinities omnibus temporalibus præſtantiora? Infinitum bonum infinito labore dignum fuerat. Verùm quia hîc præſtari non poterat, ſaltem æquitas poſtulat, vt quidquid habemus & poſſumus, in illud conferamus: ſic enim etiam id quod nos afferimus, quodam modo infinitum erit, ſi à nobis nullo fine, nulliſque limitibus reſtrictum fuerit. Si

vita

vita perpetua pretio comparari poſſet, nullum pretium videretur nimium: & ſi quis totius mundi aurum & gemmas poſſideret, libenter offerret. *At modò hoc bonum venale eſt,* (inquit S. Auguſtinus ſerm. 64. de verbis Domini) *eme ſi vis. Non multùm exæſtues de re magna propter pretij magnitudinem. Tantum valet, quantum habes; noli quærere quid habeas, ſed qualis ſis. Res iſta tanti valet, quantum es tu: da te, & habebis illam. Sed malus ſum, inquies, & fortè non accipiet me. Dando te illi, bonus eris.* Itaque vt hoc bonum comparetur, nihil aliud requiritur, quàm vt nos Deo in obſequium tradamus. Si in hoc tempore vitæ noſtræ illi fideliter ſeruierimus, ille in ſua æternitate liberaliſſimè compenſabit.

175 RATIONE PROFESSIONIS CHRISTIANÆ.

Nonus titulus eſt ratione *profeſſionis Chriſtianiſmi*, quam in Baptiſmo fecimus. Hîc renuntiauimus diabolo & operibus eius; renuntiauimus ſæculo & voluptatibus eius. Hanc renuntiationem valdè ponderant ſancti Patres, inter quos S. Ambroſius lib. 1. de Sacramentis cap. 2. ita ſcribit: *Quando te interrogauit, Abrenuntias diabolo & operibus eius; quid reſpondiſti? Abrenuntio. Abrenuntias ſæculo & voluptatibus eius? Abrenuntio. Memor eſto ſermonis tui, & numquam tibi excidat tuæ ſeries cautionis,* &c.

Similia habet S. Augustinus l. 4. de Symbolo ad Catechum. cap. 4. & Cyprianus epist. 7. Itaque ex vi nostræ professionis obstricti sumus, vt voluptates, diuitias, honores non amemus, non sectemur, iuxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 7. *Hoc itaque dico, fratres, tempus breue est: reliquum est, vt qui habent vxores, tamquam non habentes sint: & qui flent, tamquam non flentes: & qui gaudent, tamquam non gaudentes: & qui emunt, tamquam non possidentes: & qui vtuntur hoc mundo, tamquam non vtantur. præterit enim figura huius mundi*. Ecce quanta perfectio exigatur ab omnibus Christianis, si suæ professioni satisfacere velint: nimirum vt tam parum afficiantur rebus huius mundi, ac si eas non haberent, ac si eas à se abdicassent.

ad Gal 3. & ad Coloss 3.

Idem confirmatur ex eo, quòd in Baptismo profiteamur nos exuere veterem hominem, & induere nouum. Vita veteris hominis est amor sæculi, & vita sæcularis. Vita noui hominis est amor Dei, & imitatio Christi. Ex quibus patet, eum Christianum, qui amore diuitiarum, honorum, voluptatum tenetur, non satisfacere suæ vocationi: quia neque veterem hominem exuit, neque nouum induit; sed iisdem affectibus viuit quibus Ethnici.

176 Decimus titulus est *ex beneficiis priuatim*

colla-

collatis, quæ multiplicia ſunt: vt quòd tempore gratiæ nati; quòd à Chriſtianis parentibus progeniti, & Chriſtianè educati: quòd ab hæreſi & infinitis peccatorum periculis præſeruati: quòd etſi Deum toties offenderimus, ab ipſo, prout merebamur, non ſimus condemnati, nec dæmonis poteſtati traditi, ſed benignè tolerati, & ad pœnitentiam adducti; quòd toties peccantibus, toties peccata condonarit, & ex inimicis filios effecerit: & alia huiuſmodi. Singula horum beneficiorum perpetuam merentur ſeruitutem. Et vt cetera omittam, quiſque ſecum cogitet quoties Deum mortiferè offenderit, & ęternos cruciatus meruerit; & quoties iterùm ei ſit reconciliatus, & ex inferno ereptus, & ex inimico amicus & filius effectus. Singulæ peccatorum condonationes, & ſingulę adoptiones infinitam poſtulant gratitudinem; quia ſingulæ bonum infinitum.

EX BENEFICIIS PRIVATIS

177 IMMENSA NOMINA.

Ex quibus perſpicuum eſt, ſi omnes iſti tituli, omniaque debitorum nomina in vnum conferantur, immenſam quamdam debitorum ſummam confectum iri, cuius ne milleſimæ quidem parti vmquam pares eſſe poſſimus.

Vt enim breuiter omnia colligamus: ſumus illi debitores, Primò, quia eius figmentum. Secundò, quia eius imago. Tertiò, quia

ad eius seruitutem à natura destinati & facti. Quartò, quia ipse mundum, & omnia quæ in eo sunt, nostra causa fecit. Quintò, quia omnem creaturam in nostrum commodum assiduè laborare facit. Sextò, quia Angelos in nostram tutelam destinauit. Septimo, quia nos assiduè cõseruat, & ab ipso, sicut radius à sole, dependemus. Octauò, quia nostram naturam, nostrasque miserias assumpsit, & se in nostrum obsequium magnis laboribus impendit. Nonò, quia per magnos cruciatus vitam suam profudit, vt nos à tyrannide diaboli & æterno incendio liberaret. Decimò, quia cùm inimici essemus, nos sibi reconciliauit, & in filios adoptauit. Vndecimò, quia seipsum nobis in cibum & potum dedit, vt spiritum suum in nos transfunderet, & immortales redderet. Duodecimò, quia æterna & infiniti pretij bona nobis promisit. Decimotertiò, quia nos ipsi sæculo renuntiauimus, & Christi imitationẽ professi sumus. Decimoquartò, quia toties peccata nostra, cùm æternum ignem mererentur, tolerauit, & diabolum in nostrum exitium paratum, impediuit. Decimoquintò, quia toties peccata nostra nobis condonauit, toties ius adoptionis & cælestis hereditatis amissum restituit. Omitto particularia multa, quæ speciatim cuique colla-

collata. En immẽſam debitorum ſummam. Imò ſingula per ſe ſpectata & ponderata immenſa ſunt, cùm ſingula beneficia, ex quibus illa oriuntur, infinitæ ſint æſtimationis.

Meritò itaq, dicere poſſumus cum B. Bernardo: *Cùm ei donauero quidquid ſum, quidquid poſſum; nónne iſtud totum eſt ſicut ſtella ad ſolem, gutta ad fluuium, lapis ad montem, granum ad aceruum? Non habeo niſi minuta duo, imò minutiſſima, corpus & animam, vel potiùs vnum minutum, voluntatem meam: & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficiis præuenit, qui toto ſe totum me comparauit?* 178

Idem epiſt. 143. ad ſuos Clareuallenſes in eamdem ſententiam ita ſcribit: *Seruite illi in ſpe, quia fidelis eſt in promiſſis: ſeruite ex merito, quia multus in meritis eſt. Nam etſi cetera taceam, hoc ſolo certè non immeritò ſibi vendicat vitam noſtram, quia pro ea poſuit ſuam. Nemo igitur ſibi viuat, ſed ei qui pro ſe mortuus eſt. Cui enim iuſtiùs viuam, quàm ei, qui ſi non moreretur, ego non viuerem? Cui commodiùs quàm promittenti vitam æternam? Cui magis ex neceſſitate, quàm flammas perpetuas minitanti?*

Idem tractatu de diligendo Deo col. 6. pulcherrimè oſtendit nos pluribus titulis in ſolidum eſſe Dei, eiq. omnem debere ſeruitutem:

tutem: *Si totum me debeo pro me facto, quid addam iam pro refecto, & refecto hoc modo? Nec enim tam facilè refectus quàm factus. Nam qui me ſemel & tantùm dicendo fecit: in reficiendo profectò & dixit multa, & geßit mira, & pertulit dura; nec tantùm dura, ſed & indigna. In primo opere me mihi dedit, in ſecundo ſe: & vbi ſe dedit, me mihi reddidit. Datus ergo & redditus me pro me debeo, & bis debeo. Quid Deo retribuam pro ſe? Nam etiamſi millies me rependere poſſem, quid ſum ego ad Deum?*

Ex his manifeſtè ſequitur, cùm tot nominibus ſimus Dei, & omnem ei debeamus ſeruitutem, quantum crimen ſit Deo non ſeruire; velle eſſe ſui iuris, ſibi viuere, & omnia ad ſuum commodum & honorem referre? benè hoc expreſſit S. Bernardus ſermone 20. in Cantica: *Dignus planè eſt morte, qui tibi Domine* IESV *recuſat viuere, & mortuus eſt: & qui tibi non ſapit, deſipit; & qui curat eſſe niſi propter ſe, pro nihilo eſt, & nihil eſt. Propter temetipſum Deus feciſti omnia, & qui vult eſſe ſibi, non tibi, nihil incipit eſſe inter omnia*; hoc eſt, nullius pretij, nullius momenti.

179 Sequitur nunc vt videamus, qua ratione tanto debito tantiſque beneficiis, etſi non plenè, ſaltem pro noſtra infirmitate poſſimus

mus ſatisfacere. Non enim amplius à nobis diuina benignitas requirit, quàm commodè poſſimus præſtare. Tria bonorum genera habemus, quæ illius obſequio deuouere & mancipare poſſumus, *animam, corpus*, & *bona externa*. Qui hęc tria pro tempore huius vitæ integrè ei conſecrat, is pro ſua conditione illi ſatisfacit: qui verò aliquid ſibi retinet, non ſatisfacit, quia omnia debet. Conſecrantur autem iſta tria Deo firmiter in religione, non alibi. ac proinde ſola religio Deo ſatisfacit: ſola perfectam gratitudinem, quantum fert humana conditio, pro tot beneficiis ac nominibus refert: ſola nos totos ei penitus mancipat, & inſolubili vinculo adſtringit. Itaque etiam hac ex parte, & ratione huius effectus, maximum bonum cenſeri debet. Per *votum paupertatis* Religioſus offert Deo omnia bona externa, ſeq́, ita ſpoliat, vt nullius dominij ſit ampliùs capax; nec poſſit vlla re vti, niſi ex Dei nutu & beneplacito. Per *votum caſtitatis* offert ei corpus, vt abſque omni contaminatione per totam vitam ei ſeruiat. Per *votum obedientiæ* offert intellectum & voluntatem, & omnes eorum tam externas quàm internas functiones, vt omnes ex eius arbitrio, & ad eius gloriam dirigantur. Nihil amplius in hac vita à nobis donari aut præ-

ſtari

ſtari poteſt: nulla maior aut perfectior de nobis & noſtris rebus fieri oblatio: nullo vinculo ei poſſumus arctiùs colligari. Vnde meritò nomen Religionis hic ſtatus κατ' ἐξοχὴν ſibi vindicat.

180 Quare cùm religio tanta bona in ſe cōplectatur, omnia ſalutis impedimenta ſubmoueat, omnia adminicula conferat, & debito illi quo Deo obſtricti ſumus, quantum homini poſſibile eſt, ſatisfaciat; meritò ſancti Patres miris laudibus hunc ſtatum efferunt. Nam Religionem ipſam appellant *domum Dei, familiam Chriſti, portam cæli, cælum terrenum, vitam angelicam, cæleſtium ſpirituum imitationem, veram philoſophiam, militiam ſpiritalem, virtutum palæſtram, ſcholam humilitatis, turrim Euangelicam, arcem munitam contra omnes noſtræ ſalutis hoſtes, in qua ſint muri paupertatis, excubiæ Prælatorum, turres doctrinarum, tuba prædicationis, ſcutum orationis, vinum compunctionis, aqua lacrymarum, cibus robuſtorum: agrum Dei ex quo magnus cælo prouentus: ſcalam Iacob, per quam commodiſſimè aſcenditur in cælum; cuius gradus ſacra lectio, pia meditatio, carnis mortificatio, humilitatis, obedientiæ, charitatis, & aliarum virtutum exercitatio: per hos gradus aſcendere Angelos, cùm iſta Religioſorum opera Deo offerunt; deſcen-*

ſcendere, diuina cùm munera, quæ ipſe propter illa largitur, ad eos deferunt: huic ſcalæ ſupernè incumbere Deum; quia eius ſingulari prouidentia religio gubernatur & ſtabilitur: ipſe aſcendentibus firmamentum, & peruenientibus præmium. Vnde meritò de hac ſcala dici poteſt: Non eſt hîc aliud niſi domus Dei & porta cæli: Montem Thabor, in quo Domini gloria, quantum fas in hac vita, cernitur: montem coagulatum & pinguem, in quo Domino beneplacitum habitare: pretioſum illud margaritum Euangelicum, omnibus diuenditis comparandum. Et multa alia, quibus dignitatem, ſanctitatem, fructum & ſolatia huius ſtatus omnium animis inſinuare ſtudent.

Ipſos quoque Religioſos magnis titulis ornant, dum eos vocant, *partem ſelectiorem & ſapientiorem Eccleſiæ, Nazaræos nouæ legis, illuſtriorem gregis Chriſti portionem, florem Eccleſiaſtici germinis, inter Eccleſiaſtica ornamenta lapidem pretioſiſſimum, ſeruos vtiles, homines cæleſtes, angelos terreſtres, veros philoſophos, imitatores Chriſti, angelicæ vitæ æmulos, mundo ſuperiores*, & ſimilia. 181

Multa in hanc ſententiam habemus apud S. Cyprianum lib. de diſciplina & habitu Virginum: Euſebium lib. 1. demonſt. Euang. cap. 8. S. Gregorium Nazianzenum oratio-

ne

ne ad Iulianum quæstorem sub finem; oratione prima in Iulianum Apostatam ante medium,&in carmine ad Hellenium: S. Basilium Constit. monast. c.19. S.Chrysostomum homil.56.57.& 58. ad populum, quæ totæ sunt de vita Monachorum, & libris tribus contra vituperatores vitæ monastieę: S.Hieronymum epist. 1. 8. 17.& 34. Climacum gradu 4. S. Ephræm serm. de virt. & vitijs: S.Ioannem Damascenum in historia Iosaphat: S.Bernardum ad Fratres de monte Dei, & serm. 63. in sermonibus paruis: S.Antoninum 3. p. tit.26.c.10.§. 11. S.Laurentium Iustinianum lib.de monastica conuersatione, & alios. Ex quibus multa testimonia verbatim refert noster Platus. Nos duobus contenti erimus; altero S. Basilij, altero S. Augustini. S. Basilius constit. monast. cap. 19. *Primùm*, inquit, *qui hanc vitæ communionem amplectuntur, ad illud bonum, quod secundùm naturam est, reuertũtur. Eam enim vitæ communionem ego perfectißimam voco, à qua omnis propria & priuata rei cuiuslibet poßeßio est exclusa: à qua abest omnis dissensio, omnis perturbatio, & rixa: sed è contrario, vbi omnia communia, animi, mentes, corpora, & ea quibus necessariò ad cultum & victum vtimur: communis Deus, communis pietatis mercatus, communis salus, communia* certa-

certamina, communes labores, communia præmia, & certaminum coronæ: vbi multi vnus, & vnus non solus, sed in pluribus. Huic vitæ instituto quid tandem est quod possit æquiparari? Quid beatius, quid hac coniunctione, vnitate, necessitudine amplius excogitari? Quid elegantius fingi mutua inter se morum & animorum contemperatione? homines ex diuersis nationibus ac regionibus profectos, per exactam morum ac disciplinæ similitudinem adeò veluti in vnum coaluisse, vt in pluribus corporibus vnus tantùm animus inesse videatur; & vicissim plura corpora vnius mentis instrumenta cernantur? Et multa alia quæ sequuntur.

S. Augustinus lib. de moribus Ecclesiæ, c.31. *Quis non illos miretur & prædicet, qui contemptis atque desertis mundi illecebris, in communem vitam castissimam sanctissimamq; congregati, simul ætatem agunt, viuentes in orationibus, in lectionibus, in disputationibus; nulla superbia tumidi, nulla peruicacia turbulenti, nulla inuidentia liuidi; sed modesti, verecundi, pacati, concordissimam vitam & intentissimam in Deum, gratissimum ipsi munus offerunt, à quo ista posse meruerunt. Nemo quidquam possidet proprium; nemo cuiquam onerosus est. Patres verò non solùm sanctissimi moribus, sed etiam diuina doctrina excel-*

lentiſsimi, nulla ſuperbia conſulunt iis quos filios vocant: magna ſua in iubendo auctoritate, magna eorum in obtemperando voluntate.

Et infrà: *Hos mores, hanc vitam, hunc ordinem, hoc institutum ſi laudare velim, neque dignè valeo, & vereor, ne iudicare videar per ſe ipſum tantummodò expoſitum, placere non poſſe.* Hæc ille.

Finem facio hac breui & veriſſima ſententia, qua ſummatim bona religionis perſtringuntur: *In religione homo viuit puriùs, incedit cautiùs, cadit rariùs, ſurgit velociùs, rigatur frequentiùs, fructificat vberiùs, conſolatur abundantiùs, moritur ſecuriùs, præmiatur copioſiùs.*

FINIS.

APPRO-

APPROBATIO SVPERIORVM.

EGO *Guilielmus Veranneman Societatis* IESV *per Flandriam Præpositus Prouincialis, potestate mihi ad hoc à R^{do} admodum P. N. Præposito Generali Claudio Aquauiua præstitâ, facultatem concedo, vt Tractatus* De statu vitæ deligendo & Religionis ingressu, *à P. Leonardo Leßio Societatis nostræ Theologo conscriptus, & Doctorum grauiumq́ue Theologorum eiusdem Societatis iudicio examinatus & probatus, typis in lucem euulgetur. In cuius rei fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas, dedimus Louanij,* XXVIII. *Iulij*, M. DC. XIII.

Guilielmus Veranneman.

APPROBATIO CENSORIS.

Libellus admodum vtilis, iis præcipuè qui de deligendo vitæ statu deliberant.

Guilielmus Fabricius Nouiomagus, Apostolicus & Archiducalis librorum Censor.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI & ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ Archiducum Austriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Sereniſſimorum Belgicæ Principum Priuilegio cautum eſt: nequis Librum, cui titulus eſt, *Diſputatio de ſtatu vitæ deligendo, & Religionis ingreſſu, Quæſtionibus* XII. *comprehenſa, auctore Leonardo Leſſio Soc.* IESV *Theologo & S. Theologiæ Profeſſore*, præter Martinæ Plantinæ viduæ & Balthaſaris & Ioannis filiorum Ioannis Moreti p. m. voluntatem intra ſexennium excudat, aut alibi excuſum in Inferioris Germaniæ ditiones venalem importet. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum & alia graui pœna mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, xix. Iulij, M. DC. XIII.

Signat.

Buſchere.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD VIDVAM ET FILIOS
IOANNIS MORETI.
M. DC. XIII.